

Sanna Lähde

**KOULUTULOKKAIDEN VANHEMPIEN
YHTEISÖLLISYYDEN EDISTÄMINEN**

Mannerheimin Lastensuojeluliiton järjestämät

Kimppaillat Keski-Suomessa

Pro gradu -tutkielma

Syyslukukausi 2002

Kasvatustieteen laitos

Jyväskylän yliopisto

TIIVISTELMÄ

Lähde, Sanna. KOULUTULOKKAIDEN VANHEMPIEN YHTEISÖLLISYYDEN EDISTÄMINEN. Mannerheimin Lastensuojeluliiton järjestämät Kimppaillat Keski-Suomessa. Kasvatustieteen pro gradu –työ. Jyväskylän yliopiston kasvatustieteen laitos. 123 sivua. Julkaisematon.

Tutkimuksen tarkoituksena oli selvittää, onko vanhempien arvioimassa yhteisöllisyydessä tapahtunut muutoksia, kun verrataan vanhempien omaa lapsuutta ja nykyisiä sosiaalisia verkostoja. Tutkimuksessa selvitettiin vanhempien odotuksia ja kokemuksia Kimppailloista. Tutkimuksessa tarkasteltiin, millaisia muutoksia on tapahtunut vanhempien keskinäisessä toiminnassa, osallistuvuudessa, toisiinsa tukeutumisessa sekä kodin ja koulun yhteistyössä kolmen järjestetyn Kimppailan jälkeen. Myös osallistumisaktiivisuuteen vaikuttavia tekijöitä selvitettiin. Yhtenä tarkastelukohteena oli vanhempien taustatekijöiden vaikutukset osallistumisaktiivisuuteen ja Kimppailtojen tarpeellisuuteen.

Tutkimuksen kohdejoukkona oli koulutulokkaiden vanhemmat kuudella koululla. Aineisto kerättiin kahdella kyselylomakkeella. Ensimmäisen kyselylomake jaettiin vanhemmille ennen koulun alkua keväällä 2001. Tähän kyselyyn vastasi 103 vanhempaa. Toinen kyselylomake jaettiin vanhemmille kolmen järjestetyn Kimppailan jälkeen talvella 2002. Tähän kyselyyn vastasi 84 Kimppailtoihin osallistujaa ja 124 vanhempaa, jotka eivät olleet osallistuneet Kimppailtoihin. Aineisto analysoitiin sekä kvantitatiivisesti että kvalitatiivisesti. Kvantitatiivinen analyysi tehtiin SPSS-ohjelmalla käyttäen suoria jakaumia ja ristiintaulukointia. Kvalitatiivisessa analyysissä käytettiin luokittelua.

Tutkimustulosten mukaan isovanhempia pidettiin nykyisin tärkeämpinä kuin ennen. Aikaisemmin muita sukulaisia ja asuinalueen ihmisiä pidettiin tärkeämpinä kuin nykyään. Myöhempinä vuosikymmeninä syntyneiden vanhempien lapsuudessa tehtiin enemmän yhteistyötä lastenkasvatuksessa kuin aikaisempina vuosikymmeninä syntyneiden vanhempien. Kimppailtoihin osallistujat tunsivat lapsensa luokkatovereita ja heidän vanhempiaan paremmin sekä olivat saaneet muilta vanhemmilta useammin apua kuin Kimppailtoihin osallistumattomat vanhemmat. Sopimaton ajankohta esti eniten kaikkiin Kimppailtoihin osallistumista. Vanhemmat, jotka eivät olleet osallistuneet ollenkaan Kimppailtoihin, ilmoittivat ajanpuutteen suurimmaksi esteeksi. Kimppailtoihin osallistujat olivat suurimmaksi osaksi tyytyväisiä tilaisuuksien sisältöihin. Vanhempien mielestä Kimppaillat vaikuttivat jossain määrin vanhempien toisiinsa tutustumiseen ja vanhempien väliseen yhteistyöhön. Tarpeellisia tukimuotoja vanhemmille olivat keskustelu ja kokemusten vaihtaminen.

Tutkimuksen perusteella voidaan päätellä, että yhteisöllisyys oman asuinalueen sisällä on vähentynyt. Lastenkasvatukseen liittyvä yhteistyö näyttäisi kuitenkin olevan nykyajan ilmiö. Nykyään vanhemmilla ja isovanhemmilla on samanlainen kokemusmaailma, joten kanssakäyminen heidän välillään on helpompaa. Vanhemmat kokevat muilta vanhemmilta saadun tuen ja avun tarpeelliseksi. Vanhemmat ymmärtävät vanhempainkasvatuksen tärkeyden ja sen tuoman hyödyn lastenkasvatukselle. Vanhempien osallistumisaktiivisuus erilaisiin tilaisuuksiin lisääntyisi, jos heidän toiveensa sisällöstä ja järjestämisestä liittyvät seikat otettaisiin huomioon.

Avainsanat: vanhempainkasvatus, vanhemmuuden tukeminen, yhteisöllisyys, kodin ja koulun yhteistyö

SISÄLLYS

1	JOHDANTO.....	5
2	YHTEISÖLLISYYS VANHEMMUUDESSA.....	8
	2.1 Modernit yhteisöt	8
	2.2 Vanhempien sosiaaliset verkostot	10
	2.3 Vanhempien oma-apuryhmät	15
	2.3.1 Äitiryhmät	17
	2.3.2 Isäryhmät	19
3	VANHEMMUUDEN TUKEMINEN	21
	3.1 Vanhempainkasvatus	21
	3.2 Vanhempien kasvatustietoisuus	27
	3.3 Vanhempien osallistuminen koulun toimintaan.....	28
4	YHTEENVETOA	31
5	TUTKIMUKSEN TOTEUTTAMINEN	34
	5.1 Tutkimustehtävä	34
	5.2 Aineiston keruu	35
	5.3 Aineiston analyysi.....	36
	5.4 Tutkimuksen luotettavuus	37
6	TULOKSET	40
	6.1 Taustatietoja vanhemmista	40
	6.1.1 Tiedustelukyselyn vanhemmat	40
	6.1.2 Kimppailtoihin osallistujat	42
	6.1.3 Ulkopuoliset vanhemmat.....	43
	6.2 Yhteisöllisyys	44
	6.2.1 Sosiaaliset verkostot	44
	6.2.2 Kasvatuksellinen yhteistyö	48
	6.3 Kimppaillat	53
	6.3.1 Odotukset	53
	6.3.2 Osallistumisaktiivisuus	55
	6.3.3 Kokemukset.....	56
	6.3.4 Kimppailtojen vaikutus	58
	6.4 Taustatekijöiden yhteyksiä vanhempien osallistumisaktiivisuuteen ja Kimppailtojen tarpeellisuuteen	62
7	POHDINTA	64

LÄHTEET	75
LIITTEET	80
Liite 1. Ensimmäinen kyselylomake	80
Liite 2. Toinen kyselylomake.....	92
Liite 3. Ensimmäisen ja toisen kyselyn tuloksia	104

1 JOHDANTO

Vanhempainkasvatusta on järjestetty Suomessa monina vuosikymmeninä, mutta siitä on kuitenkin tehty vähän tutkimuksia viime aikoina. Olisi siis tarpeellista selvittää aikaisempaa enemmän nykypäivän vanhempainkasvatuksen vaikutuksia juuri Suomessa, koska ulkomaiset tutkimustulokset eivät ole sellaisenaan siirrettävissä suomalaiseen yhteiskuntaan. Tämä tutkimus pyrkii omalta osaltaan lisäämään sekä teoreettista tietoa että käytäntöä palvelevaa tietoa. Tutkimuksen teko lähti liikkeelle käytännön tarpeista, kun Mannerheimin Lastensuojeluliiton Keski-Suomen piirissä päätettiin järjestää koulutulokkaiden vanhemmille suunnattuja iltoja ja haluttiin saada tietoa iltojen vaikutuksista. Näitä Kimppailloiksi kutsuttuja tilaisuuksia järjestettiin kuudella eri koululla Keski-Suomessa.

Modernissa yhteiskunnassa yksilöllisyyttä arvostetaan enemmän kuin yhteisöllisyyttä (Eskelinen 2000). Sosiaaliset yhteisöt valitaan ja muodostetaan itse (Raiski 1998, 194; Eskelinen 2000). Joillakin ihmisillä sosiaaliset verkostot saattavat olla pieniä tai puuttua kokonaan. Ihmiset asuvat kaukana sukulaisistaan ja kiireisen elämänmenon vuoksi aika ei riitä sosiaalisten suhteiden luomiselle uudella paikkakunnalla. Erilaisen järjestötoiminnan avulla pyritään vahvistamaan yhteisöllisiä verkostoja (Hautamäki 1993, 207-208). Järjestötoimintaan osallistuminen lisää sosiaalisten suhteiden määrää. Modernissa yhteiskunnassa yhteisöjen kiinteyttäminen on myös ammatillinen intressi, koska välittäminen toisista ja lähiympäristöstä on ennaltaehkäisevää toimintaa (Mikkola 1996,

59-71). Kun yksilöllä on ympärillään riittävä sosiaalinen verkosto, mahdollisten ongelmatilanteiden tullessa yksilö voi turvautua läheistensä tukeen ja apuun. Läheisten ihmisten tuki on luonnollisesti ja nopeasti saatavilla. Sosiaalinen verkosto välittää usein tehokkaasti perhe- ja lastenkasvatustietoisuutta (Hämäläinen 1987). Läheisten ihmisten olemassaolo ja tuen vastaanottaminen heiltä ovat hyväksi vanhempi-lapsi –suhteelle (Belsky 1984). Vanhemmat saavat hyödyllistä ja tarpeellista tukea muilta vanhemmilta, mistä on hyötyä myös lastenkasvatuksessa. Keskustelu ja kokemusten vaihtaminen muiden samassa elämäntilanteessa olevien vanhempien kanssa tuo helpotusta omaan tilanteeseen. Vertaisten kanssa puhuminen on helpompaa, koska vanhemmat pohtivat samoja lastenkasvatukseen liittyviä asioita. Vanhemmat huomaavat, että he eivät ole yksin lastenkasvatushuolineen.

Koska nykyinen ydinperhe on pieni, sen ihmissuhteiden ei katsota yksin riittävän ihmisen hyvinvoinnille (Rönkä & Rönkä 1994, 379-381). Vanhemmat tarvitsevat edelleen tukea ja yhteistyötä jokapäiväisessä elämässään (Björnberg 1992, 1-29; Rönkä & Rönkä 1994, 379-381). Sama elämäntilanne esimerkiksi lapsen koulunkäynnin alkaminen yhdistää vanhempia, jolloin yhteenkuuluvuuden tunne on voimakas. Vanhemmat puhuvat samoista asioista ja ymmärtävät toisiaan hyvin, koska he elävät samaa elämänvaihetta kuin muut koulutulokkaiden vanhemmat. Vanhempainkasvatus on perhekasvatuksen yksi muoto, joka kohdistuu ensisijaisesti vanhempiin (Hämäläinen 1987). Vanhempainkasvatuksen vaikutukset ulottuvat tietenkin myös lapseen ja koko perheeseen. Vanhempainkasvatuksella tarkoitetaan lasten vanhempien kasvatuksellista tukemista heidän toimiessaan vanhempina (Hämäläinen 1987). Vanhempainkasvatuksen perhekohtaisia tavoitteita ovat vanhempien kasvatus- ja perhetietoisuuden syveneminen, vanhempien kasvatustietoisuuden muuttuminen, vanhempien kasvattajana tunteen epävarmuuden väheneminen ja vanhempien valmiuksien paraneminen onnellisen, tyydytystä antavan ja lapsen kehitystä tukevan perhe-elämän luomiseen (Hämäläinen 1987; Thomas 1996, 189-200; Braun 1997, 99-121). Vanhempainkasvatus on yksi keino tutustuttaa vanhemmat toisiinsa, jolloin vanhempien sosiaaliset suhteet lisääntyvät. Koulu antaa hyvät puitteet tilaisuuksien järjestämiselle. Koulun tiloissa järjestetty vanhempainkasvatus yhdistää myös kotia ja koulua sekä lisää niiden välistä yhteistyötä. Vanhempien vertaisryhmissä korostuu yhteisten kokemusten jakaminen, yhteenkuuluvuus ja yhdessäolo (Mikkonen 1996, 217-225). Virallinen ja epävirallinen

vanhempainkasvatus ovat toisiaan täydentäviä muotoja, jotka yhdessä antavat parhaan mahdollisen tuen vanhemmille lastenkasvatuksessa.

Tämän tutkimuksen tarkoituksena on selvittää, onko vanhempien arvioimassa yhteisöllisyydessä tapahtunut muutoksia vertailemalla vanhempien oman lapsuuden ja nykyajan sosiaalisia verkostoja. Vanhempien odotukset ja kokemukset Kimppailloista ovat myös tarkastelun kohteena. Tutkimuksessa selvitetään Kimppailtojen vaikutuksia vanhempien keskinäiseen toimintaan, osallistuvuuteen, toisiinsa tukeutumiseen sekä kodin ja koulun yhteistyöhön kolmen järjestetyn Kimppailan jälkeen. Vanhempien taustatekijöiden vaikutuksia osallistumisaktiivisuuteen ja Kimppailtojen tarpeellisuuteen tutkitaan. Tarkemmin selvitetään osallistumishalukkuuden ja –haluttomuuden syitä.

2 YHTEISÖLLISYYS VANHEMMUUDESSA

2.1 Modernit yhteisöt

Yhteisöllä on käsitteenä useita merkityksiä. Yhteisöä voidaan tarkastella alueellisena, jolloin tutkitaan esimerkiksi kaupunginosaa tai kylää ja siinä tapahtuvia toimintoja (Lehtonen 1990, 12-36). Allardt pitää yhteisönä pysyvää, odotuksiin perustuvaa vuorovaikutusjärjestelmää, jossa jäsenet kokevat solidaarisuutta (Julkunen 1994a, 105). Yhteisö voi olla ryhmä, joka saattaa jäsenensä yhteen vain ja ainoastaan yhden, selkeästi määritellyn tehtävän nimissä. Tällainen ryhmä ei vaadi jäsentensä kaikkea aikaa ja huomiota eikä edellytä ehdotonta alistumista. Tavoite yhdistää tällaisen yhteisön. (Bauman 1997, 98-99.)

Yhteisöllisyys viittaa sosiaalisen vuorovaikutuksen ominaisuuteen, tapaan tai toimintaperiaatteeseen. Alueellinen yhteisyys voi ilmetä joko vuorovaikutuksena tai symbolisena yhteenkuuluvuutena. Täten voidaan erottaa vuorovaikutukseen perustuva toiminnallinen yhteisö ja symbolinen yhteisyys eli yhteenkuuluvuus, joka perustuu tietoisuuteen ja tunteisiin. Tästä huolimatta modernissa maailmassa myös symbolista yhteisyyttä kutsutaan yhteisöksi. (Lehtonen 1990, 12-36.) Baumanin (1997) mukaan yhteisön yhteisöllisyydellä tarkoitetaan henkistä yhteyttä, jota ohjailee yhteinen henkinen auktoriteetti ja ilman sitä ei ole yhteisöä. Yhteisön yhteisyyden ajatellaan olevan luonnollista. (Bauman 1997, 92.)

Yhteisöllistyminen tarkoittaa sitä, että joukko ihmisiä pyrkii järjestämään elämäänsä jonkin idean tai tavoitteen mukaisesti. Yhteisöllistämistä tapahtuu, kun pyritään vaikuttamaan ihmisryhmiin niiden ulkopuolelta niin, että ne järjestäisivät elämäänsä yhteisöllisesti. Yhteisön toiminta edellyttää vapaaehtoisuutta, legitimiisyyttä, demokraattisuutta, tasa-arvoisuutta ja autonomisuutta. (Lehtonen 1990, 12-36.) Moderneissa yhteiskunnissa yhteisöjen kiinteyttäminen on pitkälti myös ammatillinen intressi. Välittäminen toisista ja lähiympäristöstä on ennaltaehkäisevää toimintaa. Yksilöt eivät kuitenkaan välttämättä kiinnostu itse yhteisöllisyydestä prosessina tai itseisarvona. Yksilöä itseään koskettavat asiat tuntuvat hänestä aidoilta ja saavat hänet liikkeelle, mutta myös yhteenkuuluvuuden tunteella on merkitystä. (Mikkola 1996, 59-71.)

Modernin yhteiskunnan yksilöityminen on johtanut siihen, että nykyään elämme itse valitsemissamme ja tuottamissamme sosiaalisissa yhteisöissä (Raiski 1998, 194; Eskelinen 2000). Yksilöllisyyttä myös arvostetaan enemmän kuin yhteisöllisyyttä (Eskelinen 2000). Maailma on muuttunut siten, että paikallinen läheisyys ei enää merkitse lähimmäisyyttä (Ahponen 1998, 216). Individualisoituminen viittaa sosiokulttuuriseen prosessiin, jossa ihmisten väliset sosiaaliset suhteet muuttuvat ja jossa ihmiset tyydyttävät keskinäiset suhteensa omavalintaisesti (Björnberg 1992, 6) riippumattomina traditionaalisista viitekehyksistä, joita kirkko, perhe, naapurusto tai yhteiskunnalliset normit tarjoavat (Elias 1987, Gerrisin 1994, 147 mukaan).

Yhteisöllinen välittäminen ja jakaminen ovat yhteydessä kansalaisten väliseen suhteelliseen tasa-arvoisuuteen. Autonomia ja yksilöllisyys ovat usein yhteydessä valtaviin varakkuus- ja hyvinvointieroihin. Yhteisöllinen etiikka on riippuvainen oletetusta vastavuoroisuudesta eli kun minä autan sinua, kun tarvitset sitä, koska voin luottaa sinun apuusi, kun itse tarvitsen sitä. (Scarr 1994, 99.)

Toisaalta perhe ja sen yksityisyys on julkistunut, mutta toisaalta perhe lasketaan kuuluvaksi kansalaisyhteiskuntaan yhdessä ryhmien, vapaaehtoisjärjestöjen ja sosiaalisten verkostojen kanssa (Marin 1994, 18). Suomalaisessa hyvinvointikeskustelussa perheestä esitetään lähinnä yksi kysymys tai vaatimus: miten perheille, omaisille ja lähiyhteisöille voitaisiin siirtää sosiaalipoliittista vastuuta (Julkunen 1994b, 37). Hautamäki (1993), joka hakee ”spontaania yhteiskuntaa” tai ”hyvinvointia ilman valtiota”, esittää asian seuraavasti: Ihmisten on otettava kasvava vastuu itsestään ja muista ihmisistä. Julkisen

hallinnon tarjoamien turvarakenteiden lisäksi tarvitaan laajenevaa vapaaehtoistyötä ja järjestötoimintaa, jolloin yhteisölliset verkostot vahvistuvat. Hoivatyön julkisista järjestelyistä on siirryttävä asteittain perheen, omaisten ja pienyhteisöjen työpanoksen varaan. Kuntien tulisi tukea silloin perheitä, omaisia ja pienyhteisöjä ja auttaa ihmisiä jaksamaan. (Hautamäki 1993, 207-208.)

Julkisen sektorin ja markkinoiden toimintamallien rinnalle nousi jo 1970-luvulla kolmas sektori, joka pyrkii lisäämään kansalaisjärjestöjen, omaisten, vapaaehtoistyön, säätiöiden, kirkkojen ja yksityisten yrittäjien panosta sellaisten palvelujen tuottamisessa, joista aikaisemmin on vastannut julkinen sektori. Kolmatta sektoria väljempi käsite on välitaso, joka on kokonaisuus, jonka organisaatiot ovat dynaamisessa kanssakäymisessä eri sektoreihin välittämällä ja yhdistelemällä niiden vaikutteita. Välitaso on ominaisuuksiltaan joustava ja muuntumiskykyinen. (Matthies 1996, 11-29.)

2.2 Vanhempien sosiaaliset verkostot

Koska nykyinen ydinperhe on pieni, sen ihmissuhteiden ei katsota yksin riittävän ihmisen hyvinvoinnille. Tämä tulee esiin erityisesti tilanteissa, joissa korostuu kodin ulkopuolisten ystävyys-suhteiden ja henkisen tuen merkitys. Ihminen tarvitsee ympärilleen toimivia toveruus- ja ystävyys-suhteita. Tätä voidaan kutsua "sosiaalisen terveyden" käsitteeksi. (Rönkä & Rönkä 1994, 379-381.) Laukaan Yhdessä elämään – kasvatustallin tarkoituksena on synnyttää vanhempien kasvatuksellista yhteistyötä (Eskelinen 2000).

Sosiaaliset verkostot ovat traditionaalisten moraaliyhteisöjen toiminnan jatkajia modernissa maailmassa (Bell & Newby 1978, 47-52). Sosiaalista verkostoa sinällään ei ole olemassa, vaan se on käsite, jonka avulla voidaan kuvata ihmissuhteiden kokonaisuutta. Sosiaalinen verkosto rakentuu aina uudelleen kussakin vuorovaikutustilanteessa ja se on yksilön itsensä tärkeiksi kokemien ihmisten suhdejärjestelmä. (Seikkula 1994, 16.) Sosiaalinen verkosto tarkoittaa yleensä niitä vuorovaikutussuhteita, joiden kautta yksilö ylläpitää sosiaalista identiteettiään (Marsella & Snyder 1981, Seikkulan 1994, 16 mukaan). Samalla yksilö rakentaa myös toisten identiteettiä. Sosiaalinen verkosto sisältää siis vastavuoroisia ihmissuhteita. (Seikkula 1994, 17.) Sosiaaliset verkostot ovat

sekä vuorovaikutuksen seurauksia että käyttäytymistä ohjaavia vuorovaikutusjärjestelmiä (Pohjola 1988, 27-28).

Sosiaalinen verkosto muodostaa systeemin, joka jakaantuu mikrosysteemiin, mesosysteemiin, eksosysteemiin ja makrosysteemiin. Mikrosysteemi on se osa verkostoa, johon yksilö on suoraan vuorovaikutussuhteessa. Yksilö kuuluu samanaikaisesti useampaan mikrosysteemiin. Yksilö on aina kunkin mikrosysteemin osana niin, että kaikki mikrosysteemit ovat samanarvoisia. Yksilö ohjaa käyttäytymistään aina sen mikrosysteemin mukaan, missä hän sillä hetkellä elää. Mesosysteemi muodostuu eri mikrosysteemien välisistä kontakteista. Eksosysteemillä tarkoitetaan niitä ympäristöjä, joiden kanssa yksilö ei enää ole suorassa vuorovaikutuksessa. Makrosysteemillä tarkoitetaan yhteiskunnan ideologisia ja aineellisia järjestelmiä. Nämä sosiaalisen verkoston neljä eri kerrostumaa vaikuttavat toisiinsa vastavuoroisesti ja muuttavat kokonaisuutta ja itseään. (Bronfenbrenner 1979.)

Sosiaalinen verkosto voidaan kuvata myös nelilohkoisena kenttänä. Sosiaaliseen verkostoon luetaan yksilön 1) perhe ja perheenjäsenet, joiden kanssa asuu saman katon alla, 2) suku, perheenjäsenet ja sukulaiset, joiden kanssa ei asu samassa taloudessa, 3) työ tai koulu tai muut päivittäiset suhteet sekä 4) muut ihmissuhteet, kuten ystävät ja naapurit. (Klefbeck, Hultkranz-Jeppson, Marklund, Bergerhed & Forsberg 1988, 5-6.)

Vanhemmuus heijastaa eniten yhteiskunnan muuttuvia arvoja. Modernissa yhteiskunnassa siirrytään paikalliseen mobilisaatioon (liikekannallepanoon) taloudellisissa ja sosiaalisissa periaatteissa. Monet ihmissuhteet ovat yksilöllistyneet ja ihmisten täytyy luoda sosiaalisia suhteitaan erityisten tarkoitusten mukaan. Vanhemmat tarvitsevat edelleen tukea ja yhteistyötä jokapäiväisessä elämässään (Björnberg 1992, 1-29; Rönkä & Rönkä 1994, 379-381; Eskelinen 2000). Sosiaaliset suhteet tarjoavat arvokkaita resursseja esimerkiksi tukea ja huolenpitoa. (Björnberg 1992, 1-29.) Perheen ja perheiden voimavarat saadaan parhaiten käyttöön lisäämällä erilaisia perhekohtaisia yhteistyökuvioita, joita voivat olla perheiden keskinäinen kanssakäyminen, perheiden keskinäiset apujärjestelmät, vertaistukeen perustuvat perheryhmät, vanhempainryhmät ja koko perheen toiminta (Viitala 1995, 48).

Epävirallinen sosiaalinen verkosto eli ystävät, naapurit ja sukulaiset vaikuttaa vanhempien rooliin monin tavoin. Sosiaalinen verkosto antaa emotionaalista ja materiaalista tukea, kontrolloi vanhempien kasvatustapoja ja menettelyjä sekä tarjoaa käyttökelpoisia roolimalleja ja esimerkkejä vanhempänä toimimisesta (Marsella & Snyder 1981, Seikkulan 1994, 16-18 mukaan; Hämäläinen 1987; Matthies 1996, 11-29; Kotakari & Rusanen 1996, 177-189). Epävirallinen sosiaalinen verkosto välittää usein tehokkaasti perhe- ja lastenkasvatustietoisuutta. Hämäläisen (1987) mukaan kiinteä ja usein toistuva vuorovaikutus ystävien ja naapurien kanssa vähentää lapsuuden kodista saatujen mallien käyttöä vanhemman roolissa. Tämä edistää myös kyvykkyyden kokemista vanhempänä ja lisää vanhempien herkkyyttä havaita lapsen tarpeita. Sosiaalisella verkostolla on myös terapeutin ja eksistentiaalinen funktio yksilön ja perheen elämässä. Läheiset ihmissuhteet ovat ehdottomia, jatkuvia ja yleensä elämänkaaren kestäviä. Sosiaalisen verkoston palvelukset perustuvat kiintymykseen ja kiinnostukseen toista ihmistä kohtaan. (Hämäläinen, 1987.)

Belskyn (1984) vanhempänä olemisen prosessimallin mukaan vanhempien kehityshistoria, parisuhde, sosiaaliset verkostot ja työ vaikuttavat vanhempien persoonallisuuden ja hyvinvointiin, mikä vaikuttaa sitä kautta myös lapsiin. Vanhemmuus on yhteydessä sosiaaliseen tukeen. Sosiaalisen tuen funktiot voidaan jakaa kolmeen tapaan eli emotionaalisen tuen tarjoamiseen, hyödyllisen avun tarjoamiseen sekä sosiaalisten toiveiden tarjoamiseen. (Belsky 1984.)

Emotionaalinen tuki voidaan määritellä rakkaudeksi ja keskinäiseksi hyväksynnäksi, joita yksilö vastaanottaa toisilta ihmisiltä sekä selvänä vaikutelmana tai huomaavaisuuden seurauksena että huolehtivana toimintana. Hyödyllisen avun tarjoaminen vaihtelee eri muodoissa, joihin sisältyy tiedon ja neuvojen jakaminen sekä avun antaminen arkipäiväisissä asioissa kuten lastenhoidossa. (Belsky 1984.) Luonnollisten auttajaryhmien merkitys rajoittuu tavallisesti lähinnä kuuntelemiseen. Tämä on usein hyvin tärkeä tehtävä. (Rönkä & Rönkä 1994, 379-381.) Sosiaaliset toiveet toimivat oppaana siihen, mikä on sopivaa ja mikä ei ole sopivaa käyttäytymistä. Toiveet ja neuvot eivät kuitenkaan tarjoa todellista tukea tai helpota kasvatusta erityisesti sellaisissa tapauksissa, joissa toiveet ovat epäyhtenäisiä tai päinvastaisia yksilön taipumusten kanssa. Kaikki sosiaalisen tuen funktiot voivat vaikuttaa suorasti tai epäsuorasti. Suorat

vaikutukset kohdistuvat vanhempien käyttäytymiseen, kun taas epäsuorat vaikutukset keskittyvät muihin tekijöihin vanhempana olemisen prosessimallissa. (Belsky 1984.)

Belskyn (1984) mukaan vanhempien stressin helpottamisen kolme lähdettä ovat avio-
puolisoiden suhde, sosiaaliset verkostot ja työ. Vanhempien suhde tarjoaa ensisijaisen
tukisysteemin vanhemmille. Merkityksellisten ihmisten olemassaolo ja tuen vastaan-
ottaminen heiltä ovat hyväksi vanhempi-lapsi -suhteelle. (Belsky 1984.) Sosiaaliset
verkostot ovat yhteydessä vanhempien pedagogiseen kompetenssiin. Vanhempien
pedagogisella kompetenssilla tarkoitetaan herkkyyttä lapsen tarpeille, kykyä luoda
edellytyksiä niiden tyydyttämiselle lapsen kehitystä ja onnellisuutta tukevalla tavalla,
kykyä tarkastella asioita lapsen kasvun ja kehitysmahdollisuuksien näkökulmasta.
(Hämäläinen 1987.) Sosiaalisten verkostojen tuki voi lisätä vanhempien itsetuntoa sekä
kärsivällisyyttä ja sensitiivisyyttä vanhemmuudessa. Vaikka vanhempien suhde on tuen
ensisijainen lähde, sosiaaliset verkostot voivat olla ensisijaisia yksinhuoltajille. (Belsky
1984; Eskelinen 2000.) Vanhempien asema työmarkkinoilla vaikuttaa myös
kasvatukseen (Belsky 1984).

Toimivien ihmissuhteiden keskeistä merkitystä ihmiselle voidaan tarkastella ns.
puskurihypoteesin ja hyvinvointi-olettamuksen avulla. Puskurihypoteesin mukaan ystä-
västä on apua etenkin stressitilanteissa, koska ystävän kanssa yhdessä keskustellen
paineet pääsevät purkautumaan ja siten stressin kielteiset vaikutukset lievittyvät.
Hyvinvointi-olettamuksen mukaan toimivalla ihmissuhteella on stressistä riippumatta
yleistä merkitystä elämän mielekkyyden, itseluottamuksen ja ihmisen omanarvontunnon
kehittymisen kannalta. Kodin ulkopuolisen tukea antavan ihmissuhteen merkitys lapsen
kannalta on tullut selvästi esille varsinkin ns. slummilapsia koskevissa tutkimuksissa.
Huonoissa olosuhteissa hyvin selvinneellä lapsella on tavallisesti ollut lähipiirissä joku
tärkeä aikuinen sekä myös omaan ikäryhmään kuuluva hyvä ystävä. Näistä henkilöistä
on lapselle muodostunut luonnollisia tukihenkilöitä perheen kielteisten vaikutusten tasa-
painottamiseksi ja myönteisen kehityksen virittämiseksi. (Rönkä & Rönkä 1994, 379-
381.)

Tilastokeskuksen kotitaloustiedustelun yhteydessä vuonna 1993 kerättiin tietoja muun muassa kotitalouksien ongelmista ja mieluisimmasta auttajasta. Mieluisimmat auttajat ovat perhe ja suku sekä hyvinvointipalvelut ammattiauttajineen. Lasten hoitoon ja ongelmiin, työttömyyteen sekä aikuisten välisiin ongelmiin haetaan apua ystäviltä ja naapureilta. (Sihvo 1996, 165-176.)

Kotakari & Rusanen (1996) ovat kartoittaneet suomalaisten turvallisuuden ja hyvinvoinnin perusongelmia ja keinoja niiden hallitsemiseksi eri ikävaiheissa ja elämäntilanteissa. Ihmiset turvautuvat perheeseen ja sukulaisiin selvästi useammin kuin ammattiauttajiin. Myös ystäviltä ja tuttavilta haetaan apua lähes kaikissa asioissa paitsi terveyteen ja talouteen liittyvissä asioissa. Perhe ja sukulaiset sekä ystävät ja tuttavat ovat naisille kaikissa oman ja läheisten ihmisten vaikeuksissa tärkeämpiä avunlähteitä kuin miehille. (Kotakari & Rusanen 1996, 177-189.) Kaupungeissa ystävät ovat tärkeitä, kun taas maaseudulla naapurit ovat tärkeitä (Melkas 1992, 94-105). Perhe ja suku ovat tärkeitä avun lähteitä, kun koetaan turvattomuutta itsen ja yhteisöön liittyvissä asioissa. Ystävät ja tuttavat ovat tärkeitä etenkin ihmissuhdepulmissa. Itsenäinen omin avuin pärjääminen näyttäisi olevan miehille tyypillisempää kuin naisille. Joidenkin miesten kohdalla syy voi olla kyvyttömyys hakea apua sekä sosiaalisen verkoston niukkuus. Läheiset ihmiset ovat siis ensisijaisia ihmisen elämässä. Epävirallisen avun saamiseen luotetaan. (Kotakari & Rusanen 1996, 177-189.)

Tampereen kaupungin sosiaali- ja terveystoimen tutkimuksessa (1998) tiedusteltiin vanhemmilta, kuinka kiinnostuneita he ovat eri yhteistyömuodoista vanhemmuuden tukemiseksi. Kyselyssä oli neljä eri yhteistyömuotoa, jotka olivat luentotilaisuudet, vanhempien keskustelupiirit, kahdenkeskiset keskustelut ammattilaisen kanssa sekä esittely kasvatuskirjallisuudesta. 283 vastauslomakkeessa jokainen vaihtoehto sai kannatusta. Kasvatusasioihin ja vanhemmuuteen liittyvät luentotilaisuudet saivat eniten kannatusta (36%). Toiseksi eniten vanhempia kiinnosti kahdenkeskiset keskustelut ammattilaisen kanssa (19,3%). Toisten lasten vanhempien kanssa kasvatusasioita pohtivat keskustelupiirit kiinnostivat 17,6 prosenttia vanhemmista. Myös esittely kasvatuskirjallisuudesta kiinnosti joitakin vanhempia (14%). (Vanhemmuuteen tukeminen 1998, 6-8.)

2.3 Vanhempien oma-apuryhmät

Vanhempainryhmätoiminta on vakiinnuttanut paikkansa neuvoloissa, päiväkodeissa ja kouluissa (Sihvola 1995, 19-20). Oma-apuryhmiä voidaan pitää osana uusia yhteiskunnallisia liikkeitä, joita ovat esimerkiksi nais- ja rauhanliike (Matthies 1996, 11-29). Laajasti määriteltynä oma-apuryhmien historia kattaa jopa useita vuosisatoja, joiden aikana oma-apu ja keskinäinen tuki on ollut osa perheiden, sukujen ja tuttavien jokapäiväistä kanssakäymistä. Jaakkolan (1994) mukaan termiä oma-apu voidaan käyttää vasta silloin, kun se koetaan vaihtoehdoksi jollekin muulle esimerkiksi julkiselle avulle. (Jaakkola 1994, 149-153.) Modernin oma-aputoiminnan katsotaan alkaneen protestina teollistumiselle ja teollistumisen ajan sosiaalipolitiikalle, jolloin suurperheiden ja yhteisöjen yksilöille tarjoama tuki väheni merkittävästi (Bender 1986; Kurtz 1990, Nylundin 1996, 196 mukaan). Kiinnostus oma-apuryhmiin ja omaehtoiseen toimintaan on herännyt uudelleen, kun taloudelliset resurssit ovat vähentyneet (Nylund 1994, 44-45). Oma-apuryhmät ovat uudenlaisia mikrotason areenoita, joissa voidaan opetella työstämään erilaistuvia elämänmalleja ja arkipäivän selviytymisstrategioita (Matthies, Kotakari & Nylund 1996, 253). Uudentyyppiset omaehtoiset ryhmät ja liikkeet ovat syntyneet Suomessa kansainvälisesti katsoen melko myöhään (Matthies 1996, 11-29).

Oma-apuryhmiä, tukiryhmiä ja vertaisryhmiä on toiminut Suomessa jo muutamia vuosikymmeniä, mutta niistä ei ole tehty laajempia tutkimuksia. Oma-apuryhmille, vastavuoroisen avun ryhmille ja tukiryhmille löytyy useita määritelmiä. (Nylund 1996, 193-205.) Jokaisessa maassa ja joskus myös yksittäisissä projekteissa ymmärretään oma-apu-termi omalla tavalla (Mortensen 1994, Nylundin 1996, 194 mukaan). Nylund (1994, 1996) määrittelee oma-apuryhmät seuraavalla tavalla: "Oma-apuryhmän muodostavat henkilöt, joilla on jokin yhteinen ongelma tai jotka ovat samanlaisessa elämäntilanteessa. Heillä on halu jakaa kokemuksiaan muiden kanssa, ja tällä tavoin pyrkiä keskinäisesti ratkaisemaan tai lieventämään henkilökohtaista ongelmaansa tai elämäntilannettaan." Suomessa käytetään rinnan oma-apu- ja itseapuryhmän nimityksiä samoin kuin vertaisryhmää. (Nylund 1994, 44-45; Nylund 1996, 193-205.)

Vanhemmat muodostavat vertaisryhmän, koska vanhemmilla on samanlaiset roolikasaumat. Ihmisen eri roolit muodostavat kokonaisuuden, jota sanotaan roolikasaumaksi. Roolikasauman ainekset muodostuvat erilaisista ja eri ryhmien taholta kohdistuvista rooliodotuksista. Niitä, joiden odotuksista rooli muodostuu ja joiden kanssa käytävän vuorovaikutuksen tulosta se on, kutsutaan roolikasauman viite-ryhmäksi. (Sulkunen 1998, 112-113.)

Nylundin (1996) mukaan oma-apuryhmät voidaan jakaa ongelma- ja intressikeskeisesti kahdeksaan luokkaan, joita ovat työttömien ja ylivelkaisten ryhmät, omais- ja läheisryhmät, psykososiaalisten sairauksien ryhmät, riippuvuusryhmät, perhe- ja ihmissuhde-ryhmät, somaattisten sairauksien ryhmät, naisryhmät sekä kohtaushuoneet. Kaikille näille ryhmille on tunnusomaista tuen saaminen ja antaminen, hyvinvoinnin ylläpito sekä kokemusten jakaminen. Perhe- ja ihmissuhteisiin liittyvät ryhmät käsittelevät yksinhuoltajuuteen, avioeroon tai lapsettomuuteen liittyviä asioita. Nämä ryhmät voivat olla myös pienten lasten äitien tai isien ryhmiä. Ryhmien toimintaan kuuluu keskustelut, juhlat, retket, lastenhoitoapu ja asiantuntijoiden luennot. Tavoitteet liittyvät yhdessä-oloon, vuorovaikutukseen ja kokemusten jakamiseen ryhmässä sekä edunvalvontaan. Monia ryhmiä on kuitenkin vaikea jaotella tiukasti tiettyyn luokkaan. Oma-apuryhmä on perustettu tietyistä syistä, mutta se käsittelee useita eri elämäntilanteita. (Nylund 1996, 193-205.)

Olellista oma-apuryhmän toiminnalle on vapaaehtoinen jäsenyys ja se, että ihmiset tapaavat toisiaan jakaakseen kokemuksiaan ja tunteita (Mikkonen 1996, 217-225; Nylund 1996, 193-205). Oma-apuryhmät tarjoavat jäsenilleen vertaistukea, joka perustuu vuorovaikutukseen avun antamisessa ja saamisessa arkielämässä. Oma-apuryhmät keskittyvät yleensä pieneen kohderyhmään ja yhteen ongelma-alueeseen. (Nylund 1996, 193-205.) Jäsenet suunnittelevat itse toimintaansa ja sitä voidaan muuttaa joustavasti tilanteiden mukaan (Mikkonen 1996, 217-225; Nylund 1996, 193-205). Oma-apuryhmien etuna on organisaation yksinkertaisuus ja kyky reagoida nopeasti yksilöiden tarpeisiin muuttuvassa yhteiskunnassa. Oma-apuryhmien toimintaperiaatteisiin kuuluu se, että niihin osallistuminen on tarkoitettu väliaikaiseksi elämäntilanteeksi. Ryhmien elinkaari kestää niin kauan kuin jäsenet kokevat ryhmät tarpeelliseksi. Oma-apuryhmä on yksi tapa ratkoa ja selvittää omaa elämäntilannettaan muiden

samanlaisessa tilanteessa olevien kanssa. Ryhmän tarjoama tuki voi parantaa jäsenten itsetuntoa ja taitoa selviytyä erilaisista kriisitilanteista. (Nylund 1996, 193-205.)

Vertaisryhmissä korostuu yhteisten kokemusten jakaminen, yhteenkuuluvuus ja yhdessäolo. Ryhmän toiminta lähtee omasta aloitteesta ja tarpeesta ja on suunnattu ryhmälle itselleen. Toiminta on vastavuoroista toimintaa. Vertaisryhmät toimivat yleensä itsenäisesti ja ne eivät ole hierarkisia. Ryhmällä ei ole vakituisia toimihenkilöitä tai taloudellista pääomaa. Ryhmä kykenee auttamaan kokemustensa avulla käytännön asioissa ja tarjoamaan turvallista yhdessäoloa. Vertaisryhmän toiminta lähtee tarpeesta ja halusta kuulua ryhmään, jakaa kokemuksia ja tulla ymmärretyksi. Vertaisryhmän jäsenten apu tulee samalta tasolta, jolloin kuuntelu ja inhimillinen tuki tuovat luottamuksen. (Mikkonen 1996, 217- 225.)

Aktiiviset ja seuralliset ihmiset lähtevät muita helpommin mukaan vertaistuki-toimintaan. Ihmiset, jotka kokevat omin avuin selviytymisen elämässä tärkeäksi persoonalliseksi arvoksi ja jotka ovat tottuneet selviytymään omin avuin, saattavat kokea vaikeaksi lähteä mukaan ryhmän toimintaan. Vertaisryhmän merkitys yksilölle riippuu esimerkiksi persoonallisuudesta, perhesuhteista ja ystävistä. Yhteiset kokemukset ovat yksi ryhmään liittymisen syy. Yhteisiin kokemuksiin kuuluu yhdessäolo, jokapäiväisten asioiden kertominen, kuuleminen ja selviytymisapu. (Mikkonen 1996, 217- 225.)

2.3.1 Äitiryhmät

Vanhanen-Silvendoin (1996) on tutkinut kolmea äitiryhmää, niiden tarpeellisuutta ja merkitystä äideille. Äitiryhmiä järjestävät seurakunnat ja neuvolat, mutta niitä voi syntyä spontaanisti ilman ulkopuolisen järjestäjän tukea, ohjausta tai valvontaa. Seurakuntien äiti-lapsipiirit ovat osa ennaltaehkäisevää, perheen hyvinvointiin liittyvä työtä. Piirien toiminnan lähtökohtina pidetään osanottajien tarpeita ja toiveita. Tavoitteena on koota äitejä keskustelemaan eri aiheista. Neuvoloiden järjestämien mammaryhmien äidit alkoivat tavata toisiaan järjestettyjen tapaamisten jälkeen. Erään äitien omasta aloitteesta spontaanisti syntyneen äitiryhmän tavoitteena oli riippumattoman ja sitoutumattoman kohtaupaikan perustaminen äideille. Äitien kiinnostus ryhmiä kohtaan on lähtenyt halusta tavata muita samassa elämäntilanteessa olevia äitejä. Äitiryhmä voi olla

tietynlainen sisääntuloväylä vieraassa asuinyhteisössä uudella paikkakunnalla, sillä ryhmässä on mahdollista solmia uusia ihmissuhteita. (Vanhanen-Silvendoin 1996, 227-239.)

Ryhmien toiminta ei ole sitovaa. Jaettu äitiys merkitsee omakohtaisen äitiyden työstämistä sekä omakohtaisen tiedon vastaanottoa. Henkilökohtaisen äitiyskokemuksen jakaminen rikkoo tiukkaa yksityisen ja julkisen sektorin välistä jakoa. (Vanhanen-Silvendoin 1996, 227-239.) Jaettu äitiys auttaa huomaamaan, että omat ongelmat voivat olla osittain äitiyteen liittyviä yleisiä ja yhteisiä epäkohtia (Thomas 1996, 189-201; Vanhanen-Silvendoin 1996, 227-239). Äitiyden jakaminen voi olla konkreettisia käytäntöjä esimerkiksi lastenhoitoapua sekä ajatustenvaihtoa, tunteiden ilmaisua tai erilaisten kokemusten vertailua. Kokemusten vaihtaminen antaa enemmän kuin kirjoitetut oppaat. Ryhmän tarjoamaa kokemustietoa ja asiantuntijatieta pidetään joko vastakkaisina tai rinnakkaisina ja toisiaan täydentävinä. Molemmilla tiedoilla on oma merkityksensä. Jokaisen persoonallisuus vaikuttaa tilanteen sisältöön ja siihen, mistä puhutaan ja miten asiat tuodaan esille. (Vanhanen-Silvendoin 1996, 227-239.)

Kaikille äitiryhmille yhteistä on tapaamisten merkitysten muuttuminen, kun elämäntilanne muuttuu. Kaikkien äitiryhmien toiminta sitoutuu moniääniseen, yksilölliseen ja ei-yhtenäistävän äitiyden tukemiseen. Jokainen äiti on äiti omalla tavallaan. Äitiryhmissä yhteisöllisyys ja kollektiivisesti asetetut tavoitteet palvelevat yksilöllistymistä. Keskeistä on se, mitä yksittäiset äidit saavat itselleen ryhmästä. Ryhmä tai siihen kuuluminen ei välttämättä lisää äidin elämän yhteisöllisyyttä käytännössä. Käytännöt ja äitiys liitetään edelleen yksityiseen alueeseen, vaikka äidit tapaavatkin toisiaan ryhmissä. Tapaamiset ja kokemusten jakaminen kuitenkin suhteellistavat henkilökohtaisiksi koettuja murheita tai vastaavasti myötäelävät äitinä olon iloja. Äitiryhmä voidaan nähdä modernina rituaalina. Nainen ei ole yksin yksityisessä äitiydessään. (Vanhanen-Silvendoin 1996, 227-239.)

Äitiryhmiä voidaan pitää välitason ilmiönä, jolle on tyypillistä joustavuus ja muuntautumiskyky sekä eri sektoreiden tai tasojen välisen dialogin ylläpito. Osallistujien määrä ja käyntien säännöllisyys vaihtelevat, mikä ei kuitenkaan vähennä ryhmän intensiivisyyttä eikä ryhmän toiminta menetä merkitystä. Kun äidit ovat tutustuneet toisiin samanhenkisiin äiteihin ryhmässä, heidän välilleen voi syntyä pitkä-

aikaista ja laajaa kanssakäymistä myös ryhmän ulkopuolella. Neuvolan mammaryhmää voidaan pitää postmodernina yhteisönä, koska ryhmän toiminta on sidoksissa jäsenten yksilöllisiin, tiettyyn elämänvaiheeseen liittyviin tarpeisiin eikä ryhmän kantavana ajatuksena ole mitään tiettyä ideologiaa tai muuta ryhmän pysyvyyteen vaikuttavaa tekijää. Tämänhetkinen intensiivisyys on olennaisempaa kuin jatkuvuus, pysyvyys tai toiminnan institutionalisoituminen. (Vanhanen-Silvendoin 1996, 227-239.)

2.3.2 Isäryhmät

Isäryhmät ovat valtakunnallisesti uusi perhevalmennuksen muoto ja ne toimivat usein vain isoissa kaupungeissa (Fränti 1997, 42). Isille on järjestetty intensiivisiä viikonlopputilaisuuksia, joissa keskeinen teema on ollut isänä oleminen. Sosiaalisten tietojen ja taitojen omaksuminen ja niiden soveltaminen käytäntöön, innostaminen jatkuvaan kasvuun ihmisenä ja elämäntilannetta ovat olleet sisällöllisiä painopisteitä. (Sihvola 1995, 19-29.)

Isäryhmän toiminta perustuu yleensä vapaaseen keskusteluun. Jokainen isä voi kertoa vapaasti kokemuksistaan ja tuntemuksistaan sekä esittää mieltä askarruttavia kysymyksiä. Vapaan keskusteluilmapiirin syntyminen edellyttää riittävän pientä ryhmäkokoja. (Klinman & Kohl 1984, 10-14.) On tärkeää, että miehet pääsevät keskustelemaan asioista miehen näkökulmasta käsin. Ryhmien vetäjänä onkin usein mies. Vetäjä voi olla asiantuntija tai tavallinen mies. Olisi hyvä, jos vetäjällä olisi omia lapsia, koska silloin hän pystyisi paremmin kertomaan erilaisista asioista omien kokemustensa pohjalta. (Klinman & Kohl 1984, 25-26.) Isäryhmän ohjaajan tavoite on tarjota isille tilaisuus löytää itselle sopivia toiminta- ja suhtautumistapoja (Säävälä, Keinänen & Vainio 2001).

Isäryhmissä tarjotaan tilaisuus jakaa omia kokemuksia ja tunnelmia. Niissä pyritään vahvistamaan ja saamaan käyttöön isyyteen liittyviä voimavaroja. Keskeistä on vahvistaa isien uskoa ja luottamusta omaan selviämiseen ja osaamiseen kyllin hyvänä isänä. Tällöin annetaan myönteistä palautetta onnistumisista, kannustetaan kokeilemaan ja ottamaan vastuuta. Tuen saamisessa keskeistä on oma kuulluksi ja hyväksytyksi tuleminen kokemus. (Säävälä, Keinänen & Vainio 2001.)

Isäryhmien tuesta voi tulla miehelle tärkeää. Ryhmässä isällä voi olla mahdollisuus kohdata vanhemmuuteen liittyvät tunteensa, hyväksyä ne ja tutkia niitä. Kun isä käsittelee tunteitaan, hän voi luoda uudenlaisen suhteen puolisoonsa, lapsiinsa, ystäviinsä, sukulaisiinsa ja myös itseensä. Ryhmässä isät uskaltavat puhua omista vaikeista tunteistaan, koska kaikilla ryhmän jäsenillä on samankaltainen elämäntilanne. (Niemelä 1985, 205-209.) Suhteessa toisiin vertaisiin mies voi saada tukea, oppia uusia toimintatapoja ja löytää oman tavan toimia isänä (Säävälä, Keinänen & Vainio 2001).

Neuvolan isäryhmien keskeinen tavoite on auttaa miehiä kehitysprosessissa isyyteen. Tilanteen on oltava turvallinen, jotta miehet uskaltavat tunnustaa ja ilmaista henkilökohtaisia kokemuksia ja käsityksiä asioista ja mahdollisesti arvioida uudelleen niitä. Turvallisuutta edistäviä tekijöitä ovat avoin vuorovaikutus ja jäsenten tunne siitä, että he voivat hallita omaa olemistaan ryhmässä. Ryhmän jäsenten on voitava luottaa siihen, että ryhmässä esiin tulleita asioita ei saa kertoa ryhmän ulkopuolisille. Ryhmässä on oltava yhteenkuuluvuuden tunnetta, mikä tarkoittaa sitä, että kaikki ovat yhteisellä asialla ja kaikki voivat hyötyä ryhmästä. (Säävälä, Keinänen & Vainio 2001.)

Säävälä, Keinänen ja Vainio (2001) selvittivät isäryhmätoiminnan merkitystä ja hyödyllisyyttä isille. Isien mielestä oli tärkeää saada jakaa kokemuksia samassa elämäntilanteessa olevien isien kanssa. Miehet arvostivat ryhmissä mahdollisuutta keskusteluun, joka lähtee heidän omista tarpeistaan. (Säävälä, Keinänen & Vainio 2001.)

Isien tukeminen vanhemmuuteen saattaa tuottaa jopa suurempaa hyötyä lasten hyvinvoinnille kuin äideille annettu lisätuki, sillä äidit ovat valtaosaltaan hyvin sitoutuneita lasten hyvinvointiin. Sen sijaan monella miehellä olisi tässä suhteessa vielä paljon annettavaa, jos heidät saataisiin aktiivisemmin mukaan vanhemmuuteen. (Säävälä, Keinänen & Vainio 2001.)

3 VANHEMMUUDEN TUKEMINEN

3.1 Vanhempainkasvatus

Alkuaan vanhempien tukeminen on ollut epävirallista, spontaania ja satunnaista. Koko yhteisö on osallistunut sosialisatioon ja sitä kautta vanhemmat ovat saaneet tukea kasvatus tehtävässään. Nyky-yhteiskunnassa sosialisatio on kuitenkin pirstoutunut. (Hämäläinen 1987.) Kun sukupolvien välinen yhteys on katkennut, perheet tarvitsevat yhä enemmän ulkopuolista apua (Hämäläinen 1987; Eskelinen 2000). Vanhempien tuen tarve lastenkasvatuksessa on kasvanut nyky-yhteiskunnassa. Monet vanhemmat elävät kaukana sukulaisistaan ja uudella paikkakunnalla vanhemmille ei ole välttämättä muodostunut kattavaa epävirallista sosiaalista verkostoa (Hämäläinen 1987; Matthies 1996, 11-29), jolta saisi tukea lastenkasvatuksessa ja vanhempana toimimisessa. Usein nämä vanhemmat tuntevat itsensä epävarmoiksi ja alemmuudentuntoisiksi kasvattajiksi. (Hämäläinen 1987.)

Perhekasvatuksen yksi ensimmäisistä muodoista on ollut vanhempainkasvatus. Perhekasvatus sai alkunsa 1900-luvun käänneessä, kun pantiin merkille muuttuvien sosiaalisten olosuhteiden negatiiviset vaikutukset perheisiin. Perhekasvatuksen tavoitteena oli saada perheet käsittelemään riittävän hyvin elämän haasteita ja stressitekijöitä monimutkaisessa ja muuttuvassa yhteiskunnassa ja siten pyrkiä vähentämään esimerkiksi avioeroja. Perhekasvatuksen tavoitteena oli auttaa perheitä ja

perheenjäseniä heidän perherooleissaan ja tehtävissään muodollisten kasvatuksellisten ohjelmien avulla. (Arcus 1995, 336-344.)

Sosiaali- ja terveydenhuollossa perhekasvatusta on toteutettu perinteisesti äitiys- ja lastenneuvoloissa, lasten päivähoidossa sekä kasvatus- ja perheneuvolassa. Joidenkin tutkimusten mukaan yli puolet perheistä toivoi saavansa kasvatus- ja perheneuvola-palveluita. Halutuimpia neuvontapisteitä olivat koulu ja lastenneuvola. (Huuhtanen 1995, 1-4.)

Perhekasvatuksen käsite ja sisältö on määritelty eri tavoin eri yhteyksissä (Eskola 1995, 5-10). Perhekasvatusta ei ole kuitenkaan helppo määritellä, mutta määrittelyt eivät kuitenkaan ole tärkeitä perhekasvatuksen toteuttamisessa. Oleellisinta on se, miten perhekasvatuksen tai perheneuvonnan piirissä voidaan tukea perheitä, rohkaista heitä heidän omien myönteisten voimavarojensa käyttöön ja tarjota asiantuntija-apua silloin, kun sitä tarvitaan. (Huuhtanen 1995, 1-4.)

Sosiaali- ja terveysministeriön 1980-luvun alun työryhmän mukaan perhekasvatus on apukeino, jonka avulla pyritään antamaan ihmisille enemmän valmiuksia ja valinnanmahdollisuuksia ihmissuhteissaan, toiminnoissaan ja ongelmien kohtaamisessa. Perhekasvatus on keino myötävaikuttaa perheiden mahdollisuuksiin tarjota lapsille turvallinen lapsuus ja kaikille perheenjäsenille läheiset kestävät ihmissuhteet. Sosiaali- ja lastensuojelulakien (1984) mukaan kasvatus- ja perheneuvonnalla tarkoitetaan asiantuntija-avun antamista kasvatus- ja perheasioissa sekä lapsen myönteistä kehitystä edistävää sosiaalista, psykologista ja lääketieteellistä tutkimusta ja hoitoa. (Eskola 1995, 5-10.)

Sosiaalihuollossa puhutaan perheneuvonnasta perhekasvatuksen, perhevalmennuksen ja perheterapian yläkäsitteenä. Perhekasvatus on perheen jäsenyyden edellyttämien tietojen ja taitojen kehittämistä ja opettamista kaikille perheenjäsenille sisältäen yleistä tietoa perheen ihmissuhteista, lasten kehityksestä, perheitä koskevasta lainsäädännöstä ja sosiaaliturvasta. (Eskola 1995, 5-10.)

Vanhempainkasvatus on siis perhekasvatuksen yksi muoto, joka kohdistuu ensisijaisesti vanhempiin. Vanhempainkasvatuksella tarkoitetaan lasten vanhempien kasvatuksellista tukemista heidän toimiessaan vanhempina. Vanhempainkasvatus voidaan liittää vanhempien ja heidän kauttaan lasten persoonalliseen kasvuun eli kasvuun ihmisenä. (Hämäläinen 1987.) Vanhemmuutta voidaan siis pitää kasvuprosessina (Eskelinen 2000). Hämäläisen (1987) mukaan vanhempainkasvatuksen tavoitteena on tehdä vanhemmuudesta vanhempien omatoimiseen itsensä kehittämiseen perustuva jatkuvan kasvun prosessi. Vanhempien olisi alettava tiedostaa oman kasvunsa tarpeellisuutta. Siitä hyötyisivät vanhemmat itse, heidän lapsensa ja koko yhteiskunta. Yhdistyneiden Kansakuntien ihmisoikeuksien julistuksen mukaan vanhemmilla on ensisijainen oikeus kasvattaa omia lapsiaan. Vanhempainkasvatus pyrkii tukemaan vanhempia siinä, mihin heillä on oikeus ja mistä heillä on vastuu. (Hämäläinen 1987.)

Vanhempainkasvatuksen tavoitteet ovat yhteydessä perhe-elämän kokonaisuuteen ja sen pyrkimyksenä on se, että uusi tieto synnyttää vanhemmissa uutta tietoisuutta, mikä muuttaa vanhempien käyttäytymistä ja perheen elämäntapaa. Tätä kautta vaikutetaan myös lasten käyttäytymiseen ja kehitykseen. (Hämäläinen 1987.) Vanhempainkasvatuksen perhekohtaisia tavoitteita ovat muun muassa vanhempien kasvatus- ja perhetietoisuuden syveneminen, vanhempien kasvatusasenteiden muuttuminen, vanhempien kasvattajana tunteman epävarmuuden väheneminen ja yleisesti ottaen vanhempien valmiuksien paraneminen onnellisen, tyydytystä antavan ja lapsen kehitystä tukevan perhe-elämän luomiseen (Hämäläinen 1987; Thomas 1996, 189-200; Braun 1997, 99-121). Kun vanhempien kasvatus- ja perhetietoisuus syvenee, vanhempien arvostelukyky lisääntyy ja heille muodostuu uudenlainen asenne kasvattajana ja perheen jäsenenä (Hämäläinen 1987). Vanhempainkasvatuksella pyritään myös parantamaan vanhempien ja lasten henkistä hyvinvointia ja vanhempien keskinäistä sosiaalista verkostoa sekä lisäämään vanhempien itseluottamusta ja tyytyväisyyttä lapsista. (Arcus 1995, 336-344; Braun 1997, 99-121.)

Elinikäisen kasvatuksen periaate on kasvatuksellinen kokonaisnäkemys, jonka mukaan ihmisen oppiminen ulottuu jatkuvana kasvuprosessina koko elämänaikaan ja kasvatuksen tehtävä kattaa vastaavasti kaikki elämänkaudet (Alanen 1981, 14). Vanhempainkasvatus voidaan nähdä siten osana aikuiskasvatuksen kenttää ja elinikäistä oppimista. Elinikäinen oppiminen on prosessi, jossa yksilön oma-aloitteellisuudella ja

aktiivisuudella on keskeinen rooli. Elinikäisen oppimisen taito merkitsee sitä, että yksilöllä on taito käynnistää ja ylläpitää keskustelua esittämällä kysymyksiä ja hakemalla vastauksia. Näiden diskurssien tuloksena syntyy oivalluksia ja asioiden uudelleen hahmottamista. (Ropo 1997, 106.)

Vanhempainkasvatus voidaan määritellä joko suppeasti tai laajasti, mistä muodostuu neljä eri määritelmää. Ensimmäisessä määritelmässä vanhempainkasvatus on formaalista lastenkasvatuksessa tarvittavien tietojen ja taitojen opettamista vanhemmille. Opetus tapahtuu yleensä jonkin vanhempainkasvatusohjelman muodossa. Toisen suppean määritelmän mukaan vanhempainkasvatus sisältää sekä spontaania että organisoitua ja virallista vanhempain neuvontaa, opastusta ja ohjausta lasten kasvatuksessa. Osallistujina ovat sukulaiset, ystävät ja virallisissa organisaatioissa työskentelevät ammattihenkilöt. Laajan määritelmän mukaan vanhempainkasvatuksessa pyritään organisoidusti opettamaan vanhemmille perheenjäsenenä elämistä ja lastenkasvatusta ja siten edistämään kaikkien perheenjäsenten elämisen laatua. (Hämäläinen 1987.) Laajimman määritelmän mukaan vanhempainkasvatus on virallista tai epävirallista perhe- ja lastenkasvatustietoisuuden välittämistä vanhemmille. Sen tarkoituksena on perhe-elämän rikastuttaminen, perhettä tukevan elämänmuodon lujittaminen, lasten kehityksen ja koko perheen hyvinvoinnin edistäminen (Hämäläinen 1987; Arcus 1995, 336-344). Kasvatuksellinen tuki voi olla suullista, kirjallista tai esimerkkien kautta tapahtuvaa kasvatusta (Hämäläinen 1987).

Vanhempainkasvatus on ei-formaalista kasvatusta, jolla tarkoitetaan kaikkia niitä kasvatusta ja oppimista varten organisoituja toimintoja, jotka tapahtuvat muodollisen koulujärjestelmän ulkopuolella (Tuomisto 1993, 185-186). Tällainen kasvatus ei sijoitu muodollisen koulutuksen tutkintohierarkiaan, vaan se muodostaa oman itsenäisen kokonaisuutensa (Radcliffe & Colette 1989, 60-61). Ei-formaalista kasvatus tapahtuu yleensä hyvin kiinteässä yhteydessä erilaisiin yhteiskunnallisiin toimintoihin. Tällöin aikuiset voivat kohentaa perhe-elämässä tarvitsemiaan tietoja ja samalla tyydyttää sosiaalisen osallistumisen tarpeitaan. Ei-formaalista kasvatus on luonteeltaan hyvin joustavaa ja se tapahtuu kiinteässä yhteydessä niihin toimintoihin, missä oppimista tarvitaan. (Tuomisto 1993, 185-186.)

Vanhempainkasvatuksessa käytetään kolme eri muotoa. Yksilöllinen malli kohdistuu pääasiassa yksinhuoltajiin. Ryhmämallissa ohjataan ryhmiä organisoidusti. Joukkomalli kohdistuu suureen yleisöön kirjojen, lehtien ja muun median välityksellä. Ryhmämalli on ollut suosituin malli ja sitä voidaan pitää lähes synonyymina vanhempainkasvatukselle. Vanhempainkasvatusohjelmat ovat alun perin suunnattu kaikille vanhemmille, mutta nykyään ohjelmat voivat olla kohdistettuja tietyille vanhempien ryhmille niiden tarpeiden mukaan. (Arcus 1995, 336-344.)

Vanhempainkasvatusohjelmiksi voidaan määritellä kaikki sellaiset suunnitellut interventiot, jotka tähtäävät vanhempien kasvattamiseen vanhemman rooliin (Braun 1997). Useimmat vanhempainkasvatusohjelmat yrittävät auttaa vanhempia oppimaan uusia taitoja, tietoja ja asenteita ja ne tarjoavat myös tukea vanhemmille. Tällaiset ohjelmat tarjoavat vanhemmille tietoa, jota he voivat soveltaa vanhemmuudessa. (Thomas 1996, 189-200.) Vanhemmat myös huomaavat, että he eivät ole yksin vaikeuksissaan (Thomas 1996, 189-200; Vanhanen-Silvendoin 1996, 227-235). Moderni vanhempainkasvatus korostaa vanhempien oman osallistumisen tärkeyttä, kun suunnitellaan heitä itseään koskevaa kasvatusta. Vanhempien oikeuteen kuuluu tietää vanhempainkasvatusohjelman päämääristä, menetelmistä ja tuloksista. Vanhemmat tulisi ottaa mukaan myös valmistelutyöhön, jotta toiminta palvelisi heidän tarpeitaan. Suunnitelmat ja toteutukset eivät kuitenkaan aina vastaa vanhempien tarpeita ja odotuksia. On tärkeää jakaa vanhemmille informaatiota vanhempainkasvatuksesta, jolloin heillä on myös mahdollisuus kieltäytyä osallistumasta toimintaan. Vanhempien itsemääräämisoikeus säilyy, kun vanhempainkasvatukseen osallistuminen on vapaaehtoista. (Hämäläinen 1987.) Kaikki vanhemmat eivät kuitenkaan ole halukkaita osallistumaan vanhempainkasvatukseen tai vanhemmilla voi olla syitä, jotka estävät osallistumisen (Arcus 1995, 336-344).

Morgaine (1992) esittelee tiedon ja toiminnan paradigmoja, jotka tulisi sulauttaa yhteen vanhempainkasvatuksessa. Tällöin vanhempainkasvatus vastaisi paremmin vanhempien tarpeisiin ja herättäisi kiinnostusta osallistua. Vanhempainkasvatuksessa on käytetty yleensä instrumentaalista paradigmaa, joka sopii joidenkin vanhempien tarpeisiin. Instrumentaalisen paradigman mukaan empiiriset tutkimustulokset muokkaavat ihmisen toimintaa ja tätä paradigmaa on yleensä käytetty vanhempainkasvatuksessa. Tulkitseva paradigma tarjoaa mahdollisuuksia reflektioon, jolloin voidaan arvioida jokapäiväisen

elämän piiloisia merkityksiä. Kriittis-emansipatorinen paradigma lisää kykyä oivaltaa sosiaalisia ja ekologisia ideologioita ja niiden vaikutuksia jokapäiväisessä elämässä. (Morgaine 1992,12-17.)

Vanhempainkasvatuksella on myös yhteiskunnallinen tehtävä, jonka tavoitteena on puolustautua ja eliminoida erilaisten sosiaalisten ongelmien esimerkiksi rikollisuuden ja mielenterveysongelmien syntymistä. Vanhempainkasvatus liittyy tällöin yhteiskunnan perhepolitiikkaan. Tästä huolimatta vanhempainkasvatus tulisi nähdä kaikkia vanhempia, lapsia ja perheitä palvelevana aikuiskasvatuksen alana eikä vain epävarmojen ja ongelmia kokevien vanhempien tukemisena. Vaikka yhteiskunta tarjoaa erilaisia tukimuotoja, ne eivät kuitenkaan välttämättä pysty korvaamaan epävirallisten sosiaalisten verkostojen puuttumista. Virallisessa vanhempainkasvatuksessa ei välttämättä saavuteta samoja tuloksia kuin epävirallisen sosiaalisen verkoston antamassa vanhempainkasvatuksessa. Kuitenkin virallinen ja epävirallinen verkosto voivat täydentää toisiaan. Suomessa puolivirallista vanhempainkasvatusta toteuttavia organisaatioita ovat ainakin Mannerheimin Lastensuojeluliitto, kirkko, seurakunnat ja Lastensuojelun keskusliitto. (Hämäläinen 1987.)

Vaikka kiinnostus vanhempainkasvatuksesta ja sen vaikutuksista on lisääntynyt, arviointitutkimukset ovat kuitenkin kapea-alaisia sekä kvantitatiivisesti että kvalitatiivisesti. Käsitteellinen viitekehys ja teoriat olisivat kuitenkin tärkeitä, jotta ne voisivat ohjata vanhempainkasvatuksen käytäntöjä. Kontekstilla, jossa perheet elävät, on yhteys vanhempainkasvatuksen teoreettiseen viitekehykseen. Perhetutkimuksessa ja -teoriassa olisi tärkeää kiinnittää huomiota yhä enemmän perheen vahvuuden ja vastustuskyvyn tutkimiseen. Koska vanhempainkasvatus koskee perheen vahvistamista, tutkimustulosten pitäisi auttaa selkeyttämään vahvuuden ja vastustuskyvyn määritelmiä. Tutkimustuloksista pitäisi kertoa myös vanhempainkasvatusohjelmien suunnittelijoille ja toteuttajille. (Arcus 1995, 336-344.)

Vanhempainkasvatusohjelmia on myös kritisoitu. Vaikutukset jäävät pintapuolisiksi ja vanhempien kriittinen näkökulma asioihin ei kehity. Kriitikillä on ollut vaikutusta vanhempainkasvatuksen kehittämiseen. Uudet vaihtoehtoiset näkökulmat ovat laajempia ja kattavampia kuin perinteiset ohjelmat. Nykyisin pyritään keskittymään koko perhesysteemiin ja vanhempien kehitykseen. (Thomas 1996, 189-200.) Nämä

uudet näkökohdat vanhempainkasvatuksen suunnittelussa ja arvioinnissa edellyttävät uusia käsitteitä sekä uutta kasvatuksellista ja arviointilähestymistapaa (Weiss 1988, Thomasin 1996, 189-200 mukaan).

3.2 Vanhempien kasvatustietoisuus

Vanhempainkasvatuksen yhtenä tavoitteena on vanhempien kasvatustietoisuuden kehittäminen. Hämäläisen (1987) mukaan kasvatustietoisuudella tarkoitetaan tällöin vanhempien käsityksiä lastenkasvatustoimintansa perustana olevista arvoista ja ihmis-käsityksestä sekä sen tavoitteista, menetelmistä ja tuloksista. Siten vanhemmilla on kyky oman toiminnan erittelyyn, pohdiskeluun ja suunnitteluun. Tämä näkyy kotona tapahtuvan lastenkasvatuksen ehtojen ja edellytysten analysoimisessa ja oivaltamisessa, tietona lapsen kehityksen lainalaisuuksista ja vanhempien mahdollisuuksista tukea lapsen kehitystä. Vanhempainkasvatus perustuu johonkin arvojärjestelmään, jossa voivat korostua uskonnolliset, moraaliset, poliittiset, taloudelliset, sosiaaliset, tiedolliset tai esteettiset arvot. Kun vanhempien kasvatus- ja perhetietoisuutta kehitetään ja syvennetään, voidaan luoda perheisiin lasten kehitystä ja hyvinvointia tukevia olosuhteita. Vanhempainkasvatuksen avulla luodaan edellytyksiä lapsen persoonallisuuden tasapainoiselle ja suotuisalle kehitykselle. (Hämäläinen 1987.)

Hirsjärven (1981) mukaan kasvatustietoisuuden pääalueet voidaan luokitella kolmeen osaan: käsitykset kasvatuksen tavoitteista ja arvopäämääristä, käsitykset vanhempien ja lasten keskinäisen vuorovaikutuksen ja kasvuvirikkeiden merkityksestä inhimilliselle kasvulle sekä käsitykset kasvu- ja kehitystapahtuman yleisistä lainmukaisuuksista ja ihmisen olemuksesta. Kasvatusmenetelmät voivat pohjautua eriytymättömään, valtakorosteiseen, normikorosteiseen tai ohjausta korostavaan näkemykseen. Eriytymättömässä näkemyksessä vanhempi ei ole tietoinen käyttämistään kasvatusmenetelmistä. Valtakorosteisessa näkemyksessä korostuu kuri, komentelu, kieltäminen, vaatimukset ja tottelevaisuus. Normikorosteisessa näkemyksessä vanhempi korostaa normeja, sääntöjä ja tapoja. Ohjausta korostava näkemyksessä vanhempi käyttää esimerkkiä ja mallia kasvatuksessa. Vanhempien päämäärätietoisuus kasvatuksessa painottuu yhdelle seuraavista alueista: aineellisen hyvinvoinnin korostaminen, yhteis-

kuntaan sopeutumisen korostaminen, sosiaalisuuden ja elämään tyytyväisyyden korostaminen sekä altruistisuuden ja itsensä kehittämisen korostaminen. (Hirsjärvi 1981.)

Vanhempien kognitiivinen tietoisuus, jolla vanhemmat tulkitsevat lastensa tarpeita ja käyttäytymistä, voidaan jakaa neljälle eri tasolle. Egoistisella tasolla vanhemmat ovat itsekeskeisiä ja vanhemmat tarkastelevat sitä, miten lapsi vaikuttaa heihin. Vanhemmat keskittyvät siihen omien toiveidensa täyttämiseen. Sovinnaisella tasolla vanhemmat toimivat siten, että heidän lastenkasvatuksensa täyttää perinteiset kulttuurin vaatimukset. Arvot ja valinnat pohjautuvat perinteisiin ja auktoriteetteihin. Individualistisella tasolla vanhemmat näkevät lapsensa ainutlaatuisena yksilönä. Lastenkasvatus pohjautuu lapsen tarpeisiin. (Newberg 1980, 45-47.) Sensitiiviset ja vastuulliset vanhemmat huomaavat lastensa tarpeet ja osaavat tulkita lasten viestintää (McGovern 1990, 427-431). Systeemisellä tasolla vanhemmat tarkastelevat vanhemmuutta, itseään ja lapsiaan vuorovaikutuksessa keskenään. Tämä vuorovaikutus vaikuttaa perheeseen, yhteisöön ja yhteiskuntaan. Sekä vanhempien että lapsen tarpeet pyritään tyydyttämään. (Newberg 1980, 45-47.) Vastavuoroisuus vanhempien ja lasten vuorovaikutuksessa vaikuttaa merkittävästi heidän väliseen suhteeseen (McGovern 1990, 427-431). Vanhempien kognitiivinen tietoisuus painottuu selkeästi yhdelle tasolle, mutta kognitiivinen tietoisuus voi myös vaihdella tilanteiden mukaan (Thomas 1996, 189-200).

3.3 Vanhempien osallistuminen koulun toimintaan

Vaikka vanhemmilla on ensisijainen kasvatusvastuu, koulun tulee tukea vanhempia kasvatustyössä (Eskelinen 2000). Peruskoululain mukaan tehtävänsä hoitaessaan peruskoulun on pyrittävä läheiseen yhteisymmärrykseen ja yhteistyöhön kodin kanssa tukemalla kotia sen kasvatustehtävässä Koska koululla on tärkeä rooli lasten kehityksessä, vanhemmat ovat erityisen kiinnostuneita siitä, mitä koulussa tapahtuu (Feuerstein 2000, 29-40). Tämä näkyy etenkin koulun aloitusvaiheessa (Siniharju 1993, 106). Koulujen välillä on kuitenkin eroja siinä, miten ne edistävät vanhempien osallistumista koulun toimintaan (Feuerstein 2000, 29-40). Koulun olisi hyvä tiedottaa vanhemmille heidän oikeudestaan seurata lapsensa koulunkäyntiä ja samalla rohkaista vanhempia tulemaan mukaan kouluun (Montonen 1991, 24-25).

Kun Laukaan Yhdessä elämään –kasvatusmallia kehiteltiin, aluksi vanhempien uusi aktiivisuus herätti opettajissa pelkoa ja epäluuloa, mutta myöhemmässä vaiheessa kasvatusyhteistyö helpotti opettajien työtä (Eskelinen 2000). Vanhempien oma aktiivisuus ja ennakkoluulottomuus ovat edellytyksenä kodin ja koulun yhteistyölle. Vanhempien tulisi myös luottaa oman osuutensa tärkeyteen. Opettajien tulisi ottaa vanhemmat vastaan avoimesti. (Montonen 1991, 24-25.)

Vanhempien osallistuminen koulutyöhön vaikuttaa positiivisesti moneen asiaan (Montonen 1991, 24-25). Johanssonin ja Wahlberg Orvingin (1993) tutkimuksessa selvitettiin kodin ja koulun yhteistyön mahdollisuuksia ja esteitä, yhteistyön sisältöä ja suunnittelua sekä sitä, miten oppilaita, vanhempia ja opettajia motivoidaan kodin ja koulun yhteistyöhön kolmen ensimmäisen kouluvuoden aikana. On olennaista, että vanhempien mielipiteitä ja odotuksia kuunnellaan koulun aloitusvaiheessa. Opettajat ja vanhemmat ovat tajunneet yhteistyön merkityksen ja toteuttaneet yhteistyötä käytännössä. Vanhemmat näkevät itsensä tärkeänä voimavarana koulun työskentelylle. Oppilaiden vanhemmat ja opettajat ovat dynaaminen yksikkö. Yhteistyön on oltava molemmille osapuolille mielekästä. Vanhemmat antavat opettajille suunnatonta tukea. (Johansson & Wahlberg Orving 1993, 151-168.)

Kodin ja koulun yhteistyöllä on monenlaisia vaikutuksia. Luokan ilmapiiri kehittyi positiivisesti ja oppilaat nauttivat koulunkäynnistä. Vanhemmat tuntevat, että he ovat vastuussa kaikista luokan oppilaista. Opettajien mukaan oppilailla on positiivisempi asenne kouluun ja heidän keskittymiskykynsä on parantunut. (Johansson & Wahlberg Orving 1993.) Kun vanhemmat osallistuvat koulutyöhön, se osoittaa lapselle, että vanhemmat ovat kiinnostuneet hänen koulunkäynnistään (Montonen 1991, 24-25). Tämä vaikuttaa positiivisesti myös koululaisten suorituksiin (Feuerstein 2000, 29-40). Myös keskustelut vanhempien ja lasten kesken saavat uudenlaisen ulottuvuuden, kun vanhemmat tietävät, mitä koulussa tapahtuu. Opettaja kokee vanhempien osallistumisen arvostukseksi ja tueksi opettajan työhön. (Montonen 1991, 24-25.)

Lareau (1987) on soveltanut omassa tutkimuksessaan Bourdieun kulttuurisen pääoman käsitettä vanhempien osallistumiseen koulun toimintaan (Lareau 1987, 73-85). Kulttuurisen pääoman ruumiillistunut olomuoto on sisältäpäin yksilön toimintaa suuntaava dispositioiden eli suhtautumistapojen järjestelmä (Bourdieu 1985, 67-70). Lareau (1987) mukaan kulttuurisen pääoman tekijät ovat vanhempien ymmärrys koulun toiminnoista, vanhempien yhteydenpidon määrä koulun henkilökuntaan sekä vanhempien kommunikaatiotaidot. Työväenluokan vanhemmat eivät osallistu koulun toimintaan yhtä aktiivisesti kuin ylempien keskiluokan vanhemmat. Työväenluokan vanhemmilla korostuu kuitenkin tuen tarve. (Lareau 1987, 73-85.) Tutkimusten mukaan opettajat antoivat parempia arvosteluja oppilaille, joiden vanhemmat osallistuivat koulun toimintaan (Lareau 1987, 73-85; Feuerstein 2000, 29-40). Kulttuurinen pääoma siis vaikuttaa koululaisten suorituksiin (Lareau 1987, 73-85).

Koulun henkilökunnan ja koulun ominaisuudet vaikuttavat vanhempien osallistumiseen koulun toimintaan. Opettajan ikä, kokemus, työtyytyväisyys sekä asenne ja kiinnostus vanhempia kohtaan vaikuttavat opettajan kykyyn olla vanhempien kanssa yhteistyössä. (Feuerstein 2000, 29-40.) Koulun vaikuttavia ominaisuuksia ovat koko, ilmapiiri, yhteisön merkitys sekä ympäristö, jossa koulu sijaitsee (Shouse 1997, Feuersteinin 2000, 29-40 mukaan).

Vanhempien osallistuminen koulun toimintaan voidaan jakaa viiteen kategoriaan: koulun valinta, osallistuminen päätöksentekoon esimerkiksi koululautakunnassa, opettaminen ja oppiminen, fyysisen ja materiaalsen ympäristön vaikutus sekä kommunikaatio. Viidennessä kategoriassa vanhemmilla on tärkeä rooli, kun he pitävät yhteyttä kouluun. (Dimock, O'Donoghue & Robb 1996, 5-20.)

Koulun pitäisi tukea opettajien yhteydenpitoa vanhempiin ajan ja palkitsemisen suhteen (Feuerstein 2000, 29-40). Opettajille voitaisiin antaa lisää palkkaa ajasta, jonka he käyttävät yhteydenpitoon vanhempien kanssa kuten Kaliforniassa, jossa opettajat vierailivat oppilaiden vanhempien kotona (Sandham 1999, Feuersteinin 2000 mukaan).

4 YHTEENVETOA

Mannerheimin Lastensuojeluliitto on kaikille avoin kansalaisjärjestö, joka edistää lapsen ja lapsiperheen hyvinvointia, lisää lapsuuden arvostusta ja näkyvyyttä yhteiskunnassa sekä tuo lapsen näkökulmaa päätöksentekoon. Mannerheimin Lastensuojeluliitto tukee vanhemmuutta ja sukupolvien välistä yhteyttä sekä työskentelee lasten terveyden ja hyvän ympäristön puolesta. (Mannerheimin Lastensuojeluliitto 2002.) Joustava järjestökenttä on osoittautunut hyödylliseksi julkisen vallan koneiston täydentäjäksi ja uuden kokeilijaksi. Se on myös entistä tarpeellisempi lapsen aseman puolustaja yhteiskunnassa. (Korppi-Tommola 1990, 5.) Mannerheimin Lastensuojeluliiton toiminta on hyvä esimerkki järjestötoiminnasta, joka vahvistaa yhteisöllisiä verkostoja (Hautamäki 1993, 207-208).

Mannerheimin Lastensuojeluliiton ylin päättävä elin on kolmen vuoden välein kokoontuva liittokokous, joka valitsee 138 liittovaltuuston jäsentä puheenjohtajineen sekä liittohallituksen puheenjohtajan. Liittovaltuusto valitsee liittohallituksen, johon kuuluu 12 jäsentä. Liiton keskustoimisto sijaitsee Helsingissä. 13 piirijärjestöä tukevat 562 paikallisyhdistyksen toimintaa. (Mannerheimin Lastensuojeluliitto 2002.)

Mannerheimin Lastensuojeluliiton piirit järjestävät omalla alueellaan ohjelmaan kuuluvia kursseja ja kouluttajaopetusta. Mannerheimin Lastensuojeluliiton koulutus-toiminta on osa yleistä valistustoimintaa. Sen avulla uudet työmuodot saadaan nopeasti käyttöön lastensuojelun ja sosiaalityön kentällä. Koulutuksen aloittamista on aina edeltänyt tutkimus- ja kokeilujakso. (Korppi-Tommola 1990, 244).

Mannerheimin Lastensuojeluliitto on edistänyt monilla toimenpiteillä perhekasvatusta (Eskola 1995, 5-10). Perheen tukeminen on ollut Mannerheimin Lastensuojeluliiton keskeinen tehtävä (Sihvola 1995, 19-20). Mannerheimin Lastensuojeluliiton Keski-Suomen piirillä on meneillään Kimppaperheprojekti, jonka toisena päähankkeena on Kimppaillat. Tämän hankkeen tavoitteena on tuottaa koulunsa aloittavien lasten vanhemmille suunnattava Kimppaillat, joka tukisi vanhemmuutta. Tarkoituksena olisi, että tulevaisuudessa näitä Kimppailtoja tarjottaisiin kuntien toimesta vanhemmuuden tukemisenä kaikille peruskoulun ensimmäisten luokkien oppilaiden vanhemmille. Mannerheimin Lastensuojeluliiton Keski-Suomen piiri järjestää samalla luokalla olevien lasten vanhemmille Kimppailtoja ensimmäisen kouluvuoden aikana. Keväällä 2001 järjestettiin yksi ilta. Syksyllä 2001 pidettiin kaksi ja keväällä 2002 kolme iltaa. Kimppailtojen tarkoituksena on vanhempien verkostoitumisen edistäminen sekä kodin ja koulun yhteistyön rikastuttaminen. Kimppailloissa keskitytään vanhemmuuden mukanaan tuomien kokemusten ja niiden herättämien tunteiden jakamiseen vertaisten kesken. Kimppaillat ovat puolivirallista vanhempainkasvatusta, jota järjestetään koulun tiloissa. Illoissa on paikalla kouluttaja, joka vetää iltaa. Tarkoituksena on kuitenkin, että vanhemmat itse aktivoituisivat keskustelemaan ja toimimaan iltojen aikana. Kimppailtojen tarkoitus on siis toimia herätteenä siihen, että vanhemmat tukisivat toisiaan ja yhdistäisivät voimavaransa lasten ja perheiden hyväksi.

Tämän tutkimuksen Kimppailtoihin sopii vanhempainkasvatuksen laajin määritelmä, jonka mukaan vanhempainkasvatus on virallista tai epävirallista perhe- ja lastenkasvatustietoisuuden välittämistä vanhemmille. Sen tarkoituksena on perhe-elämän rikastuttaminen, perhettä tukevan elämänmuodon lujittaminen, lasten kehityksen ja koko perheen hyvinvoinnin edistäminen. (Hämäläinen 1987.)

Kimppaillat kuuluvat ei-formaaliin kasvatukseen ja muodostavat oman itsenäisen kokonaisuuden. Ei-formaali kasvatus tapahtuu yleensä hyvin kiinteässä yhteydessä erilaisiin yhteiskunnallisiin toimintoihin. (Tuomisto 1993, 185-186.) Näin ollen Kimppailtoihin osallistuvat vanhemmat voivat kohentaa perhe-elämässä tarvitsemiaan tietoja ja samalla tyydyttää sosiaalisen osallistumisen tarpeitaan.

Tämän tutkimuksen vanhempien viiteryhmiä ovat esimerkiksi toiset vanhemmat, koulun henkilökunta, asuinalueen ihmiset, sukulaiset ja lähipiirin ihmiset. Vertaisryhmiä taas ovat lasten vanhemmat ja Kimppailtoihin osallistuneet vanhemmat. (Sulkunen 1998, 112-113.)

5 TUTKIMUKSEN TOTEUTTAMINEN

5.1 Tutkimustehtävä

Selvitän tutkimuksessani seuraavia asioita:

1. Onko vanhempien arvioimassa yhteisöllisyydessä tapahtunut muutoksia, kun verrataan vanhempien omaa lapsuutta ja nykyisiä sosiaalisia verkostoja?
2. Mitä vanhemmat odottavat Kimppailloista ja mitkä ovat vanhempien kokemukset Kimppailloista?
3. Millaisia muutoksia on tapahtunut vanhempien keskinäisessä toiminnassa, osallistuvuudessa, toisiinsa tukeutumisessa sekä kodin ja koulun yhteistyössä kolmen Kimppailan jälkeen?
4. Millainen vaikutus ammatillisella koulutuksella, työllisyystilanteella, perhemuodolla ja koulutulokkaan asemalla on vanhempien osallistumisaktiivisuuteen ja Kimppailtojen tarpeellisuuteen?
5. Mitkä ovat osallistumishalukkuuden ja - haluttomuuden syitä?

5.2 Aineiston keruu

Mannerheimin Lastensuojeluliiton Keski-Suomen piirin Kimppaperheprojektin ohjausryhmä valitsi kuusi kokeilukoulua, joissa järjestetään Kimppailtoja. Otoksessa on pyritty kiinnittämään huomiota yhdyskuntarakenteen monipuolisuuteen. Tutkimusaineisto kerättiin kahdella kyselylomakkeella. Ensimmäisen kyselylomakkeen kohderyhmänä oli syksyllä 2001 koulunsa aloittavien lasten vanhemmat. Lomakkeet jaettiin vanhemmille palautuskuorineen kouluuntutustumisillassa, ensimmäisessä vanhempainillassa tai koulun lähettämän kirjeen mukana keväällä 2001. Opettajat saivat ohjeet lomakkeiden jakamisesta ja he hoitivat lomakkeiden jakelun kouluuntutustumisillassa ja ensimmäisessä vanhempainillassa. Ensimmäisen kyselylomakkeen muoto oli siis informoitu kysely (Hirsjärvi, Remes & Sajavaara 2000, 183-184). Vanhemmat täyttivät lomakkeen omalla ajallaan ja lomakkeet palautettiin postitse tai Kimppailtan kouluttajan kautta Mannerheimin Lastensuojeluliiton Keski-Suomen piiritoimistolle.

Ensimmäisen kyselylomakkeen jakamisessa tapahtui väärinymmärrys eräässä koulussa, jossa opettaja antoi vanhemmille vain yhden lomakkeen. Virhettä ei kuitenkaan korjattu, koska projektin ohjausryhmän mielestä se ei ollut tarpeellista. Ensimmäistä kyselylomaketta jaettiin 434 kappaletta. Lomakkeita palautettiin 103 ja vastausprosentiksi saatiin 24 prosenttia. Vastaajista naisia oli 77 (74,8%) ja miehiä 26 (25,2%). Ensimmäisen kyselylomakkeen otos ei ole edustava perusjoukkoon nähden, koska vastaajista suurin osa oli naisia.

Toisen kyselylomakkeen kohderyhmänä oli kokeilukoulujen ensimmäisten luokkien oppilaiden lasten vanhemmat. Lomake jaettiin kaikille vanhemmille helmikuussa 2002 riippumatta siitä, olivatko vanhemmat osallistuneet Kimppailtoihin. Opettajat jakoivat lomakkeet oppilaille, jotka veivät lomakkeen vanhemmilleen. Lomake sisälsi myös lapsille esitettäviä kysymyksiä, koska Kimppaperheprojektiin liittyen tehtiin muitakin tutkimuksia ja projektipäällikkö päätti, että erään tutkimuksen aineisto kerätään samassa yhteydessä kuin minun tutkimukseni aineisto. Toisen kyselylomakkeen muoto oli lähellä postikyselyä, koska lomake lähetettiin lasten mukana koulusta vanhemmille (Hirsjärvi, Remes & Sajavaara 2000, 183). Tosin lomakkeita ei palautettu postitse.

Lomakkeet palautettiin takaisin kouluille, joista Mannerheimin Lastensuojeluliiton Keski-Suomen piirin projektipäällikkö haki ne.

Toista kyselylomaketta jaettiin 432 kappaletta. Lomakkeita palautettiin yhteensä 208 ja vastausprosentiksi saatiin 48 prosenttia. Vastaajista 84 vanhempaa oli osallistunut Kimppailtoihin. Osallistujista naisia oli 71 (84,5%) ja miehiä 13 (15,5%). 124 vanhempaa ei ollut osallistunut Kimppailtoihin. Näistä vanhemmista naisia oli 68 (54,8%) ja miehiä 56 (45,2%). Kimppailtoihin osallistujien otos ei ole edustava perusjoukkoon nähden, koska suurin osa vastaajista oli naisia.

Hain molemmat kyselylomakkeet Mannerheimin Lastensuojeluliiton Keski-Suomen piirin toimistosta. Testasin ensimmäistä kyselylomaketta ennen kyselyn suorittamista yhdellä ihmisellä, koska halusin saada selville, ovatko kysymykset ymmärrettäviä. Tein joihinkin kysymyksiin muutoksia tämän perusteella. Tutkimuksen aineistonkeruumenetelmäksi valittiin kyselylomake, koska kohdejoukko oli suuri. Kyselymenetelmällä on mahdollista tavoittaa suuri joukko tutkittavia samanaikaisesti ja kysyä monia asioita suhteellisen vaivattomasti (Hirsjärvi, Remes & Sajavaara 2000, 182).

5.3 Aineiston analyysi

Sekä ensimmäisessä että toisessa kyselylomakkeessa käytettiin kaikkia kolmea kysymysmuotoa: avoimia kysymyksiä, monivalintakysymyksiä sekä asteikkoihin perustuvaa kysymystyyppiä. Näin ollen myös aineistoa analysoitiin sekä kvantitatiivisesti että kvalitatiivisesti. Monivalintakysymykset ja asteikkoihin perustuvat kysymykset analysoitiin tilastollisesti SPSS-ohjelmalla. Käytin tulosten analysoinnissa suoria jakaumia ja ristiintaulukointia. Ristiintaulukointi sopi tämän tutkimuksen tulosten analysointiin parhaiten, koska muuttujat olivat paljolti laatueroasteikollisia. Ristiintaulukointi on havainnollinen tapa esittää muuttujien välistä yhteyttä.

Avoimet kysymykset analysoitiin kvalitatiivisesti. Luokittelin vastaukset etsimällä säännönmukaisuuksia. Avoimista vastauksista nousi esille selkeitä luokkia, joiden mukaan analysoin vastaukset yleisemmällä tasolla. Jätin ensimmäisestä kyselylomakkeesta kaksi avointa kysymystä analysoimatta, koska ne eivät liity varsinaisesti tutkimustehtäviin. Kysymykset olivat 13 ja 37 (Liite 1). Nämä kaksi kysymystä, jotka koskivat vanhempien mielipiteitä kouluun menevästä lapsestaan ja odotuksista opettajaa kohtaan, olivat kuitenkin Kimppaperheprojektin kannalta tarpeellisia. En myöskään analysoinut kysymystä 4 kummastakaan kyselylomakkeesta, koska en katsonut ammatilla olevan merkitystä tutkimustehtävien kannalta (Liitteet 1 ja 2).

5.4 Tutkimuksen luotettavuus

Ensimmäiseen kyselylomakkeeseen saatiin niukasti vastauksia. Tähän saattoi vaikuttaa lomakkeen jakamisen ajankohta, joka sijoittui kiireiseen kevääseen. Osittain saattoi vaikuttaa se, että lapsi oli vasta menossa kouluun syksyllä, jolloin kouluun liittyvät asiat saattoivat tuntua vanhemmista kuitenkin vielä kaukaisilta. Projektin ohjausryhmän mielestä ei kuitenkaan ollut tarpeellista lähettää karhukirjettä vanhemmille. Toiseen kyselylomakkeeseen saatiin enemmän vastauksia kuin ensimmäiseen. Vastausprosentti jäi tässäkin tapauksessa pieneksi, mutta karhukirjettä ei nähty tarpeelliseksi lähettää.

Sekä ensimmäisessä että toisessa kyselylomakkeessa oli kysymyksiä, jotka vanhemmat saattoivat ymmärtää toisin kuin oli tarkoitettu. Ensimmäisessä kyselylomakkeessa vanhemmilta tiedusteltiin, kuinka tärkeinä he pitivät ystäviä lapsuudessa. Tässä kysymyksessä ei tule ilmi, tarkoitetaanko vastaajien omien vanhempien ystäviä vaiko omia ystäviä. Molemmissa kyselylomakkeissa kysyttiin myös, kuinka tärkeinä vanhemmat pitävät nykyisiä ystäviä. Myös tässä kysymyksessä on väärinymmärryksen mahdollisuus. Vastauksista ei saada selville, ovatko vanhemmat tarkoittaneet omia ystäviään vai lastensa ystäviä. (Liitteet 1 ja 2.)

Seuraavassa taulukossa esitetään eri kysymyksistä mitatut Cronbachin alfat, koska niitä on niin paljon. Taulukko tiivistää alfat lyhyesti ja antaa selkeän kuvan tutkimuksen reliabiliudesta (taulukko 1). Eri kysymysten väittämät osoittautuivat melko hyvin yhteensopiviksi.

TAULUKKO 1. Cronbachin alfat.

Kysymys	Cronbachin alpha
Ensimmäinen kyselylomake	
Lapsuuden lähipiirin ihmisten tärkeänä pitäminen 16a, 16b, 16c, 16d, 16e ja 16f	.5773
Lapsuuden lähipiirin ihmisten osallistuminen kasvatukseen 17a, 17b, 17c, 17d, 17e ja 17f	.81
Nykyisen lähipiirin tärkeänä pitäminen 20a, 20b, 20c, 20d, 20e ja 20f	.6997
Kanssakäyminen lähipiirin ihmisten kanssa 21a, 21b, 21c, 21d, 21e ja 21f	.5697
Lähipiirin ihmisten osallistuminen lasten kasvatukseen 22a, 22b, 22c, 22d, 22e ja 22f	.6132
Muilta vanhemmilta saadun tuen tarpeellisuus 27a, 27b, 27c ja 27d	.6982
Teemojen tarpeellisuus Kimppailloissa 33a, 33b, 33c, 33d, 33e, 33f, 33g, 33h, 33i, 33j ja 33k	.8723
Opettajan toiminnan muotojen tärkeys 38a, 38b, 38c ja 38d	.6753
Kodin ja koulun yhteistyömuotojen tärkeys 39a, 39b, 39c ja 39d	.7986
Toinen kyselylomake, Kimppailtoihin osallistujat	
Lähipiirin ihmisten tärkeänä pitäminen 14a, 14b, 14c, 14d, 14e, 14f, 14g, 14h, 14i, 14j ja 14k	.7946
Kanssakäyminen lähipiirin ihmisten kanssa 15a, 15b, 15c, 15d, 15e, 15f ja 15g	.5491
Lähipiirin ihmisten osallistuminen lasten kasvatukseen 16a, 16b, 16c, 16d, 16e ja 16f	.6687
Muilta vanhemmilta saadun tuen tarpeellisuus 20a, 20b, 20c ja 20d	.7425
Opettajan toiminnan muotojen tärkeys 23a, 23b, 23c, 23d ja 23d	.5489
Kodin ja koulun yhteistyömuotojen tärkeys 24a, 24b, 24c, 24d, 24e ja 24f	.6763
Kimppailtojen teemojen tarpeellisuus 28a, 28b, 28c ja 28d	.6640
Tyytyväisyys Kimppailtojen teemoihin 29a, 29b, 29c ja 29d	.8863
Tyytyväisyys Kimppailtojen työskentelymuotoihin 30a, 30b, 30c ja 30d	.7364

(jatkuu)

TAULUKKO 1. (jatkuu)

Kysymys	Cronbachin alpha
Toinen kyselylomake, Kimppailtoihin osallistumattomat vanhemmat	
Lähipiirin ihmisten tärkeänä pitäminen 14a, 14b, 14c, 14d, 14e, 14f, 14g, 14h, 14i, 14j ja 14k	.7908
Kanssakäyminen lähipiirin ihmisten kanssa 15a, 15b, 15c, 15d, 15e, 15f ja 15g	.6121
Lähipiirin ihmisten osallistuminen lasten kasvatukseen 16a, 16b, 16c, 16d, 16e ja 16f	.5779
Muilta vanhemmilta saadun tuen tarpeellisuus 20a, 20b, 20c ja 20d	.7537
Opettajan toiminnan muotojen tärkeys 23a, 23b, 23c, 23d ja 23d	.5509
Kodin ja koulun yhteistyömuotojen tärkeys 24a, 24b, 24c, 24d, 24e ja 24f	.7491

Strukturoituihin kysymyksiin oli useimmiten vastattu, mutta avoimiin kysymyksiin tuli niukasti vastauksia. Tutkimuksen aineiston käsittelyä rajoitti se, että aineistoja oli kolme ja ne kaikki olivat omissa tiedostoissaan. Tämä sulki pois joidenkin tilastollisten menetelmien käytön. Tuloksia ei voida yleistää koskemaan koko perusjoukkoa eli koulutulokkaiden vanhempia, koska suurin osa vastaajista oli naisia.

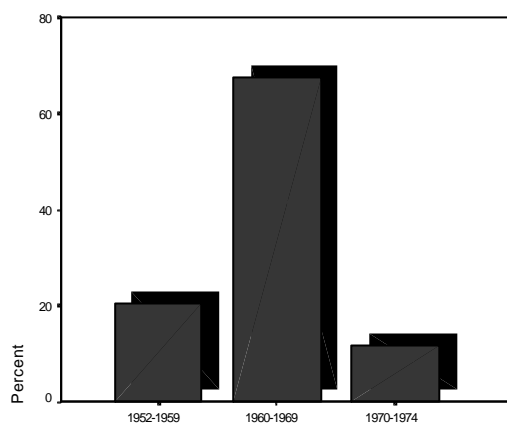
6 TULOKSET

6.1 Taustatietoja vanhemmista

Nimitän ensimmäiseen kyselylomakkeeseen vastanneita vanhempia tiedustelukyselyn vanhemmiksi. Toiseen kyselylomakkeeseen vastanneet vanhemmat jaan kahteen ryhmään, Kimppailtoihin osallistujiin ja ulkopuolisiin vanhempiin.

6.1.1 Tiedustelukyselyn vanhemmat

Ensimmäiseen kyselylomakkeeseen vastanneista naisia oli 75 prosenttia (77 naista) ja miehiä 25 prosenttia (26 miestä). Suurimmalla osalla naisista (38%) oli opistoasteen ammatillinen koulutus kuten myös miehillä (38%). Suurin osa naisista (62%) ja miehistä (96%) oli joko ansiotyössä tai itsenäinen ammatinharjoittaja. Kaikilla miehillä työ oli kokoaikaista, kun taas naisista 84 prosenttia työskenteli kokoaikaisesti ja osa-aikaisia naistyöntekijöitä oli 16 prosenttia (liite 3, taulukko 1). Yli puolet vanhemmista (68%) oli syntynyt vuosina 1960-1969 (kuvio 1).

KUVIO 1. Tiedustelukyselyn vanhempien syntymävuodet.

36 prosenttia vastaajista asui kunnan taajamassa ja 35 prosenttia vastaajista kaupungin lähiössä. Suurin osa vastaajista (77%) oli asunut alueella kolme vuotta tai enemmän. Ydinperheen, eli äiti, isä ja yhteiset lapset, muodostivat 79 prosenttia vastaajista. Kouluun menevä lapsi oli useimmiten perheen kuopus (46%) (liite 3, taulukko 2). Vanhempien omassa lapsuudessa pääasiallinen asuinalue oli ollut kunnan taajama 38 prosentilla vastaajista ja 34 prosenttia oli asunut kunnan haja-asutusalueella (liite 3, taulukko 3). Perheet olivat useimmiten kahden lapsen perheitä (49%) ja kolmelapsiset perheet (26%) olivat toiseksi yleisimpiä (liite 3, taulukko 2).

Nykyisellä asuinalueella ja lapsuuden asuinalueella on tilastollisesti melkein merkitsevä yhteys ($G^2=21.580$, $df=9$, $p=0.010^{**}$). Yli puolet tiedustelukyselyn vanhemmista, jotka ovat asuneet omassa lapsuudessa joko kaupungin lähiössä tai kunnan taajamassa, asuvat nykyäänkin samantyyppisellä asuinalueella (taulukko 2).

TAULUKKO 2. Tiedustelukyselyn vanhempien nykyisen asuinalueen yhteys lapsuuden pääasialliseen asuinalueeseen (%)

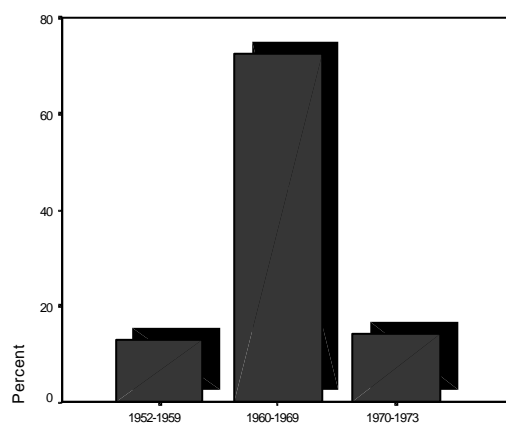
	Kaupungin lähio	Kaupungin keskusta	Kunnan taajama	Kunnan haja-asutusalue
Kaupungin lähio nyt	57	50	23	32
Kaupungin keskusta nyt	0	0	3	0
Kunnan taajama nyt	17	33	59	24
Kunnan haja-asutusalue nyt	26	17	15	44
Yhteensä	100 (n=23)	100 (n=6)	100 (n=39)	100(n=34)

$G^2=21.580$, $df=9$, $p=0.010^{**}$

* $p<.05$, ** $p<.01$, *** $p<.001$

6.1.2 Kimppailtoihin osallistujat

Kimppailtoihin osallistujista naisia oli 85 prosenttia (71 naista) ja miehiä 15 prosenttia (13 miestä). Opistoasteen ammatillinen koulutus oli yleisin sekä naisilla (44%) että miehillä (50%). Naisista 63 prosenttia oli ansiotyössä tai itsenäinen ammatinharjoittaja ja miesten vastaava luku oli 92 prosenttia. Kaikki miehet työskentelivät kokoaikaisesti ja naisista 78 prosenttia oli kokoaikatyössä (liite 3, taulukko 11). Vanhemmista yli puolet (73%) oli syntynyt vuosina 1960-1969 (kuvio 2).

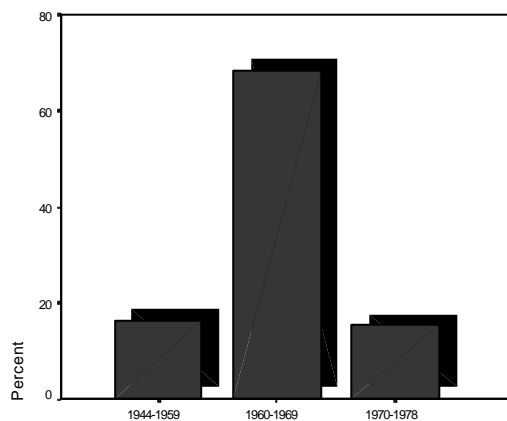

KUVIO 2. Kimppailtoihin osallistujien syntymävuodet.

Kunnan taajamassa asui 41 prosenttia vastaajista ja kaupungin lähiössä 36 prosenttia. Suurimmalla osalla vastaajista (77%) asumisaika omalla asuinalueellaan oli kolme vuotta tai enemmän. Yleisin perhemuoto oli ydinperhe (79%) eli perheen muodostivat äiti, isä ja lapset. Ensimmäisellä luokalla oleva lapsi oli yleensä perheen esikoinen (46%). Kahden lapsen perheitä oli 48 prosenttia ja kolmen lapsen perheitä oli 28 prosenttia (liite 3, taulukko 12).

6.1.3 Ulkopuoliset vanhemmat

Ulkopuolisista vanhemmista naisia oli 55 prosenttia (68 naista) ja miehiä 45 prosenttia (56 miestä). Naisista 38 prosentilla oli opistoasteen ammatillinen koulutus ja miehistä 34 prosenttia oli käynyt ammattikoulun tai vastaavan. Suurin osa naisista (66%) ja miehistä (95%) oli ansiotyössä tai itsenäinen ammatinharjoittaja. Kaikki miehistä työskentelivät kokoaikaisesti ja naisilla vastaava luku oli 76 prosenttia (liite 3, taulukko 17). Yli puolet vanhemmista (68%) oli syntynyt vuosina 1960-1969 (kuvio 3).

KUVIO 3. Ulkopuolisten vanhempien syntymävuodet.

39 prosenttia vanhemmista asui kunnan taajamassa ja 36 prosenttia vanhemmista asui kaupungin lähiössä. Asumisaika oli pääosin kolme vuotta tai enemmän (78%). Ydinperhe oli yleisin perhemuoto (82%). Ensimmäisellä luokalla oleva lapsi oli useimmiten joko perheen esikoinen (41%) tai kuopus (40%). Kaksi lasta perheessä oli yleisintä (49%) ja kolme lasta oli 25 prosentilla perheistä (liite 3, taulukko 18).

6.2 Yhteisöllisyys

6.2.1 Sosiaaliset verkostot

Tiedustelukyselyn vanhemmat muistelivat, ketkä kuuluivat heidän lapsuutensa lähipiiriin ihmisiin. Lähes kaikkien lähipiiriin kuuluivat omat vanhemmat ja sisarukset. Samoin isovanhemmat mainittiin usein läheisiksi. Joidenkin vanhempien lähipiiriin kuuluivat omien vanhempien sisarukset ja joidenkin mielestä muut sukulaiset koettiin läheisiksi. Jotkut vanhemmat katsoivat myös ystävien kuuluneen heidän lähipiiriinsä. Kyselylomakkeessa ei tullut ilmi, tarkoitetaanko ystävillä vanhempien omia ystäviä vai heidän vanhempiansa ystäviä. Naapurit koettiin joidenkin vanhempien mielestä läheisiksi ihmisiksi. Muutamien vanhempien läheisiin kuului myös heidän hoitajansa.

Kaikilta vanhemmilta kysyttiin, keitä ihmisiä kuuluu heidän lähipiiriinsä. Vastaukset noudattivat samaa linjaa kaikilla vanhemmilla. Lähes kaikkien perheiden lähipiiriin kuului lasten isovanhemmat. Useimmat vanhemmat mainitsivat omat ja puolison sisarukset perheensä läheisiksi ihmisiksi. Joidenkin perheiden lähipiiriin kuuluivat myös muut sukulaiset. Suurimmassa osassa vastauksia mainittiin myös ystävät läheisiksi ihmisiksi. Naapurit kuuluivat joidenkin perheiden lähipiiriin. Vanhempien työkaverit mainittiin joissakin vastauksissa. Muita lähipiiriin kuuluvia henkilöitä olivat esimerkiksi lasten kummit, lasten kaverit sekä asuinalueen vanhemmat.

Kun verrataan tiedustelukyselyn vanhempien omaa lapsuutta ja nykyisiä sosiaalisia verkostoja, merkittävimmät erot löytyvät isovanhempien, muiden sukulaisten ja asuinalueen ihmisten kohdalla. Tilastollisesti erittäin merkitsevä yhteys oli isovanhempien tärkeänä pitämisessä lapsuudessa ja nykyisyydessä ($G^2=45.66$, $df=16$, $p=.000^{***}$). Isovanhempia pidetään nykyisin tärkeämpinä kuin ennen. Tilastollisesti merkitsevä yhteys löytyi muiden sukulaisten ($G^2=38.13$, $df=16$, $p=.001^{**}$) ja asuinalueen ihmisten ($G^2=34.88$, $df=16$, $p=.004^{**}$) tärkeänä pitämisessä. Aikaisemmin muita sukulaisia ja asuinalueen ihmisiä pidettiin tärkeämpinä kuin nykyaikana. Samoin lähinaapureiden tärkeänä pitäminen on vähentynyt, joten yhteisöllisyys ainakin oman asuinalueen sisällä on vähentynyt. Ystävien tärkeänä pitäminen on vähentynyt (taulukko 3).

TAULUKKO 3. Tiedustelukyselyn vanhempien mielipide lähipiirin ihmisten tärkeydestä lapsuudessa ja tällä hetkellä (%)

	ei lainkaan tärkeä	vain vähän tärkeä	melko tärkeä	tärkeä	erittäin tärkeä
Isovanhemmat omassa lapsuudessa yhteensä 100 (n=103)	9	11	21	20	39
Isovanhemmat nykyään yhteensä 100 (n=103)	1	10	15	36	38
$G^2=45.66, df=16, p=.000***$					
Vanhempien sisarukset omassa lapsuudessa (sedät, tädit, enot) yhteensä 100 (n=103)	5	23	38	24	10
Omat/puolison sisarukset nykyään yhteensä 100 (n=103)	3	19	39	23	16
$G^2=20.88, df=16, p=.183$					
Muut sukulaiset omassa lapsuudessa (esim. serkut) yhteensä 100 (n=103)	5	32	30	23	10
Muut sukulaiset nykyään yhteensä 100 (n=102)	10	48	23	16	3
$G^2=38.13, df=16, p=.001**$					
Ystävät omassa lapsuudessa yhteensä 100 (n=103)	0	3	12	45	40
Ystävät nykyään yhteensä 100 (n=102)	3	20	31	34	12
$G^2=20.61, df=12, p=.056$					
Lähinaapurit omassa lapsuudessa yhteensä 100 (n=103)	1	18	28	43	10
Lähinaapurit nykyään yhteensä 100 (n=103)	9	38	24	21	8
$G^2=18.04, df=16, p=.322$					
Asuinalueen ihmiset omassa lapsuudessa yhteensä 100 (n=103)	7	27	36	26	4
Asuinalueen ihmiset nykyään yhteensä 100 (n=103)	16	38	27	15	4
$G^2=34.88, df=16, p=.004**$					

* $p<.05$, ** $p<.01$, *** $p<.001$

Vaikka eri ihmisten arvostus vaihtelee, tiedustelukyselyn vanhemmat ovat kuitenkin yleensä viikoittain tekemisissä lähipiirinsä kanssa. Ainoastaan muiden sukulaisten kanssa kanssakäyminen on vähäisempää (taulukko 4). Kun tarkastellaan lähipiirin ihmisten arvostusta ja sitä, kuinka usein heihin pidetään yhteyttä, suurin ero löytyy lähinaapureiden ja asuinalueen ihmisten kohdalla. Vaikka näiden ihmisten arvostus on vähäistä, vanhemmat ovat kuitenkin viikoittain tekemisissä heidän kanssaan (taulukko 3 ja 4).

TAULUKKO 4. Tiedustelukyselyn vanhempien kanssakäyminen lähipiirin ihmisten kanssa (%)

	ei koskaan	harvemmin	kuukausittain	viikoittain	päivittäin
Isovanhemmat yhteensä 100 (n=103)	4	13	21	42	20
Omat/puolison sisarukset yhteensä 100 (n=103)	1	19	30	35	15
Muut sukulaiset yhteensä 100 (n=103)	1	57	32	9	1
Ystävät yhteensä 100 (n=102)	1	5	16	62	16
Lähinaapurit yhteensä 100 (n=101)	1	12	13	43	31
Asuinalueen ihmiset yhteensä 100 (n=102)	4	25	20	42	9

Tiedustelukyselyn vanhemmista suurin osa (91%) tunsi ennestään oman asuinalueensa vanhempia, joiden lapsi tai lapset menevät samaan kouluun oman lapsen kanssa (liite 3, taulukko 4). Useimmat vanhemmista olivat myös yhteydessä oman asuinalueensa vanhempiin. Useimmiten oltiin tekemisissä keskenään viikoittain (liite 3, taulukko 5). Vanhemmilta tiedusteltiin muiden vanhempien antaman tuen tarpeellisuutta. Keskustelu oli tarpeellisin tukimuoto. Kokemusten vaihtaminen muiden vanhempien kanssa tarjosi myös tarpeellista tukea (taulukko 5).

TAULUKKO 5. Tiedustelukyselyn vanhempien mielipide muilta vanhemmilta saadun tuen tarpeellisuudesta (%)

	ei lainkaan tarpeellinen	jonkin verran tarpeellinen	tarpeellinen
Keskustelu yhteensä 100 (n=103)	2	24	74
Konkreettinen apu yhteensä 100 (n=103)	7	48	45
Neuvojen antaminen yhteensä 100 (n=102)	10	62	28
Kokemusten vaihtaminen yhteensä 100 (n=103)	3	26	71

Kimppailtoihin osallistujista 60 prosenttia kertoi tuntevansa lapsensa luokkatovereiden vanhempia melko hyvin. Ulkopuolisista vanhemmista taas 66 prosenttia ilmoitti, ettei tunne muita vanhempia juuri ollenkaan (taulukko 6). Näiden ryhmien vanhempien yhteydenpidossa lapsensa luokkatovereiden vanhempiin ei löydy mainittavia eroja (liite 3, taulukko 26).

TAULUKKO 6. Lapsen luokkatovereiden vanhempien tunteminen Kimppailtoihin osallistujilla ja ulkopuolisilla vanhemmilla (%)

	Kimppailtoihin osallistujat	Ulkopuoliset vanhemmat
Ei juuri ollenkaan	40	66
Melko hyvin	60	32
Hyvin	0	2
Yhteensä	100 (n=82)	100 (n=124)

Kimppailtoihin osallistujista ja ulkopuolisista vanhemmista suurin osa tiesi, keiden luokkatovereiden kanssa lapsi liikkuu (liite 3, taulukko 27). Eroja näiden vanhempien välillä löytyi siinä, kuinka hyvin vanhemmat tunsivat lapsensa luokkatovereita. Kimppailtoihin osallistujista 93 prosenttia kertoi tuntevansa lapsensa tovereita jonkin verran, kun taas ulkopuolisten vanhempien vastaava luku oli 81 prosenttia (taulukko 7).

TAULUKKO 7. Lapsen luokkatovereiden tunteminen Kimppailtoihin osallistujilla ja ulkopuolisilla vanhemmilla (%)

	Kimppailtoihin osallistujat	Ulkopuoliset vanhemmat
Ei juuri ollenkaan	1	11
Jonkin verran	93	81
Hyvin	6	7
Yhteensä	100 (n=84)	100 (n=123)

Ulkopuolisista vanhemmista 72 prosenttia oli sitä mieltä, että heidän lapsensa luokkatovereiden vanhempien välinen kanssakäyminen ja yhteistyö on riittävää (liite 3, taulukko 22). Toisaalta 56 prosenttia vanhemmista ilmoitti, että vanhempien olisi tarpeellista tutustua toisiinsa paremmin (liite 3, taulukko 23). Vanhemmilta kysyttiin, missä yhteydessä he ovat tutustuneet lapsensa luokkatovereiden vanhempiin. Useimmiten vanhemmat olivat tutustuneet koulun kautta toisiinsa. Myös hoitopaikan, lapsen ja harrastusten kautta oli tavattu. Sama asuinalue, vapaa-aika ja vanha tuttavuus olivat muita mainittuja yhteyksiä.

6.2.2 Kasvatuksellinen yhteistyö

Tiedustelukyselyn vanhemmat muistelivat oman lapsuutensa yhteisöllisyyttä lastenkasvatukseen liittyvän yhteistyön kautta. Vanhemmista 42 prosenttia vastasi, että asuinalueen vanhemmilla oli yhteistyötä keskenään lastenkasvatuksessa. Aikuiset huolehtivat myös muiden lapsista ja samoista säännöistä sovittiin esimerkiksi saman pihapiirin lapsille. Asuinalueen vanhemmat tekivät erilaista yhteistyötä esimerkiksi lapsia kuljettiin harrastuksiin ja aikuiset myös kyläilivät toistensa luona. Eräässä vastauksessa kerrottiin, että "silloinen ajan henki oli enemmän yhteisvastuullinen kuin nyt. Yhteistyöstä ei kai erikseen sovittu, mutta se oli luonnollista." 58 prosenttia vanhemmista muisteli, että yhteistyötä aikuisten kesken ei ollut. Yksi vanhemmista epäili, että yhteistyö aikuisten kesken ei ollut tapana hänen lapsuudessaan. Erään vanhemman mielestä omassa lapsuudessa ei ollut ongelmia lasten kasvatuksessa ja hän mainitsi, että "silloin vielä oli vanhat arvot tallessa esim. kunnioitettiin vanhempia, ei haistateltu, oltiin kohteliaita aikuisille, opettajilla oli vielä arvo." (liite 3, taulukko 3).

Vanhempien oman lapsuuden aikainen yhteistyö lastenkasvatuksessa vanhempien kesken poikkesi syntymävuoden mukaan tilastollisesti melkein merkitsevästi ($G^2= 6.10$, $df= 2$, $p= .048^*$). Vuosina 1952-1959 (59%) ja 1960-1969 (66%) syntyneet vanhemmat kokivat, että yhteistyötä ei yleensä ollut, kun taas vuosina 1970-1974 syntyneet (78%) muistelivat, että vanhemmat tekivät yhteistyötä (taulukko 8).

TAULUKKO 8. Tiedustelukyselyn vanhempien syntymävuoden yhteys asuinalueen vanhempien yhteistyöhön omassa lapsuudessa (%)

	1952-1959	1960-1969	1970-1974
Kyllä	41	34	78
Ei	59	66	22
Yhteensä	100 (n=17)	100 (n=50)	100 (n=9)

$G^2=6.10$, $df=2$, $p=0.048^*$

* $p<.05$, ** $p<.01$, *** $p<.001$

Tiedustelukyselyn vanhemmista suurin osa (99%) vastasi, että muut ihmiset saavat puuttua lasten käyttäytymiseen ja toimintaan. Vain yhden vanhemman mielestä muut ihmiset eivät saa puuttua hänen lapsensa käyttäytymiseen. Tämä vastaaja ei kuitenkaan perustellut kantaansa (liite 3, taulukko 4).

Tilanteita, jolloin muut ihmiset saavat puuttua lasten käytökseen, ovat esimerkiksi sellaiset, joissa lapsi käyttäytyy huonosti sekä vaaratilanteet. Yhteydenottoa vanhempiin toivottiin. Suotavia keinoja ovat neuvominen, kieltäminen ja ohjaaminen. Yksi vanhemmista pohti kyselylomakkeen viimeisellä sivulla yleisesti kasvatukseen liittyviä asioita. "Kasvatusvastuun pääosa on aina kodissa, jossa lapsi kasvaa. Ellei kotoa aseteta rajoja ja edellytetä niiden noudattamista, ei koulu ja naapurit voi hoitaa koko kasvatusta. Liian usein näin kuitenkin vanhemmat olettavat. Kodin turvallinen ja huomioon ottava ilmapiiri on ratkaiseva tai ratkaisevampia tekijöitä perustan luomisessa (rakkautta ja rajoja lapselle). Myös aikuisten on syytä huomata hyvin tai normaalisti käyttäytyvä lapsi ja nuori ja antaa siitä sopivaa palautetta. "Syntymävuosi ja hyväksyntä muiden ihmisten puuttumisesta oman lapsen käyttäytymiseen ja toimintaan ei muodosta tilastollista yhteyttä (taulukko 9).

TAULUKKO 9. Tiedustelukyselyn vanhempien syntymävuoden yhteys hyväksyntään muiden ihmisten puuttumisesta oman lapsen käyttäytymiseen ja toimintaan (%)

	1952-1959	1960-1969	1970-1974
Kyllä	100	98,5	100
Ei	0	1,5	0
Yhteensä	100 (n=20)	100 (n=67)	100 (n=12)

$G^2=.79$, $df=2$, $p=0.675$

* $p<.05$, ** $p<.01$, *** $p<.001$

Tiedustelukyselyn vanhemmista 67 prosenttia toivoi, että oman asuinalueen vanhemmilla olisi nykyistä enemmän lastenkasvatukseen liittyvää yhteistyötä. Perusteluja vastaukseen mainittiin useita. Jotkut vanhemmat toivoivat yhteisten rajojen ja pelisääntöjen sopimista, mikä toisi turvallisuutta lasten elämään ja helpottaisi lastenkasvatusta. Joidenkin vanhempien mielestä tuki muilta vanhemmilta, keskustelu ja kokemusten vaihtaminen olisi tärkeää. Erään vanhemman mielestä "yhteistyö lisää yhteistä vastuuta ja antaa lapsillekin yhteisöllistä näkökulmaa elämiseen." Jotkut vanhemmat halusivat tutustua asuinalueen vanhempiin, jotta sekä he itse ja lapset tutustuisivat uusiin lapsiin ja vanhempiin. Muutaman vanhemman mielestä myös käytännön apu esimerkiksi hoitoapu olisi joskus tarpeellista. Muutama vanhemmista mainitsi kiusaamisen perusteluksi. 33 prosenttia vanhemmista ei toivonut yhteistyön lisäämistä asuinalueen vanhempien kesken. Ne vanhemmat, jotka eivät nähneet tarpeelliseksi yhteistyön lisäämistä, kokivat, että nykyinen yhteistyö ja sosiaalinen verkosto riittävät. Ajanpuute ja työ tulivat esille tässä yhteydessä. Erään vanhemman mielestä "jokainen kasvattaa lapsen/lapset omalla tavallaan." (liite 3, taulukko 4). Syntymävuodella ja toiveella siitä, että oman asuinalueen vanhemmat lisääisivät yhteistyötä lastenkasvatuksessa, ei ole tilastollista yhteyttä (taulukko 10). Vuosina 1952-1959 syntyneet vanhemmat toivoivat eniten yhteistyön lisäämistä. Heidän omassa lapsuudessaan yhteistyö oli vähäistä (taulukko 8). Oman lapsuuden asuinalueen vanhempien lastenkasvatuksen yhteistyöllä ei kuitenkaan ole tilastollista yhteyttä toiveeseen nykyisen asuinalueen vanhempien lastenkasvatuksen yhteistyön lisäämiseen (taulukko 11).

TAULUKKO 10. Tiedustelukyselyn vanhempien syntymävuoden yhteys toiveeseen asuinalueen vanhempien yhteistyön lisäämisestä lastenkasvatuksessa (%)

	1952-1959	1960-1969	1970-1974
Kyllä	88	60	67
Ei	12	40	33
Yhteensä	100 (n=17)	100 (n=60)	100 (n=9)

$G^2=5.40$, $df=2$, $p=.067$

* $p<.05$, ** $p<.01$, *** $p<.001$

TAULUKKO 11. Oman lapsuuden asuinalueen vanhempien lastenkasvatuksen yhteistyön yhteys nykyisen asuinalueen vanhempien yhteistyön lisäämiseen lastenkasvatuksessa tiedustelukyselyn vanhemmilla (%)

	Kyllä	Ei
Lisääminen	76	68
Ei	24	32
Yhteensä	100 (n=29)	100 (n=40)

$G^2=.578$, $df=1$, $p=.447$

* $p<.05$, ** $p<.01$, *** $p<.001$

Vanhemmat eivät koe, että muut ihmiset olisivat osallistuneet heidän kasvatukseensa omassa lapsuudessa kovinkaan usein. Sama asia tulee ilmi, kun arvioidaan nykyistä tilannetta omien lasten kohdalla. Tosin lasten isovanhemmat osallistuvat eniten lasten kasvatukseen nykyaikana (taulukko 12).

TAULUKKO 12. Tiedustelukyselyn vanhempien lähipiirin ihmisten osallistuminen kasvatukseen lapsuudessa ja nykyisyydessä (%)

	ei koskaan	harvemmin	kuukausittain	viikoittain	päivittäin
Isovanhemmat omassa lapsuudessa yhteensä 100 (n=103)	16	27	23	19	15
Isovanhemmat nykyään yhteensä 100 (n=103)	X	29	29	36	6
Vanhempien sisarukset omassa lapsuudessa (sedät, tädit, enot) yhteensä 100 (n=103)	21	54	13	7	5
Omat/puolison sisarukset nykyään yhteensä 100 (n=103)	X	47	27	13	13

(jatkuu)

TAULUKKO 12. (jatkuu)

	ei koskaan	harvemmin	kuukausittain	viikoittain	päivittäin
Muut sukulaiset omassa lapsuudessa (esim. serkut) yhteensä 100 (n=102)	42	38	11	8	1
Muut sukulaiset nykyään yhteensä 100 (n=102)	X	76	18	6	0
Ystävät omassa lapsuudessa yhteensä 100 (n=101)	15	17	17	17	10
Ystävät nykyään yhteensä 100 (n=102)	X	46	28	23	3
Lähinaapurit omassa lapsuudessa yhteensä 100 (n=100)	17	38	22	19	10
Lähinaapurit nykyään yhteensä 100 (n=103)	X	55	15	20	10
Asuinalueen ihmiset omassa lapsuudessa yhteensä 100 (n=101)	38	35	15	10	2
Asuinalueen ihmiset nykyään yhteensä 100 (n=103)	X	68	16	10	6

X= tässä kysymyksessä ei ollut vaihtoehtoa ei koskaan.

Toisessa kyselylomakkeessa tiedusteltiin, kuinka usein vanhemmat saavat apua eri henkilöiltä erilaisissa pulmatilanteissa. Kimppailtoihin osallistujista 40 prosenttia ilmoitti saavansa apua joskus lapsensa luokkatovereiden vanhemmilta, kun taas ulkopuolisista vanhemmista 48 prosenttia ei ole koskaan saanut apua lapsensa luokkatovereiden vanhemmilta. Vanhemmat poikkesivat myös muilta vanhemmilta saadussa avussa. 43 prosenttia Kimppailtoihin osallistujista ilmoitti saavansa apua joskus muilta vanhemmilta. Ulkopuolisista vanhemmista 32 prosenttia ilmoitti, ettei saa koskaan apua pulmatilanteissa muilta vanhemmilta. Muuten vanhemmat eivät poikenneet merkittävästi toisistaan (taulukko 13).

TAULUKKO 13. Avun saaminen eri henkilöiltä Kimppailtoihin osallistujilla ja ulkopuolisilla vanhemmilla (%)

	ei koskaan	harvoin	joskus	usein
Lapsen luokkatovereiden vanhemmat, Kimppailtoihin osallistujat yhteensä 100 (n=81)	21	35	40	4
Lapsen luokkatovereiden vanhemmat, ulkopuoliset vanhemmat yhteensä 100 (n=122)	48	33	17	2
Muut vanhemmat, Kimppailtoihin osallistujat yhteensä 100 (n=81)	8	33	43	16
Muut vanhemmat, ulkopuoliset vanhemmat yhteensä 100 (n=122)	32	36	25	7
Lapsen opettaja, Kimppailtoihin osallistujat yhteensä 100 (n=80)	6	19	59	16
Lapsen opettaja, ulkopuoliset vanhemmat yhteensä 100 (n=123)	9	23	54	14
Koulun rehtori, Kimppailtoihin osallistujat yhteensä 100 (n=78)	60	30	10	0
Koulun rehtori, ulkopuoliset vanhemmat yhteensä 100 (n=122)	67	23	9	1

6.3 Kimppaillat

6.3.1 Odotukset

Tiedustelukyselyn vanhemmilta tiedusteltiin, mitkä seikat olivat tärkeitä päätöksessä osallistua Kimppailtoihin. Tutustuminen toisiin vanhempiin ja lapseen mainittiin usein. Kokemusten vaihto, keskustelu ja tuki olivat usein mainittuja syitä osallistua Kimppailtoihin. Lapsen koulunkäynnin tukeminen ja yleensä lapsen tukeminen oli joidenkin vanhempien mielestä tärkeää. Yhteistyö ja yhteiset säännöt lapsille vaikuttivat myös osallistumiseen. Jotkut vanhemmat mainitsivat myös kouluun liittyviä asioita esimerkiksi halu tutustua opettajaan sekä kodin ja koulun yhteistyö. Muutamilla vanhemmilla mielenkiinto Kimppailtaa kohtaan vaikutti osallistumiseen. Vanhemmat, jotka

eivät aikoneet osallistua Kimppailtoihin, mainitsivat usein osallistumisen esteiksi ajanpuutteen ja työn. Sopimaton ajankohta, kiinnostuksen puute ja Kimppailtojen tarpeettomuus vaikuttivat joidenkin vanhempien ratkaisuun. Jotkut vanhemmat halusivat viettää vapaa-ajan perheen parissa.

81 prosenttia vanhemmista oli ohjattu kokeiluluokalle, jossa järjestetään Kimppailtoja (liite 3, taulukko 6). Vanhemmilta tiedusteltiin perheen osallistujia Kimppailtoihin. 45 prosenttia vanhemmista ilmoitti, että äiti aikoo osallistua Kimppailtoihin. 37 prosenttia vastaajista kertoi, että molemmat vanhemmat aikovat osallistua (liite 3, taulukko 7). 80 prosenttia vanhemmista ajatteli, että Kimppaillat vaikuttavat jonkin verran vanhempien toisiinsa tutustumiseen ja yhteistyöhön (liite 3, taulukko 8).

Vanhemmilta kysyttiin, kuinka tärkeinä he pitivät Kimppailtojen mahdollisia suunniteltuja teemoja. Melkein kaikki teemat olivat vanhempien mielestä joko tärkeitä tai erittäin tärkeitä. 73 prosenttia vanhemmista piti "koulukiusaaminen" – teemaa erittäin tärkeänä. Toiseksi suosituin teema oli lapsen koulunkäynnin tukeminen ja kolmantena tuli lapsen kaverisuhteet ja vuorovaikutustaidot. Ainoastaan "parisuhde" –teema oli vähemmän suosittu, koska 30 prosentin mielestä se oli melko tärkeä (taulukko 14).

TAULUKKO 14. Tiedustelukyselyn vanhempien mielipide eri teemojen tärkeydestä Kimppailloissa (%)

	ei lainkaan tärkeä	vain vähän tärkeä	melko tärkeä	tärkeä	erittäin tärkeä
Lasten kasvatus yhteensä 100 (n=96)	1	2	17	45	35
Lapsen ikävaiheen kehityspiirteet yhteensä 100 (n=97)	0	6	23	43	28
Lapsen tunteet yhteensä 100 (n=96)	1	1	12	34	52
Lapsen kaverisuhteet ja vuorovaikutustaidot yhteensä 100 (n=97)	1	0	9	32	58
Lapsen koulunkäynnin tukeminen yhteensä 100 (n=97)	0	0	8	30	62

(jatkuu)

TAULUKKO 14. (jatkuu)

	ei lainkaan tärkeä	vain vähän tärkeä	melko tärkeä	tärkeä	erittäin tärkeä
Koulun opetuksen sisällöt ja menetelmät yhteensä 100 (n=97)	2	6	17	49	26
Koulukiusaaminen yhteensä 100 (n=97)	0	0	3	24	73
Kodin ja koulun yhteistyö yhteensä 100 (n=97)	1	4	6	37	52
Mistä voimia vanhempana yhteensä 100 (n=97)	2	8	17	34	39
Parisuhde yhteensä 100 (n=96)	7	21	30	23	19
Millaiset rajat 7-vuotiaalle yhteensä 100 (n=96)	2	2	16	27	53

6.3.2 Osallistumisaktiivisuus

Kimppailtoihin osallistujilta kysyttiin, miten paljon eri seikat olivat vaikuttaneet siihen, että he eivät olleet osallistuneet kaikkiin Kimppailtoihin. Sopimaton ajankohta oli suurin syy siihen, että vanhemmat eivät olleet osallistuneet kaikkiin Kimppailtoihin. 58 prosenttia vanhemmista ilmoitti tämän syyn vaikuttavan erittäin paljon (taulukko 15). Vanhemmat saivat myös mainita valmiiden vastausvaihtoehtojen lisäksi muita syitä osallistumattomuudelle. Muita syitä olivat lapsen liittyvät asiat esimerkiksi lastenhoitomahdollisuuden puuttuminen tai lapsen sairaus, työ ja opiskelu, Kimppailtojen unohtaminen ja vanhempien vähäinen määrä Kimppailloissa.

TAULUKKO 15. Kimppailtoihin osallistujien osallistumisen esteet (%)

	ei lainkaan	jonkin verran	paljon	erittäin paljon
Ajanpuute yhteensä 100 (n=65)	28	17	23	32
Sopimaton ajankohta yhteensä 100 (n=64)	8	19	15	58
Vanhempien tapaamisten tarpeettomuus yhteensä 100 (n=64)	87	11	2	0
Huonot kokemukset illoista yhteensä 100 (n=64)	92	8	0	0

Ulkopuolisilta vanhemmilta tiedusteltiin syitä siihen, miksi he eivät olleet osallistuneet lainkaan Kimppailtoihin. 48 prosenttia vanhemmista ilmoitti ajanpuutteen vaikuttavan erittäin paljon siihen, että he eivät olleet osallistuneet Kimppailtoihin. Sopimaton ajankohta oli toiseksi yleisin syy (taulukko 16). Muita syitä olivat työ, kiinnostuksen puute ja kyseessä olevan toiminnan tarpeettomuus perheessä tällä hetkellä.

TAULUKKO 16. Ulkopuolisten vanhempien osallistumattomuuden syyt (%)

	ei lainkaan	jonkin verran	paljon	erittäin paljon
Ajanpuute yhteensä 100 (n=109)	4	22	26	48
Sopimaton ajankohta yhteensä 100 (n=112)	5	33	22	40
Kiinnostuksen puute yhteensä 100 (n=108)	35	50	8	7
Vanhempien tapaamisten tarpeettomuus yhteensä 100 (n=106)	68	25	5	2

Ulkopuolisilta vanhemmilta kysyttiin, mitkä asiat saisivat heidät kiinnostumaan Kimppailtoihin osallistumisesta. 52 prosenttia vanhemmista esitti monia eri asioita, jotka saivat heidät kiinnostumaan Kimppailloista. Vastaukset voidaan luokitella eri luokkiin. Mielenkiintoiset aiheet ja luennot, järjestetty lastenhoito, sopiva ajankohta, tiedotus ajankohdasta ja käsiteltävistä aiheista, konkreettiset ongelmat sekä koulunkäyntiin liittyvät asiat saivat vanhempien kiinnostuksen heräämään.

6.3.3 Kokemukset

Suurin osa (40%) vanhemmista oli osallistunut kaksi kertaa Kimppailtoihin. 30 prosenttia vanhemmista oli osallistunut kerran ja myös 30 prosenttia vanhemmista kolme kertaa (liite 3, taulukko 16).

Vanhemmilta kysyttiin Kimppailloissa läpikäytyjen teemojen tarpeellisuutta. 70 prosenttia vanhemmista piti erittäin tarpeellisena "voimavarat ja vahvuudet" –teema, joka piti sisällään lapsen koulunkäynnin tukemiseen liittyviä asioita. Yli puolet vanhemmista piti kaikkia teemoja joko tarpeellisina tai erittäin tarpeellisina (taulukko

17). Vanhempien tyytyväisyys eri teemojen käsittelyyn vaihteli jonkin verran. "Vanhempien tutustuminen ja motivointi" –teemaan oli erittäin tyytyväisiä 35 prosenttia vanhemmista. Vanhemmista yli puolet olivat joko tyytyväisiä tai erittäin tyytyväisiä eri teemojen käsittelyyn. Kimppailloissa käytetyistä työskentelymuodoista yhteiset keskustelut saivat eniten kannatusta osakseen. 52 prosenttia vanhemmista ilmoitti olevansa erittäin tyytyväisiä yhteisiin keskusteluihin. Myös muihin työskentelymuotoihin suhtauduttiin positiivisesti. Tosin toiminnalliset menetelmät eivät saaneet niin paljon kannatusta osakseen kuin muut työskentelymuodot (taulukko 18).

TAULUKKO 17. Kimppailtoihin osallistujien mielipide teemojen tarpeellisuudesta (%)

	ei lainkaan tarpeellinen	jonkin verran tarpeellinen	tarpeellinen	erittäin tarpeellinen
Vanhempien tutustuminen ja motivointi yhteensä 100 (n=82)	1	5	33	61
Voimavarat ja vahvuudet: lapsen koulunkäynnin tukeminen yhteensä 100 (n=81)	0	2	28	70
Vuorovaikutustaidot: lapsen kaverisuhteet yhteensä 100 (n=82)	0	1	38	61

TAULUKKO 18. Kimppailtoihin osallistujien tyytyväisyys teemojen käsittelyyn ja työskentelymuotoihin (%)

Teemat	tyytymätön	melko tyytyväinen	tyytyväinen	erittäin tyytyväinen
Vanhempien tutustuminen ja motivointi yhteensä 100 (n=75)	1	16	48	35
Voimavarat ja vahvuudet: lapsen koulunkäynnin tukeminen yhteensä 100 (n=77)	0	12	57	31
Vuorovaikutustaidot: lapsen kaverisuhteet yhteensä 100 (n=69)	0	16	61	23

(jatkuu)

TAULUKKO 18. (jatkuu)

	tyytymätön	melko tyytyväinen	tyytyväinen	erittäin tyytyväinen
Työskentelymuodot				
Pienryhmät yhteensä 100 (n=81)	1	16	47	36
Toiminnalliset menetelmät yhteensä 100 (n=79)	6	32	41	21
Yhteiset keskustelut yhteensä 100 (n=77)	0	11	37	52
Kouluttajan alustukset yhteensä 100 (n=69)	0	12	51	37

Vanhemmilta kyseltiin myös parannusehdotuksia Kimppailtoihin. Jotkut vanhemmat toivoivat enemmän vanhempia mukaan. Kimppailtoihin toivottiin enemmän toiminnallisuutta ja yhteistä tekemistä. Muutamat vanhemmat toivoivat, että vanhempien tapaa-
misten ajaksi olisi järjestetty lastenhoitomahdollisuus. Jotkut vanhemmat ehdottivat, että lapset saisivat olla mukana illoissa. Muutaman vanhemman mielestä olisi hyvä tiedottaa illan aikana käydyistä asioista, jos itse ei ole jostain syystä päässyt paikalle. Jotkut vanhemmat toivoivat opettajan osallistuvan iltoihin. Keskustelua toivottiin lisää.

Vanhemmilta tiedusteltiin, mitä Kimppaillat heidän mielestään merkitsevät heidän lapsilleen. Moni vanhempi oli sitä mieltä, että vanhempien osallistuminen Kimppailtoihin osoittaa lapselle, että vanhemmat ovat kiinnostuneita lapsen asioista. Muutaman vanhemman mielestä osallistuminen tuo lapselle turvallisuuden tunnetta ja tukea. Joidenkin vanhempien mielestä tutustumisella toisiin vanhempiin on vaikutusta lapsiin. Muutamat vanhemmat mainitsivat Kimppailtojen haittapuolena sen, että lapset joutuvat olemaan yksin ilman vanhempia.

6.3.4 Kimppailtojen vaikutus

Vanhemmista 63 prosenttia oli sitä mieltä, että Kimppaillat vaikuttavat jossain määrin vanhempien toisiinsa tutustumiseen ja vanhempien väliseen yhteistyöhön (taulukko 19). Näin ollen Kimppaillat eivät yksistään edistä vanhempien kanssakäymistä, vaan se on yksi tekijä muiden joukossa.

TAULUKKO 19. Kimppailtojen vaikutus vanhempien toisiinsa tutustumiseen ja vanhempien väliseen yhteistyöhön

	%
Ei lainkaan	7
Jossain määrin	63
Paljon	23
Erittäin paljon	7
Yhteensä	100 (n=83)

Kun verrataan tiedustelukyselyn vanhempien ja Kimppailtoihin osallistujien vastauksia siinä, kuinka tärkeinä vanhemmat pitävät lähimpiin ihmisiä, suuria eroja ei oikeastaan löydy. Kimppailtoihin osallistujat arvostivat jonkin verran enemmän omia tai puolison sisarusia kuten myös muita sukulaisia, ystäviä, lähinaapureita ja oman asuinalueensa ihmisiä kuin tiedustelukyselyn vanhemmat. Tiedustelukyselyn vanhempien ja Kimppailtoihin osallistujien suurin ero löytyy omien tai puolison sisarusten arvostuksessa. Kimppailtoihin osallistujista 37 prosenttia pitää sisarusia tärkeinä, kun taas tiedustelukyselyn vanhemmista 23 prosenttia pitää heitä tärkeinä (taulukko 3 ja liite 3, taulukko 13). Kanssakäymisen tiheydessä löytyy joitakin eroja tiedustelukyselyn vanhempien ja Kimppailtoihin osallistujien välillä. Kimppailtoihin osallistujat pitävät enemmän yhteyttä isovanhempiin ja muihin sukulaisiin kuin tiedustelukyselyn vanhemmat. Kanssakäyminen omien tai puolison sisarusten, lähinaapureiden ja asuinalueen ihmisten kanssa on vähäisempää Kimppailtoihin osallistujilla kuin tiedustelukyselyn vanhemmillä. Suurin ero löytyy kanssakäymisen tiheydessä lähinaapurien kohdalla. Tiedustelukyselyn vanhemmista 31 prosenttia oli tekemisissä lähinaapureiden kanssa päivittäin, kun taas Kimppailtoihin osallistujilla vastaava luku oli 16 prosenttia (taulukko 4 ja liite 3, taulukko 14). Lähimpiin ihmisten osallistuminen lasten kasvatukseen eroaa muiden sukulaisten ja ystävien kohdalla. Kimppailtoihin osallistujien muut sukulaiset ja ystävät osallistuvat aikaisempaa enemmän lasten kasvatukseen kuin ennen Kimppailtoja (taulukko 12 ja liite 3, taulukko 15).

Kun verrataan Kimppailtoihin osallistujien ja ulkopuolisten vanhempien vastauksia lähimpiin ihmisten tärkeydessä, suurimmat erot löytyvät ystävien, lähinaapureiden ja asuinalueen ihmisten kohdalla. Ulkopuoliset vanhemmat eivät arvosta näitä ihmisiä niin paljon kuin Kimppailtoihin osallistujat. Suurin ero on ystävien arvostamisessa. Kimppailtoihin osallistujista 39 prosenttia pitää ystäviä tärkeinä. Ulkopuolisista vanhemmista

25 prosenttia pitää ystäviä tärkeinä. Eroja löytyy myös lapsen luokanvalvojan, muiden opettajien ja päivähoidon henkilöstön arvostamisessa. Ulkopuolisista vanhemmista 31 prosenttia pitää lapsen luokanvalvojaa erittäin tärkeänä, kun taas Kimppailtoihin osallistujien vastaava luku on 47 prosenttia (liite 3, taulukot 13 ja 19).

Kanssakäyminen lähipiirin ihmisten kanssa ei juuri eroa Kimppailtoihin osallistujien ja ulkopuolisten vanhempien välillä. Ulkopuolisista vanhemmista 16 prosenttia on päivittäin tekemisissä omien tai puolison sisarusten kanssa, kun taas Kimppailtoihin osallistujien vastaava luku on 8 prosenttia. Ulkopuoliset vanhemmat ovat vähemmän yhteydessä ystäviin kuin Kimppailtoihin osallistujat (liite 3, taulukot 14 ja 20). Lähipiirin ihmisten osallistuminen lasten kasvatukseen eroaa Kimppailtoihin osallistujien ja ulkopuolisten vanhempien välillä muiden sukulaisten, ystävien, lähinaapureiden ja asuinalueen ihmisten kohdalla. Ulkopuolisten vanhempien mielestä nämä ihmiset osallistuvat lasten kasvatukseen harvemmin. Ulkopuolisista vanhemmista 13 prosenttia ilmoitti, että omat tai puolison sisarukset osallistuvat lasten kasvatukseen päivittäin. Kimppailtoihin osallistujien vastaava luku on 6 prosenttia (liite 3, taulukot 15 ja 21).

Muilta vanhemmilta saatu tuki on tullut tärkeämmäksi, kun verrataan tiedustelukyselyn vanhempien ja Kimppailtoihin osallistujien vanhempien vastauksia. Kimppailtoihin osallistujat kokivat keskustelun, neuvojen antamisen ja kokemusten vaihtamisen tarpeellisemmaksi kuin tiedustelukyselyn vanhemmat. Suurin muutos on tapahtunut kokemusten vaihtamisen tarpeellisuudessa. Tiedustelukyselyn vanhemmista 71 prosenttia piti kokemusten vaihtamista tarpeellisena ja Kimppailtoihin osallistujista 82 prosenttia koki tämän tukimuodon tarpeelliseksi. Kun tarkastellaan ulkopuolisten vanhempien vastauksia suhteessa tiedustelukyselyn vanhempien ja Kimppailtoihin osallistujien vastauksiin, ulkopuoliset vanhemmat eivät koe tukimuotoja yhtä tarpeelliseksi kuin muut vanhemmat. Ulkopuolisista vanhemmista 51 prosenttia piti kokemusten vaihtamista tarpeellisena (taulukko 20).

TAULUKKO 20. Muilta vanhemmilta saadun tuen tarpeellisuus (%)

	ei lainkaan tarpeellinen	jonkin verran tarpeellinen	tarpeellinen
Keskustelu, tiedustelukyselyn vanhemmat yhteensä 100 (n=103)	2	24	74
Keskustelu, Kimppailtoihin osallistujat yhteensä 100 (n=84)	1	17	82
Keskustelu, ulkopuoliset vanhemmat yhteensä 100 (n=123)	7	47	46
Konkreettinen apu, tiedustelukyselyn vanhemmat yhteensä 100 (n=103)	7	48	45
Konkreettinen apu, Kimppailtoihin osallistujat yhteensä 100 (n=84)	12	44	44
Konkreettinen apu, ulkopuoliset vanhemmat yhteensä 100 (n=122)	16	59	25
Neuvojen antaminen, tiedustelukyselyn vanhemmat yhteensä 100 (n=102)	10	62	28
Neuvojen antaminen, Kimppailtoihin osallistujat yhteensä 100 (n=83)	5	60	35
Neuvojen antaminen, ulkopuoliset vanhemmat yhteensä 100 (n=122)	17	67	16
Kokemusten vaihtaminen, tiedustelukyselyn vanhemmat yhteensä 100 (n=103)	3	26	71
Kokemusten vaihtaminen, Kimppailtoihin osallistujat yhteensä 100 (n=84)	2	16	82
Kokemusten vaihtaminen, ulkopuoliset vanhemmat yhteensä 100 (n=122)	2	47	51

Tiedustelukyselyn vanhemmista 65 prosentilla oli aikaisempaa kokemusta kodin ja koulun yhteistyöstä (liite 3, taulukko 10). Yhteistyömuodot voidaan luokitella kolmeen eri luokkaan: vanhempainillat, yhteydenpito opettajaan sekä osallistuminen eri tapahtumiin ja toimikuntiin. 42 prosenttia vanhemmista aikoi osallistua mahdollisimman moneen koulun tarjoamaan tilaisuuteen (liite 3, taulukko 9).

Kaikilta vanhemmilta kysyttiin, kuinka tärkeinä he pitävät opettajan toiminnan eri muotoja. Kun verrataan tiedustelukyselyn vanhempia ja Kimppailtoihin osallistujia keskenään, Kimppailtoihin osallistujat pitivät opettamista, kotikasvatuksen tukemista sekä vanhempien tukemista tärkeämpinä kuin tiedustelukyselyn vanhemmat. Kimppailtoihin osallistujien ja ulkopuolisten vanhempien väliltä ei löydy mainittavia eroja (liite 3, taulukko 24).

Vanhemmilta tiedusteltiin myös kodin ja koulun yhteistyömuotojen tärkeyttä. Tiedustelukyselyn vanhempien ja Kimppailtoihin osallistujien vastauksia verrattaessa kaikkia yhteistyömuotoja arvostettiin koulun alkamisen jälkeen enemmän kuin ennen koulun alkua. Kimppailtoihin osallistujien ja ulkopuolisten vanhempien keskuudesta löytyi eroja vanhempainiltojen, opettajan ja vanhempien kahdenkeskisten keskustelujen, koulun toimintaan osallistumisen sekä koulun arvostamista paikkana vanhempien kokoontumisille suhteen. Ulkopuoliset vanhemmat pitivät näitä yhteistyömuotoja vähemmän tärkeinä kuin Kimppailtoihin osallistujat (liite 3, taulukko 25).

Sekä Kimppailtojen osallistujien että ulkopuolisten vanhempien mielestä koulun vanhempaintoiminta on suurimmalta osin täyttänyt odotukset ja tarpeet. Jotkut vanhemmat olivat sitä mieltä, että vanhempaintoimintaa saisi olla enemmän. Joidenkin ulkopuolisten vanhempien mielestä vanhempaintoiminta ei ole vastannut odotuksia.

6.4 Taustatekijöiden yhteyksiä vanhempien osallistumisaktiivisuuteen ja Kimppailtojen tarpeellisuuteen

Tiedustelukyselyn mukaan kouluun menevän lapsen sisarussarjan asemalla on tilastollisesti melkein merkitsevä yhteys perheen Kimppailtoihin osallistujiin ($G^2=13.61$, $df=6$, $p=.034^*$). Kun kouluun menevä lapsi oli esikoinen, 50 prosenttia vastaajista ilmoitti, että molemmat vanhemmat aikovat osallistua Kimppailtoihin. Kun kyseessä oli kuopus, vain 30 prosenttia vastaajista ilmoitti molempien vanhempien osallistuvan Kimppailtoihin (taulukko 21).

TAULUKKO 21. Kouluun menevän lapsen sisarussarjan aseman yhteys tiedustelukyselyn perheiden Kimppailtoihin osallistujiin (%)

	esikoinen	sisarussarjan keskellä oleva lapsi	kuopus
Molemmat vanhemmat	50	31	30
Vain äiti	40	41	64
Vain isä	0	11	0
Ei kumpikaan	10	17	6
Yhteensä	100 (n=38)	100 (n=46)	100 (n=17)

$G^2=13.61$, $df=6$, $p=.034^*$

* $p<.05$, ** $p<.01$, *** $p<.001$

Tiedustelukyselyn vanhempien ammatillisella koulutuksella ja vanhempien työllisyys-tilanteella ei ole tilastollista yhteyttä perheen Kimppailtoihin osallistujiin (liite 3, taulukot 28 ja 29). Kimppailtoihin osallistujien ammatillinen koulutus ja eri teemojen tarpeellisuus eivät muodosta tilastollisesti merkitsevää yhteyttä. Kimppailtoihin osallistujien työllisyys-tilanteella ei ole tilastollista yhteyttä eri osallistumisen esteisiin. Kimppailtoihin osallistujien perhemuodolla eikä ensimmäisellä luokalla olevan lapsen sisarussarjan asemalla ole tilastollista yhteyttä Kimppailtoihin osallistumisen määrään (liite 3, taulukot 30-38). Ulkopuolisten vanhempien työllisyys-tilanne ja perhemuoto eivät muodosta tilastollista yhteyttä osallistumattomuuden syihin. Ulkopuolisten vanhempien perhemuodolla ei ole tilastollista yhteyttä lapsen luokkatovereiden vanhempien kanssakäymisen ja yhteistyön riittävyyteen eikä vanhempien toisiinsa paremmin tutustumisen tarpeellisuuteen (liite 3, taulukot 39-48).

7 POHDINTA

Tutkimuksen tarkoituksena oli selvittää, miten yhteisöllisyys on muuttunut, kun verrataan vanhempien omaa lapsuutta ja nykyisiä sosiaalisia verkostoja. Tämä tarkastelu pohjautui vanhempien omaan arviointiin. Tutkimuksessa selvitettiin, mitä vanhemmat odottavat Kimppailloista ja mitä mieltä vanhemmat ovat Kimppailtojen sisällöstä. Tutkimuksessa tarkasteltiin vanhempien keskinäisen toiminnan, osallistuvuuden, toisiinsa tukeutumisen sekä kodin ja koulun yhteistyön muutoksia kolmen järjestetyn Kimppailan jälkeen. Myös osallistumisaktiivisuuteen vaikuttavia tekijöitä selvitettiin. Vanhempien taustatekijöiden vaikutukset osallistumisaktiivisuuteen ja Kimppailtojen tarpeellisuuteen oli yhtenä tarkastelukohteena. Käytän pohdinnassa termiä tiedustelukyselyn vanhemmat, joka tarkoittaa ensimmäiseen kyselyyn vastanneita vanhempia.

Tutkimuksen mukaan isovanhempia pidetään nykyään tärkeämpinä kuin ennen, mikä tulee ilmi tiedustelukyselyn vanhempien mielipiteistä. Tähän löytyy lukuisia selityksiä. Nykyiset isovanhemmat ovat todennäköisesti nuorekkaampia kuin tutkimuksen vanhempien omat isovanhemmat. Vanhempien ja isovanhempien elämäntapa ja kokemukset eivät ehkä eroa kovinkaan paljon toisistaan, jolloin heillä on samansuuntainen ajatusmaailma. Vanhemmat ja isovanhemmat puhuvat samaa kieltä ja ovat samalla aaltopituudella, joka helpottaa läheisten suhteiden ylläpitoa. Erään tutkimuksen mukaan suomalaiset myös turvautuvat perheeseen ja sukulaisiin selvästi useammin kuin ammattiauttajiin (Kotakari & Rusanen 1996, 177-189).

Lähinaapurit ja oman asuinalueen ihmiset koettiin aikaisemmin tärkeämmiksi, joten yhteisöllisyys ainakin oman asuinalueen sisällä on vähentynyt. Paikallinen läheisyys ei siis enää nykyään välttämättä merkitse lähimmäisyyttä (Ahponen 1998, 216). Kuitenkin erään tutkimuksen mukaan myös ystäviltä ja tuttavilta haetaan apua lähes kaikissa asioissa (Kotakari & Rusanen 1996, 177-189), mikä tulee ilmi tämänkin tutkimuksen tuloksissa.

Kun vanhempien nykyisiä sosiaalisia verkostoja verrattiin heidän oman lapsuuden sosiaalisiin verkostoihin, ystävät mainittiin usein nykyiseen lähipiiriin kuuluviksi. Modernissa yhteiskunnassa valitsemme itse sosiaaliset yhteisömme (Raiki 1998, 194; Eskelinen 2000), joten ystävät ovat tavallaan tulleet sukulaisten tilalle. Sosiaaliseen verkostoon kuuluu yksilön itsensä tärkeiksi kokemia ihmisiä (Seikkula 1994, 16). Vanhemmat pitivät useimmiten ystäviä melko tärkeinä tai tärkeinä. Vanhempien omassa lapsuudessa ystäviä pidettiin yleensä tärkeinä. Tämän perusteella ystävien arvostaminen on hieman vähentynyt, mutta kysymys on saatettu ymmärtää kahdella tavalla. Ensimmäisestä kyselylomakkeesta ei tule ilmi, tarkoitetaanko vanhempien omia ystäviä vai heidän vanhempiansa ystäviä. Sama tulkintakysymys koskee myös nyky-aikaa. Tässä yhteydessä ei saada selville, onko kyseessä vanhempien omat ystävät vai lasten ystävät.

Tiedustelukyselyn vanhempien lähipiirin tärkeänä pitäminen ja kanssakäyminen lähipiirin kanssa eivät kuitenkaan vastaa toisiaan. Vanhemmat ovat yleensä viikoittain tekemisissä lähipiirinsä kanssa, vaikka he eivät pitäisikään joitain ihmisiä kovinkaan tärkeinä. Sosiaalinen verkostohan rakentuu aina uudelleen kussakin vuorovaikutustilanteessa (Seikkula 1994, 16), joten vanhemmat luovat aina uudenlaisen sosiaalisen suhteen, kun he ovat kanssakäymisissä lähipiirinsä ihmisten kanssa.

Tiedustelukyselyn vanhemmista 42 prosenttia muisteli, että oman asuinalueen vanhemmilla oli yhteistyötä lastenkasvatuksessa. 58 prosenttia vanhemmista vastasi, että lastenkasvatuksessa ei tehty yhteistyötä. Yleinen käsitys on se, että aikaisemmin yhteisöllisyys olisi ollut vahvempaa ja tiiviimpää. Yksilöllisyyttä taas pidetään nykyajan ilmiönä. Tämä tutkimus antaa kuitenkin aihetta epäillä asiaa, koska tulokset osoittavat päinvastaista ilmiötä. 1970-luvulla syntyneiden vanhempien lapsuudessa vanhemmat tekivät useammin yhteistyötä lastenkasvatuksessa kuin 1950- ja 1960-luvuilla

syntyneiden vanhemmat. 1950-luvulla syntyneet vanhemmat toivoivat eniten yhteistyön lisäämistä. Heidän omassa lapsuudessaan yhteistyö vanhempien kesken oli vähäistä, joten vanhemmat tietävät omasta kokemuksestaan, että vanhempien yhteistyö saattaisi helpottaa lastenkasvatusta. Ehkä tämäntyyppinen yhteistyö on sittenkin nykyajan ilmiö.

Tiedustelukyselyn vanhempien mielestä lähipiirin ihmiset eivät osallistu kovinkaan usein heidän lastensa kasvatukseen. Vaikka nykyään muiden ihmisten asioihin puuttamista vältetään, tiedustelukyselyn vanhempien mielestä muut ihmiset saisivat kuitenkin puuttua lasten elämään. Useat vanhemmat toivoivat myös, että oman asuinalueen vanhemmat tekisivät enemmän yhteistyötä lastenkasvatuksessa. Yhteiset rajat ja pelisäännöt toisivat turvallisuutta lasten elämään ja helpottaisivat lastenkasvatusta. Osa vanhemmista oli sitä mieltä, että nykyinen yhteistyö ja sosiaalinen verkosto ovat riittäviä.

Tiedustelukyselyn vanhempien lapsuuden asuinalue ja nykyinen asuinalue olivat useimmiten samat. Vanhemmat ovat mahdollisesti tottuneet elämänsä aikana tietyn tyyppiseen asuinalueeseen ja sen mukanaan tuomiin ilmiöihin. On varmaankin helppo asua perheensä kanssa asuinalueella, jonka elämäntyyli on tullut tutuksi jo omasta lapsuudesta.

Kimppaillat muodostavat ryhmämallin, jossa ryhmiä ohjataan organisoidusti (Arcus 1995, 336-344). Vanhempia yritetään yhteisöllistää Kimppailtojen avulla (Lehtonen 1990, 12-36). Kimppailtoihin osallistuneilla vanhemmilla Kimppaillat muodostavat yhden mikrosysteemin, jossa vanhemmat ovat suoraan vuorovaikutuksessa keskenään (Bronfenbrenner 1979).

Oma-apuryhmistä, tukiryhmistä ja vertaisryhmistä ei ole tehty laajempia tutkimuksia Suomessa (Nylund 1996, 193-205). Kimppaillat on eräänlainen oma-apuryhmä, kun vanhemmat ovat samanlaisessa elämäntilanteessa ja he haluavat jakaa kokemuksiaan muiden kanssa (Nylund 1996, 193-205; Säävälä, Keinänen & Vainio 2001). Tiedustelukyselyn vanhemmista 80 prosenttia arveli, että Kimppaillat vaikuttavat jonkin verran vanhempien toisiinsa tutustumiseen ja yhteistyöhön. Kimppailtoihin osallistujista 63 prosenttia oli sitä mieltä, että Kimppaillat ovat vaikuttaneet jossain määrin vanhempien toisiinsa tutustumiseen ja yhteistyöhön. Tältä osin vanhempien odotukset ja kokemukset

Kimppailloista eivät siis kohdanneet, koska Kimppailtoja kohtaan asetettiin enemmän odotuksia kuin mitä illat pystyivät tarjoamaan. Ryhmä tai siihen kuuluminen ei välttämättä siis lisää vanhempien elämän yhteisöllisyyttä käytännössä (Vanhanen-Silvendoin 1996, 227-239).

Koulukiusaaminen, lapsen koulunkäynnin tukeminen sekä lapsen kaverisuhteet ja vuorovaikutustaidot olivat tiedustelukyselyn vanhempien mielestä kolme tärkeintä teemaa, joita tulisi käsitellä Kimppailloissa. Jotta vanhempainkasvatus palvelisi vanhempien tarpeita, vanhemmat tulisi ottaa mukaan valmistelutyöhön (Hämäläinen 1987). Kolmen Kimppailan aikana oli käsitelty lapsen koulunkäynnin tukemista sekä lapsen kaverisuhteita, joten vanhempien tarpeet näiden kahden teeman osalta oli otettu huomioon iltojen valmistelussa. Vanhempien kasvatustietoisuus (Hirsjärvi 1981; Hämäläinen 1987) on kehittynyt, kun he ovat saaneet tietoja erilaisista lastenkasvatukseen liittyvistä asioista kuten esimerkiksi kasvu- ja kehitystapahtuman yleisistä lainmukaisuuksista lapsen kaverisuhteiden osalta.

Kimppailtoihin osallistujien mielestä illoissa läpikäytyt teemat olivat enimmäkseen erittäin tarpeellisia, mutta teemojen käsittelyssä olisi parantamisen varaa. Samoin työskentelymuotoja tulisi kehittää paremmiksi. Yhteiset keskustelut olivat suosituimpia, joten niiden käyttöä voisi lisätä. Erään tutkimuksen mukaan keskustelupiirit saivat jonkin verran kannatusta vanhemmuuden tukemisen yhteistyömuodoista. Luento-tilaisuudet olivat kuitenkin halutuin muoto (Vanhemmuuteen tukeminen 1998, 6-8). Yli puolet Kimppailtoihin osallistujista olikin tyytyväisiä kouluttajan alustuksiin.

Suurempi osallistujamäärä, toiminnallisempi tilaisuus ja yhdessä tekeminen olisivat sellaisia asioita, jotka parantaisivat Kimppailtojen sisältöä. Järjestetty lastenhoitomahdollisuus lisäisi osallistujien määrää. Muutamat vanhemmat toivoivat, että lapset saisivat olla mukana illoissa. On kuitenkin selvää, että vanhempien sataprosenttinen osallistuminen kaikkiin tilaisuuksiin ei ole koskaan mahdollista. Osallistumisaktiivisuutta voidaan kuitenkin lisätä ottamalla huomioon vanhempien toiveet. Vaikka osallistujien määrä ja käyntien säännöllisyys vaihtelevat, se ei kuitenkaan vähennä ryhmän intensiivisyyttä eikä ryhmän toiminta menetä merkitystään (Vanhanen-Silvendoin 1996, 227-239).

Kimppailtoihin osallistujien mielestä osallistuminen iltoihin osoittaa lapselle, että vanhemmat ovat kiinnostuneita lapsen asioista, mikä tulee ilmi myös aikaisemmassa tutkimuksessa (Montonen 1991, 24-25). Osallistuminen lisää lapsen turvallisuuden tunnetta ja antaa tukea lapselle. Vanhempainkasvatuksen yhtenä tavoitteenahan on vanhempien kasvatustietoisuuden kehittäminen. Vanhemmat ovat tulleet tietoisemmiksi omasta toiminnastaan, kun he ovat pohtineet Kimppailtojen vaikutuksia lapsiinsa. Lapsen kehityksen tukeminen on yksi osa-alue, jossa vanhempien kasvatustietoisuuden kehittyminen näkyy. (Hämäläinen 1987.) Vanhempien kognitiivinen tietoisuus muodostuu lasten tarpeiden ja käyttäytymisen tulkitsemisesta. Tämän kognitiivisen tietoisuuden yksi taso on systeeminen taso, jossa vanhemmat tarkastelevat vanhemmuutta, itseään ja lapsiaan vuorovaikutuksessa keskenään. (Newberg 1980, 45-47.) Kimppailtojen pidemmän aikavälin vaikutus johtaa varmaankin vanhemmat juuri tähän systeemiseen tasolle, jolloin vanhemmat tyydyttävät sekä omat että lastensa tarpeet perheessä.

Ihmisten täytyy luoda sosiaalisia suhteitaan erityisten tarkoitusten mukaan (Björnberg 1992, 1-29; Rönkä & Rönkä 1994, 379-381; Eskelinen 2000). Yksi sosiaalisten suhteiden tarkoitus on tuen saaminen. Perheiden voimavarat saadaan käyttöön esimerkiksi vanhempainryhmien avulla (Viitala 1995, 48), jolloin tuen antaminen ja saaminen helpottuu. Hyödyllisen avun tarjoaminen vaihtelee eri muodoissa (Belsky 1984). Keskustelu ja kokemusten vaihtaminen muiden vanhempien kanssa nousivat tärkeimmiksi tukimuodoiksi tiedustelukyselyn vanhempien kohdalla. Kimppailtoihin osallistujat kokivat keskustelun, neuvojen antamisen ja kokemusten vaihtamisen tarpeellisemmiksi kuin tiedustelukyselyn vanhemmat. Kokemusten vaihtaminen antaa vanhemmille enemmän kuin kirjoitetut oppaat (Vanhanen-Silvendoin 1996, 227-239), mikä tulee ilmi tämän tukimuodon tarpeellisuuden kokemisessa. Kimppailtoihin osallistumattomat vanhemmat eivät kokeneet eri tukimuotoja yhtä tarpeellisiksi kuin muut vanhemmat. Tämä saattaa johtua siitä, että itsenäinen omin avuin pärjääminen voi olla näille ihmisille tärkeää (Kotakari & Rusanen 1996, 177-189).

Epävirallinen sosiaalinen verkosto välittää usein tehokkaasti perhe- ja lastenkasvatustietoisuutta (Hämäläinen 1987), mikä tulee ilmi vanhempien arvioissa erilaisten tukimuotojen tarpeellisuudesta. Vanhemmat muodostavat vertaisryhmän, jolla on samanlainen elämäntilanne, kun oma lapsi on aloittanut koulunkäynnin. Tällöin vanhemmat

saavat tukea toisiltaan mieltä askarruttavissa asioissa ja voivat keskustella asioista tasa-vertaisesti. Oma-apuryhmät tarjoavatkin jäsenilleen vertaistukea, joka perustuu vuorovaikutukseen avun antamisessa ja saamisessa arkielämässä (Nylund 1996, 193-205). Sosiaaliset verkostot helpottavat lapsiin liittyvää stressiä (Belsky 1984). Sosiaalisten verkostojen tuki voi lisätä vanhempien itsetuntoa sekä kärsivällisyyttä ja sensitiivisyyttä vanhemmuudessa (Belsky 1984; Eskelinen 2000).

Kimppailtoihin osallistujista 60 prosenttia ilmoitti tuntevansa melko hyvin lapsensa luokkatovereiden vanhempia. Kimppailtoihin osallistumattomista vanhemmista 66 prosenttia kertoi, että he eivät tunne juuri ollenkaan lapsensa luokkatovereiden vanhempia. Samoin Kimppailtoihin osallistujat tunsivat paremmin lapsensa luokkatovereita kuin osallistumattomat vanhemmat. Kimppailtoihin osallistujat ovat mahdollisesti aktiivisempia tutustumaan ja olemaan yhteydessä muihin ihmisiin kuin osallistumattomat vanhemmat.

40 prosenttia Kimppailtoihin osallistujista saa apua joskus lapsensa luokkatovereiden vanhemmilta, kun taas 48 prosenttia Kimppailtoihin osallistumattomista vanhemmista ei ole koskaan saanut apua lapsensa luokkatovereiden vanhemmilta. Kimppailtoihin osallistujat todennäköisesti tutustuttavat vanhemmat toisiinsa sen verran hyvin, että avun pyytämisen ja antamisen kynnyks laskee.

Kimppailtoihin osallistujat arvostivat omia tai puolison sisarusia, muita sukulaisia, ystäviä, lähinaapureita ja oman asuinalueen ihmisiä jonkin verran enemmän kuin tiedustelukyselyn vanhemmat. Kimppailtoihin osallistujat ovatkin varmaan huomanneet sosiaalisen verkoston tärkeyden omassa elämässään. Kimppailtoihin osallistujat ovat saattaneet olla kimmokkeena tällaiselle ajattelulle. Kimppailtoihin osallistujat pitivät enemmän yhteyttä isovanhempiin ja muihin sukulaisiin kuin tiedustelukyselyn vanhemmat. Kanssakäyminen omien tai puolison sisarusten, lähinaapureiden ja asuinalueen ihmisten kanssa on vähäisempää Kimppailtoihin osallistujilla kuin tiedustelukyselyn vanhemmilla. Kimppailtoihin osallistujien muut sukulaiset ja ystävät osallistuvat aikaisempaa enemmän lasten kasvatukseen kuin ennen Kimppailtoja. Yleisesti ottaen Kimppailtojen vaikutukset sosiaalisen verkoston luomiseen ja suhteiden ylläpitämiseen ovat positiivisia.

Kimppailtoihin osallistujat arvostavat enemmän ystäviä, lähinaapureita ja asuinalueen ihmisiä kuin Kimppailtoihin osallistumattomat vanhemmat. Kuitenkaan kanssakäyminen lähipiirin kanssa ei eroa juuri olleenkaan, kun verrataan Kimppailtoihin osallistuneita ja osallistumattomia vanhempia. Tähän saattaa olla syynä se, että nykyinen elämänmeno on niin kiireistä. Vaikka ihmiset haluaisivatkin olla enemmän tekemisissä toistensa kanssa, kiireinen elämäntyyli ei ehkä mahdollista tätä. Perhe ja työ vievät suurimman osan ihmisten ajasta, jolloin muut sosiaaliset suhteet jäävät vähemmälle huomiolle.

Kimppailtoihin osallistumattomista vanhemmista 72 prosenttia ilmoitti heidän lapsensa luokkatovereiden vanhempien välisen kanssakäymisen ja yhteistyön olevan riittävää nykyisellään. Toisaalta 56 prosenttia vanhemmista toivoi, että vanhempien tulisi tutustua toisiinsa paremmin. Vanhempien kanssakäyminen ja yhteistyö saattaa olla arkipäiväisten asioiden sopimista ja hoitamista, jolloin läheisten suhteiden luominen muihin vanhempiin jää vähemmälle. Syvällinen tutustuminen onnistuisi vanhempien keskinäisissä tapaamisissa, jolloin lapset eivät olisi paikalla. Kimppailtoihin osallistumattomat vanhemmat ovat tutustuneet lapsensa luokkatovereiden vanhempiin muussa yhteydessä kuin Kimppailtojen kautta. Koulu on vanhempia yhdistävä tekijä. Myös samoissa piireissä liikkuminen tutustuttaa vanhemmat toisiinsa.

Koulun vanhempaintoiminta on suurimmalta osalta täyttänyt vanhempien odotukset ja tarpeet sekä Kimppailtoihin osallistujien että muiden vanhempien mielestä. Vanhempien osallistuminen koulutyöhön vaikuttaa positiivisesti moneen asiaan (Montonen 1991, 24-25), joten opettajien pitäisi saada vanhemmat yhä enemmän mukaan koulumaailmaan. Vanhempien kulttuurisen pääoman tekijät koulumaailmaa koskien ovat vanhempien ymmärrys koulun toiminnoista, vanhempien yhteydenpito opettajiin ja vanhempien kommunikaatiotaidot (Lareau 1987). Opettajat voivat vaikuttaa kahteen ensimmäiseen tekijään, joten opettajien riittävä tiedotus ja yhteydenpito kotiin lisäävät vanhempien kulttuurista pääomaa, mikä vaikuttaa tutkimusten mukaan myös lapsiin. Opettajat ovat antaneet parempia arvosanoja oppilaille, joiden vanhemmat ovat osallistuneet koulun toimintaan (Lareau 1987; Feuerstein 2000, 29-40).

Kodin ja koulun yhteistyö edellyttää vanhempien aktiivisuutta ja ennakkoluulottomuutta (Montonen 1991, 24-25). Kodin ja koulun yhteistyömuotoja arvostettiin koulun alkamisen jälkeen enemmän kuin ennen koulun alkua, kun verrataan tiedustelukyselyn vanhempia ja Kimppailtoihin osallistujia. Varmaankin kokemusten saaminen erilaisista yhteistyömuodoista on lisännyt niiden tärkeänä pitämistä. Kimppailtoihin osallistumattomat vanhemmat pitivät vanhempainiltoja, opettajan ja vanhempien kahdenkeskisiä keskusteluja, koulun toimintaan osallistumista ja koulun arvostamista paikkana vanhempien kokoontumisille vähemmän tärkeinä kuin Kimppailtoihin osallistujat. Kimppailtoihin osallistumattomat vanhemmat eivät ehkä koe tarpeellisiksi näitä kodin ja koulun yhteistyömuotoja ja heillä ei välttämättä ole haluakaan osallistua kodin ja koulun yhteistyöhön. Vanhempia tulisi kuitenkin houkuttaa enemmän mukaan kouluun liittyvään toimintaan, koska siitä hyötyisivät lapset, itse vanhemmat ja opettajat. Kodin ja koulun yhteistyön tulisi vastata entistä paremmin vanhempien ja sitä kautta myös lasten tarpeita.

Tiedustelukyselyn mukaan kouluun menevän lapsen sisarusarjan asemalla on yhteys perheen Kimppailtoihin osallistujiin. Kun kouluun menevä lapsi oli esikoinen, 50 prosenttia vanhemmista kertoi, että molemmat vanhemmat aikovat osallistua Kimppailtoihin. Koulun aloitusvaiheessa vanhemmat ovat erityisen kiinnostuneita koulun tapahtumista (Feuerstein 2000, 29-40; Siniharju 1993, 106), mikä korostuu etenkin perheen ensimmäisen lapsen kohdalla. Kun perheen esikoinen aloittaa koulunkäyntinsä, kouluun liittyvät asiat ovat uusia koko perheelle. Vanhemmilla on halu tutustua koulu-maailmaan. Kun nuoremmat sisarukset aloittavat oman koulunkäyntinsä, kouluasiat ovat jo tuttuja vanhemmille. Tällöin vanhempien kiinnostus saattaa olla vähäisempää kuin esikoisen kohdalla. Perheen sisarukset ovat siis useimmiten eriarvoisessa asemassa sen suhteen, kuinka kiinnostuneita vanhemmat ovat lapsensa koulunkäynnistä. Kuten aikaisemmin on jo todettu tämän tutkimuksen vanhempien mielestä osallistuminen koulun toimintaan tuo lapselle tunteen turvallisuudesta ja siitä, että vanhemmat ovat kiinnostuneita lapsen asioista. Vaikka vanhemmat tiedostavat tämän seikan, heidän toimintansa ei välttämättä ole yhtenäistä ajatusten kanssa.

Tutustuminen toisiin vanhempiin ja lapsiin, kokemusten vaihto, keskustelu ja tuki innostivat monia tiedustelukyselyn vanhempia osallistumaan Kimppailtoihin. Myös lapsen koulunkäynnin tukeminen ja yleensäkin lapsen tukeminen vaikuttivat myös osallistumishalukkuuteen. Ajanpuute ja työ olivat useimmiten mainittuja syitä niillä vanhemmilla, jotka eivät aikoneet osallistua Kimppailtoihin. Vanhemmilla on siis halukkuutta osallistua vanhemmille tarkoitettuihin tilaisuuksiin, mutta kiireinen elämäntapa ei aina mahdollista osallistumista.

Kimppailtoihin osallistujilla sopimaton ajankohta oli suurin syy siihen, että he eivät olleet osallistuneet kaikkiin Kimppailtoihin. Ajanpuute taas oli muiden vanhempien suurin syy osallistumattomuuteen. Vanhemmilla on siis syitä, jotka estävät osallistumisen (Arcus 1995, 336-344). Osallistumisaktiivisuuteen vaikuttaa myös ihmisen persoonallisuus. Aktiiviset ja seuralliset ihmiset lähtevät muita helpommin mukaan vertaistukitoimintaan. Ihmiset, jotka kokevat omin avuin selviytymisen elämässä tärkeäksi persoonalliseksi arvoksi ja jotka ovat tottuneet selviytymään omin avuin, saattavat kokea vaikeaksi lähteä mukaan ryhmän toimintaan. (Mikkonen 1996, 217-225.)

Mielenkiintoiset aiheet ja luennot, järjestetty lastenhoito, sopiva ajankohta, tiedotus ajankohdasta ja käsiteltävistä aiheista, konkreettiset ongelmat sekä koulunkäyntiin liittyvät asiat saivat Kimppailtoihin osallistumattomien vanhempien kiinnostuksen Kimppailtoja kohtaan kasvamaan. Tästä päätellen Kimppailloista ja niiden ajankohdasta ei ole tiedotettu riittävässä määrin. Järjestetty lastenhoito lisäisi varmasti osallistujien määrää sekä aktiivisten osallistujien kohdalla että sellaisten vanhempien joukossa, jotka eivät ole kertaakaan osallistuneet iltoihin.

Jotta saataisiin selville Kimppailtojen pidemmän aikavälin vaikutus, olisi syytä tutkia, onko Kimppailtoihin osallistujien vuorovaikutus ja yhteistyö jatkunut ilman järjestettyjä iltoja. Tällöin saataisiin selville, edistääkö Kimppailto todellisuudessa yhteisöllisyyttä vai toimiiko yhteisöllisyys vain silloin, kun toiminta on organisoitua. Virallisessa vanhempainkasvatuksessa ei välttämättä saavuteta samoja tuloksia kuin epävirallisen sosiaalisen verkoston antamassa vanhempainkasvatuksessa (Hämäläinen 1987), joten olisi aiheellista vertailla virallisen ja epävirallisen vanhempainkasvatuksen tuloksia. Kun selvitetään vanhempien osallistumista erilaisiin vanhemmille tarkoitettuihin tilai-

suuksiin ja tapahtumiin, vanhemmilta voitaisiin tiedustella, kuinka tärkeänä he pitävät omin avuin selviytymistä elämässään ja kuinka helpoksi he kokevat tilaisuuksiin mukaan lähtemisen ja osallistumisen.

Tutkimuksessa tulee ilmi, että lastenkasvatukseen liittyvä yhteistyö oli yleisintä 1970-luvulla syntyneiden vanhempien keskuudessa. Vanhemmat, joiden lapsuudessa yhteistyö oli vähäistä, toivoivat eniten yhteistyön lisäämistä vanhempien kesken. Onko lastenkasvatukseen liittyvä yhteistyö sittenkin nykyajan ilmiö? Tämä olisi syytä selvittää, koska yleinen luulo on, että yhteisöllisyys olisi aikaisemmin ollut vahvempaa ja yleisempää kuin nykyään.

Tutkimusten mukaan oppilaat, joiden vanhemmat ovat osallistuneet koulun toimintaan, ovat saaneet parempia arvosanoja opettajilta (Lareau 1987; Feuerstein 2000, 29-40). Olisi mielenkiintoista selvittää, pitääkö tämä seikka paikkansa myös Suomessa. Sosiaalinen pääomahan lisää koulumenestystä. Mitä korkeampi sosiaalinen pääoma on, sitä paremmat mahdollisuudet yksilöllä on menestyä koulussa ja myöhemmässä elämässä.

Tutkimuksen tekeminen onnistui pääpiirteissään hyvin. Kaikkiin tutkimustehtäviin saatiin vastauksia, joten tältä osin tutkimus oli onnistunut. Aineiston laajuus antaa tietoa monelta aihealueelta. Jotta ensimmäisen ja toisen kyselyn vastaukset olisivat olleet suoraan vertailukelpoisia keskenään, muutamia kysymyksiä ja niiden vastausvaihtoehtoja olisi voinut suunnitella tarkemmin. Jos vanhemmille olisi jaettu henkilökohtainen vastaajanumero, jota olisi käytetty molemmissa kyselyissä, muutoksia olisi silloin voinut tarkastella yksilötasolla. Nyt tuloksia jouduttiin tarkastelemaan yleisellä tasolla. Tuloksia ei voi yleistää kovinkaan laajasti, koska otos ei ollut edustava perusjoukkoon nähden ja vastausprosentit molemmissa kyselyissä olivat melko pienet.

Tutkimuksen tekeminen lähti liikkeelle projektin käytännön tarpeista, mikä suuntasi vahvasti kyselylomakkeiden tekoa. Kun ensimmäistä kyselylomaketta suunniteltiin, teoreettinen viitekehys oli vielä suppea. Jos tässä vaiheessa teoriatausta olisi ollut laajempi, se olisi suunnannut kysymysten suunnittelua olennaisiin asioihin. Muutamat kysymykset osoittautuivatkin tarpeettomiksi tutkimuksen kannalta, vaikka niistä olikin hyötyä itse projektille. Projektia varten tietoa kerättiin laajasti usealta aihealueelta, joten

lomakkeet muodostuivat pitkiksi. Tämä saattoi vähentää vastaajien määrää, koska liian pitkä lomake ei houkuttele vastaamaan. Tutkimuksessa olisi voinut keskittyä muutamaa aiheeseen laajemmin, jolloin tarkasteltavista asioista oltaisiin saatu syvällisempää tietoa. Koska aineisto oli niin laaja, projektiin olisi voinut osallistua useampikin tutkimuksen tekijä. Jokainen olisi voinut ottaa yhden tutkimustehtävän tarkasteltavakseen ja tuloksia olisi voinut täydentää haastatteluilla.

LÄHTEET

- Ahponen, R. 1998. Lähisuhteiden moraali ja globaalin vastuun etiikka. Teoksessa E. Saksala (toim.) Muutoksen sosiologia. Yle-opetuspalvelut, 207-218.
- Alanen, A. 1981. Elinikäisen kasvatuksen käsite. Teoksessa A. Alanen & J. Sihvonen (toim.) Elinikäinen kasvatust. Helsinki: Gaudeamus, 14-26.
- Arcus, M.E. 1995. Advances in Family Life Education: Past, Present and Future. *Family Relations* 44, 336-344.
- Bauman, Z. 1997. Sosiologinen ajattelu. Tampere: Vastapaino.
- Bell, C. & Newby, H. 1978. Community Studies. London: George Allen and Unwin Ltd.
- Belsky, J. 1984. The Determinants of Parenting: A Process Model. *Child Development* 55, 83-96.
- Björnberg, U. 1991. Parenting in Transition: An Introduction and Summary. Teoksessa U. Björnberg (ed.) European Parents in the 1990s. Contradictions and Comparisons. New Brunswick: Transaction Publisher, 1-29.
- Bourdieu, P. 1985. Sosiologian kysymyksiä. Suom. J.P. Roos. Tampere: Vastapaino.
- Braun, D. 1997. Parent Education Programmes. Teoksessa K.N. Dwivedi (ed.) Enhancing Parenting Skills. A Guide for Professionals Working with Parents. Chichester: Wiley, 99-121.
- Bronfenbrenner, U. 1979. The Ecology of Human Development. USA: Harvard University Press.
- Dimock, C., O'Donoghue, T. & Robb, A. 1996. Parent Involvement in Schooling: An Emerging Research Agenda. *Compare* 26, 5-20.
- Eskelinen, A. 2000. Rakkautta ja rajoja kasvatukseen. Helsinki: Kirjapaja.
- Eskola, J. 1995. Vanhat konstit vai pussillinen uusia? Perhekasvatuksen nykytilanteen arviointia –paneeli. Perhekasvatusseminaari. Perheen vuoden päätösseminaari 24.1.1995. Perheen vuoden julkaisu 8/1995. Helsinki: Sosiaali- ja terveysministeriö, 5-10.
- Feurstein, A. 2000. School Characteristics and Parent Involvement: Influences on Participation in Children's School. *Journal of Educational Research* 94, 29-40.
- Fränti, J. 1997. Isäryhmän keskustelua isyydestä ja mieheydestä. Lapin yliopisto: Sosiologian laitos. Pro gradu –tutkielma.

- Gerris, J. 1994. Perhearvot vanhempien silmin: perhe-elämän ja lastenkasvatuksen arvoperusteiset mallit. Teoksessa J. Virkki (toim.) Ydinperheestä yksilöllistyviin perheisiin. Porvoo: WSOY, 144-162.
- Hautamäki, A. 1993. Spontaaniin yhteiskuntaan – hyvinvointia ilman valtiota. Teoksessa J.O. Andersson, A. Hautamäki, R. Jallinoja, I. Niiniluoto & H. Uusitalo. Hyvinvointivaltio ristiaallokossa. Arvot ja tosiasiat. Porvoo: WSOY, 133-246.
- Hirsjärvi, S. 1981. Aspects of Consciousness in Child Rearing. *Jyväskylä Studies in Education, Psychology and Social Research* 43.
- Hirsjärvi, S., Remes, P. & Sajavaara, P. 2000. Tutki ja kirjoita. Helsinki: Tammi.
- Huuhtanen, J. 1995. Seminaarin avaus. Perhekasvatusseminaari. Perheen vuoden päätösseminaari 24.1.1995. Perheen vuoden julkaisuja 8/1995. Helsinki: Sosiaali- ja terveysministeriö, 1-4.
- Hämäläinen, J. 1987. Vanhempainkasvatus. Lähtökohtia, suuntauksia, kehittämisenäkymiä. Hämeenlinna: Kirjayhtymä.
- Jaakkola, J. 1994. Sosiaalisen kysymyksen yhteiskunta. Teoksessa J. Jaakkola, P. Pulma, M. Satka & K. Urponen. Armeliaisuus, yhteisöapu, sosiaaliturva. Helsinki: Sosiaaliturvan keskusliitto, 71-161.
- Johansson, G. & Wahlberg Orving, K. 1993. Samarbete mellan hem och skola. Erfarenheter från elever, föräldras och lärares arbete. Umeå universitet: Pedagogiska institutionen.
- Julkunen, R. 1994a. Hyvinvointivaltio moraaliyhteisönä: yhdenmukaisuus, ero ja oikeudenmukaisuus. Teoksessa J. Virkki (toim.) Ydinperheestä yksilöllistyviin perheisiin. Porvoo: WSOY, 104-125.
- Julkunen, R. 1994b. Perhe ja hyvinvointivaltio – yksityinen ja julkinen perhe. Teoksessa P. Linna (toim.) Perhe. Tampere: Sosiaalipolitiikan laitoksen julkaisuja, sarja c nro 6, 37-49.
- Klefbeck, J., Hultkranz-Jeppson, A., Marklund, K., Bergerhed, E. & Forsberg, G. 1988. Verkstoterapia – Ruotsin malli. *Perheterapia* 4, 3-12.
- Klinman, D. & Kohl, R. 1984. *Fatherhood U.S.A. The First National Guide to Programs, Services and Resources for and about Fathers*. New York: Garland Publishing.

- Korppi-Tommola, A. 1990. Terve lapsi – kansan huomen. Mannerheimin Lastensuojeluliitto yhteiskunnan rakentajana 1920-1990. Helsinki: Mannerheimin Lastensuojeluliitto.
- Kotakari, U. & Rusanen, T. 1996. Mihin kansalaiset turvautuvat. Teoksessa A.-L. Matthies, U. Kotakari & M. Nylund (toim.) Välittävät verkostot. Tampere: Vastapaino, 177-189.
- Lareau, A. 1987. Social Class Differences in Family School Relationships: The Importance of Cultural Capital. *Sociology of Education* 60, 73-85.
- Lehtonen, H. 1990. Yhteisö. Tampere: Vastapaino.
- Mannerheimin Lastensuojeluliitto. 2002. MLL lyhyesti. Saatavilla www-muodossa: <URL: <http://www.mll.fi/mll/esittely.htm>>. (Luettu 5.2.2002).
- Marin, M. 1994. Perhe ja moraali: vuosisata perhekeskustelua. Teoksessa J. Virkki (toim.) Ydinperheestä yksilöllistyviin perheisiin. Porvoo: WSOY, 10-23.
- Matthies, A.-L. 1996. Hyvinvoinnin sekatalous ja suomalaiset välittävät organisaatiot. Teoksessa A.-L. Matthies, U. Kotakari & M. Nylund (toim.) Välittävät verkostot. Tampere: Vastapaino, 11-29.
- Matthies, A.-L., Kotakari, U. & Nylund, M. 1996. Yksittäisilmiöt yhteisanalyysissä. Teoksessa A.-L. Matthies, U. Kotakari & M. Nylund (toim.) Välittävät verkostot. Tampere: Vastapaino, 243-253.
- McGovern, M. A. 1990. Sensitivity and Reciprocity in the Play of Adolescent Mothers and Young Fathers with Their Infants. *Family Relations* 39, 427-431.
- Melkas, T. 1992. Valtion ja markkinoiden tuolla puolen. *Kanssaihmistien apu Suomessa 1980-luvun lopulla*. Tilastokeskus. Tutkimuksia 196.
- Mikkola, M. 1996. Yhdyskuntatyö hyvinvointivaltion ja kansalaisyhteiskunnan välittäjänä. Teoksessa A.-L. Matthies, U. Kotakari & M. Nylund (toim.) Välittävät verkostot. Tampere: Vastapaino, 59-71.
- Mikkonen, I. 1996. Sairastuneiden vertaisryhmät ja terveydenhuollon ammattilaiset. Teoksessa A.-L. Matthies, U. Kotakari & M. Nylund (toim.) Välittävät verkostot. Tampere: Vastapaino, 217-225.
- Montonen, K. 1991. Vanhemmat mukaan myös koulun arkeen. *Opettaja*, 47, 24-25.
- Morgaine, C.A. 1992. Alternative Paradigms for Helping Families Change Themselves. *Family Relations*, 41, 12-17.
- Niemelä, P. 1985. Vauva on tulossa – elämä muuttuu. Keuruu: Otava.

- Newberg, C.M. 1980. The Gognitive Structure of Parenthood: Designing a Descriptive Measure. *New Directions for Child Development. Clinical Developmental Research* 7, 45-47.
- Nylund, M. 1994. Kuinka oma-apuryhmät toimivat? Esimerkkejä Norjasta ja Suomesta. *Dialogi* 7, 44-45.
- Nylund, M. 1996. Suomalaisia oma-apuryhmiä. Teoksessa A.-L. Matthies, U. Kotakari & M. Nylund (toim.) *Välittävät verkostot*. Tampere: Vastapaino, 193-205.
- Pohjola, A. 1988. Sosiaaliset verkostot muuttajien tukena ja kahleena. *Sosiaalipoliittisen yhdistyksen vuosikirja*, 13. vuosikerta.
- Radcliffe, D.J. & Colletta, N.J. 1989. Nonformal Education. Teoksessa C.J. Titmus (ed.) *Lifelong Education for Adults. An International Handbook*. Oxford: Pergamon Press, 60-64.
- Raiski, S. 1998. Millainen on tulevaisuuden yhteiskunta. Teoksessa E. Saksala (toim.) *Muutoksen sosiologia*. Helsinki: Yle-opetuspalvelut, 184-195.
- Ropo, E. 1997. Opetussuunnitelmat ja elinikäinen oppiminen. Teoksessa *Elinikäinen oppiminen. Vapaan sivistystyön 35. vuosikirja*. 4. muuttamaton painos. Helsinki: BJT Kirjastopalvelu Oy, 87-114.
- Rönkä, A. & Rönkä, T. 1994. Isän viisaus. Tasapainoon ja eheyteen isänä, äitinä, puolisona ja kasvattajana. Helsinki: Ajatus.
- Scarr, S. 1994. Yhteisöllisyys ja yksilöllisyys: valtion vastakkaiset roolit perhe-elämässä Yhdysvalloissa ja Euroopassa. Teoksessa J. Virkki (toim.) *Ydinperheestä yksilöllistyviin perheisiin*. Porvoo: WSOY, 88-103.
- Seikkula, J. 1994. Sosiaaliset verkostot. Ammattiauttajan voimavara kriiseissä. Helsinki: Kirjayhtymä.
- Sihvo, T. 1996. Kansalaisvastuu ja hyvinvointipalvelut. Teoksessa A.-L. Matthies, U. Kotakari & M. Nylund (toim.) *Välittävät verkostot*. Tampere: Vastapaino, 165-176.
- Sihvola, S. 1995. Isät perhekasvatustyössä. Perhekasvatusseminaari. Perheen vuoden päätösseminaari 24.1.1995. Perheen vuoden julkaisuja 8/1995. Helsinki: Sosiaali- ja terveysministeriö, 19-20.
- Siniharju, M. 1993. Joustava koulunaloitus. Teoksessa E. Saksala (toim.) *Kasvun paikka*. Helsinki: Yle-opetuspalvelut, 106.
- Sulkunen, P. 1998. Johdatus sosiologiaan – käsitteitä ja näkökulmia. Porvoo: WSOY.

- Säävälä, H., Keinänen, E. & Vainio, J. 2001. Isä neuvolassa – työvälineitä ja ajatuksia vauvaa odottavien ja hoitavien isien kanssa työskenteleville. Tasa-arvojulkaisuja 8/2001. Helsinki: Sosiaali- ja terveysministeriö.
- Thomas, R. 1996. Reflective Dialogue Parent Education Design. *Family Relations* 45, 189-200.
- Tuomisto, J. 1993. Aikuiskasvatuksen perusaineksia. Tampereen yliopiston julkaisusarja B 2/92.
- Vanhanen-Silvendoin, s. 1996. Äitien vuorovaikutusryhmät. Teoksessa A.-L. Matthies, U. Kotakari & M. Nylund (toim.) *Välittävät verkostot*. Tampere: Vastapaino, 227-239.
- Vanhemmukseen tukeminen. Moniammatillinen yhteistyöprojekti keskisellä alueella Kissanmaan palvelupiirissä 1994-1996. Tampereen kaupungin sosiaali- ja terveystoimen monistesarja 18/1998.
- Viitala, R. 1995. Katsaus perheen vuoteen 1994. Perhekasvatusseminaari. Perheen vuoden päätösseminaari 24.1.1995. Perheen vuoden julkaisuja 8/1995. Helsinki: Sosiaali- ja terveysministeriö, 46-49.

LIITTEET

Liite 1. Ensimmäinen kyselylomake

24.4.2001

ARVOISAT VANHEMMAT

Mannerheimin Lastensuojeluliiton Keski-Suomen piiri järjestää ensi syksynä kouluun menevien lasten vanhemmille kimppailtoja, joihin teillä on mahdollisuus osallistua. Kimppailtojen tavoitteena on edistää vanhempien verkostoitumista. Keskeisellä sijalla on vanhemmuuden mukanaan tuomien kokemusten ja niiden herättämien tunteiden jakaminen muiden vanhempien kanssa.

Teen pro gradu-työtä näistä vanhempien kimppailloista kasvatustieteen laitoksella Jyväskylän yliopistossa. Tutkimuksen tarkoituksena on selvittää vanhempien toiveita tulevista kimppailloista sekä kodin ja koulun yhteistyöstä. Pääsette siis vaikuttamaan kimppailtojen sisältöön, kun vastaatte kyselyyn. Tutkimuksessa selvitetään myös ihmisten sosiaalisia verkostoja, jotta myöhemmässä vaiheessa voidaan arvioida vanhempien kimppailtojen vaikutuksia vanhempien keskinäiseen yhteistyöhön.

Tämä kysely on suunnattu kaikille kouluun menevien lasten vanhemmille. Vaikka et aikoisikaan osallistua vanhempien kimppailtoihin, pyydän, että vastaisit kuitenkin tähän kyselyyn. Kaikkien vanhempien antamat tiedot ja mielipiteet ovat tärkeitä tämän tutkimuksen kannalta. Vastauksianne käsitellään ehdottoman luottamuksellisesti ja niitä käytetään vain tutkimustarkoitukseen. Vastauslomakkeet eivät tule koulun käyttöön.

Pyydän teitä postittamaan täyttämänne lomakkeen oheisessa palautuskuoressa **11.5.2001** mennessä. Molemmat vanhemmat voivat laittaa täyttämänsä lomakkeen samaan kirjekuoreen. Voitte halutessanne postittaa lomakkeet myös erikseen tai palauttaa vastauskuoren kouluttajalle kevään ensimmäisessä vanhempien kimppaillassa. Ensimmäinen kimppailta on ti 15.5.2001.

Etukäteen kiittäen

Sanna Lähde
Kasvatustieteen ylioppilas
Kasvatustieteen laitos, Jyväskylän yliopisto
Puh. 050-5866797
Työn ohjaaja Jouko Huttunen
Puh. 014-2601671

KYSELY KOULUNSA ALOITTAVIEN LASTEN VANHEMMILLE (koulun nimi)

Ympyröi yksi vastausvaihtoehdon numero, jos ei muuta mainita. Avoimiin kysymyksiin kirjoita kysytty tieto sitä varten olevalle viivalle. Voit jatkaa näiden kysymysten vastauksiasi myös kyselylomakkeen viimeiselle sivulle. Muistathan laittaa kysymyksen numeron näkyviin.

TAUSTATIEDOT**1. Sukupuoli**

- 1 nainen
- 2 mies

2. Syntymävuotesi _____**3. Ammatillinen koulutus**

- 1 ei varsinaista ammatillista koulutusta
- 2 ammattikurssi tai –kurseja
- 3 ammattikoulu tai vastaava
- 4 opistoasteen ammatillinen koulutus
- 5 korkeakoulu- tai yliopistokoulutus
- 6 muu, mikä _____

4. Ammatti

5. Tämänhetkinen työllisyystilanne

- 1 ansiotyössä tai itsenäinen ammatinharjoittaja
- 2 työtön tai lomautettu
- 3 opiskelija
- 4 eläkkeellä tai pitkäaikaisesti sairas
- 5 äitiys-/isyys-/ vanhempainlomalla työstä
- 6 hoitaa omaa kotitaloutta
- 7 muu, mikä _____

6. Jos olet töissä, teetkö

1 kokoaikatyötä

2 osa-aikatyötä

7. Asuinalueesi

1 kaupungin lähiö

2 kaupungin keskusta

3 kunnan taajama

4 kunnan haja-asutusalue

8. Kuinka kauan perheesi on asunut tällä asuinalueella?

1 muutamia kuukausia

2 puoli vuotta

3 vuoden

4 puolitoista vuotta

5 kaksi vuotta

6 kolme vuotta tai enemmän

PERHETIETOJA**9. Mikä on sinun perhemuotosi?**

1 äiti, isä ja yhteiset lapset

2 uusperhe: äiti, isä ja jomman kumman lapsia

3 yksinhuoltajaperhe

4 lapsestaan erillään asuva vanhempi, lapsi on luonani

A ____ viikkoa kuukaudessa

B viikonloppuisin

C satunnaisesti

5 joku muu perhetilanne, mikä? _____

10. Kuinka monta lasta asuu sinun kanssasi ? _____

11. Sinun kanssasi asuvien lasten iät

12. Kouluun menevän lapsen asema sisarussarjassa

1 esikoinen

2 kuopus

3 sisarussarjan keskellä oleva lapsi

13. Millaisena näet kouluun menevän lapsesi? _____

OMA LAPSUUTESI

14. Mikä oli lapsuutesi pääasiallinen asuinalue?

1 kaupungin lähiö

2 kaupungin keskusta

3 kunnan taajama

4 kunnan haja-asutusalue

15. Voitko mainita, keitä ihmisiä kuului lapsuutesi lähipiiriin? _____

16. Kuinka tärkeänä pidit seuraavia lapsuutesi lähipiirin ihmisiä? (Ympyröi jokaiselta riviltä yksi numero)

	Erittäin tärkeä	Tärkeä	Melko tärkeä	Vain vähän tärkeä	Ei lainkaan tärkeä
- isovanhemmat	5	4	3	2	1
- vanhempiesi sisarukset (sedät, tädit, enot)	5	4	3	2	1
- muut sukulaiset (esim. serkut)	5	4	3	2	1
- ystävät	5	4	3	2	1
- lähinaapurit	5	4	3	2	1
- asuinalueesi ihmiset	5	4	3	2	1

17. Kuinka usein seuraavat ihmiset osallistuivat sinun kasvatukseesi? (Ympyröi jokaiselta riviltä yksi numero)

	Päivittäin	Viikoittain	Kuukausittain	Harvemmin	Ei koskaan
- isovanhemmat	5	4	3	2	1
- vanhempiesi sisarukset (sedät, tädit, enot)	5	4	3	2	1
- muut sukulaiset (esim. serkut)	5	4	3	2	1
- ystävät	5	4	3	2	1
- lähinaapurit	5	4	3	2	1
- asuinalueesi ihmiset	5	4	3	2	1

18. Oliko asuinalueesi vanhemmilla lastenkasvatukseen liittyvää yhteistyötä? Jos oli, mitä siihen kuului?

NYKYISET SOSIAALISET VERKOSTOSI

19. Voitko mainita, keitä ihmisiä kuuluu perheesi lähipiiriin? _____

20. Kuinka tärkeänä pidät seuraavia ihmisiä lapsesi kasvatuksen kannalta? (Ympyröi jokaiselta riviltä yksi numero)

	Erittäin tärkeä	Tärkeä	Melko tärkeä	Vain vähän tärkeä	Ei lainkaan tärkeä
- isovanhemmat	5	4	3	2	1
- sinun/puolisosi sisarukset	5	4	3	2	1
- muut sukulaiset	5	4	3	2	1
- ystävät	5	4	3	2	1
- lähinaapurit	5	4	3	2	1
- asuinalueesi ihmiset	5	4	3	2	1

21. Kuinka tiiviisti olet tekemisissä seuraavien ihmisten kanssa? (Ympyröi jokaiselta riviltä yksi numero)

	Päivittäin	Viikoittain	Kuukausittain	Harvemmin	Ei koskaan
- isovanhemmat	5	4	3	2	1
- sinun/puolisosi sisarukset	5	4	3	2	1
- muut sukulaiset	5	4	3	2	1
- ystävät	5	4	3	2	1
- lähinaapurit	5	4	3	2	1
- asuinalueesi ihmiset	5	4	3	2	1

22. Ketkä ihmiset osallistuvat lapsesi kasvatukseen? (Ympyröi jokaiselta riviltä yksi numero)

	Päivittäin	Viikoittain	Kuukausittain	Harvemmin
- isovanhemmat	4	3	2	1
- sinun/puolisosi sisarukset	4	3	2	1
- muut sukulaiset	4	3	2	1
- ystävät	4	3	2	1
- lähinaapurit	4	3	2	1
- asuinalueesi ihmiset	4	3	2	1

23. Saavatko muut ihmiset mielestäsi puuttua lapsesi käyttäytymiseen ja toimintaan? Jos saavat, millä tavoin ja missä asioissa? _____

24. Tunnetko asuinalueesi vanhempia, joilla on lapsia, jotka menevät samaan kouluun lapsesi kanssa?

1 kyllä, montako? _____

2 en

25. Jos tunnet asuinalueesi perheitä, kuinka usein perheenne on tekemisissä näiden perheiden kanssa?

1 päivittäin

2 viikoittain

3 kuukausittain

4 harvemmin

26. Toivoisitko, että asuinalueesi vanhemmilla olisi enemmän yhteistyötä lastenkasvatukseen liittyvissä asioissa?

1 kyllä, **miksi?** _____

2 ei, **miksi ei?** _____

27. Kuinka tarpeelliseksi koet muilta vanhemmilta saadun tuen vanhemmuuteen ja lastenkasvatukseen liittyvissä seuraavissa asioissa? (Ympyröi jokaiselta riviltä yksi numero)

	tarpeellinen	jonkin verran tarpeellinen	ei lainkaan tarpeellinen
- keskustelu	3	2	1
- konkreettinen apu esim. lastenhoitoapu	3	2	1
- neuvojen antaminen	3	2	1
- kokemusten vaihtaminen	3	2	1
- jotakin muuta, mitä?	3	2	1

SUUNNITTEILLA OLEVAT VANHEMPIEN KIMPPAILLAT**28. Onko sinut ohjattu kokeiluluokalle, jossa vanhemmille järjestetään kimppailtoja?**

1 kyllä

2 ei

29. Kimppailtoihin osallistuu perheestäsi

1 molemmat vanhemmat/ huoltajat

2 vain äiti

3 vain isä

4 ei kumpikaan

30. Jos aiot osallistua kimppailtoihin, mitkä seikat olivat tärkeitä ratkaisussasi?

31. Jos et aio osallistua kimppailtoihin, mitkä seikat olivat tärkeitä ratkaisussasi?

32. Mitä odostat ja toivot tulevana syksynä järjestettävistä vanhempien kimppailloista?

33. Kuinka tärkeänä pidät seuraavia teemoja vanhempien kimppailloissa? (Ympyröi jokaiselta riviltä yksi numero)

	Erittäin tärkeä	Tärkeä	Melko tärkeä	Vain vähän tärkeä	Ei lainkaan tärkeä
- lasten kasvatus	5	4	3	2	1
- lapsen ikävaiheen erityispiirteet	5	4	3	2	1
- lapsen tunteet	5	4	3	2	1
- lapsen kaverisuhteet ja vuorovaikutustaidot	5	4	3	2	1
- lapsen koulunkäynnin tukeminen	5	4	3	2	1
- koulun opetuksen sisältö ja menetelmät	5	4	3	2	1
- koulukiusaaminen	5	4	3	2	1
- kodin ja koulun yhteistyö	5	4	3	2	1
- mistä voimia vanhempana?	5	4	3	2	1
- parisuhde	5	4	3	2	1
- millaiset rajat 7-vuotiaalle?	5	4	3	2	1
Tv, internet, pelit, rahankäyttö, reviiri, iltapäivät jne.					
- joku muu teema, mikä?	5	4	3	2	1

34. Missä määrin uskot vanhempien kimppailtojen saavan aikaan vanhempien toisiinsa tutustumista ja yhteistyötä?

- 1 ei lainkaan
- 2 jossain määrin
- 3 erittäin paljon

KODIN JA KOULUN YHTEISTYÖ

35. Missä määrin sinä ja lapsen toinen vanhempi aiotte osallistua kodin ja koulun yhteistyöhön?

- 1 aina, kun koulun taholta tarjotaan mahdollisuutta
- 2 aina, kun minusta tuntuu tarpeelliselta
- 3 mahdollisimman moneen koulun tarjoamaan mahdollisuuteen
- 4 ei ole mahdollisuutta osallistua
- 5 ei ole kiinnostusta osallistua

36. Onko sinulla aikaisempaa kokemusta kodin ja koulun yhteistyöstä?

1 kyllä, millaista tämä yhteistyö on ollut? _____

2 ei

37. Mitä odotat kouluun menevän lapsesi opettajalta? _____

38. Kuinka tärkeänä pidät seuraavia asioita opettajan kohdalla? (Ympyröi jokaiselta riviltä yksi numero)

	Erittäin	Tärkeä	Melko	Vain vähän	Ei
lainkaan					
	tärkeä		tärkeä	tärkeä	tärkeä
- opettaminen	5	4	3	2	1
- lapsen oppimisen tukeminen	5	4	3	2	1
- lapsen ymmärtäminen	5	4	3	2	1
- kotikasvatuksen tukeminen	5	4	3	2	1
- vanhempien tukeminen	5	4	3	2	1
- muuta, mitä?	5	4	3	2	1

39. Kuinka tärkeänä pidät seuraavia kodin ja koulun yhteistyömuotoja? (Ympyröi jokaiselta riviltä yksi numero)

	Erittäin tärkeä	Tärkeä	Melko tärkeä	Vain vähän tärkeä	Ei lainkaan tärkeä
- reissuvihko (lapsen mukana kulkeva vihko, johon sekä vanhemmat että opettaja voivat kirjoittaa viestejä toisilleen)	5	4	3	2	1
- vanhempainillat	5	4	3	2	1
- kahdenkeskiset keskustelut opettajan kanssa	5	4	3	2	1
- osallistuminen koulun toimintaan (esim. koulupäivän seuraaminen)	5	4	3	2	1
- koulu paikkana vanhempien kokoontumisille	5	4	3	2	1
- koulu koko asuinalueesi kohtaamispaikkana	5	4	3	2	1
- muuta, mitä?	5	4	3	2	1

TARKISTAISITKO VIELÄ, ETTÄ OLET VASTANNUT KAIKKIIN KYSYMYKSIIN.

PALJON KIITOKSIA LOMAKKEEN TÄYTTÄMISESTÄ!

Voit halutessasi jatkaa vastauksiasi tälle sivulle:

(muistathan laittaa myös kysymyksen numeron näkyviin)

Liite 2. Toinen kyselylomake

30.1.2002

ARVOISAT VANHEMMAT

Mannerheimin Lastensuojeluliiton Keski-Suomen piiri on järjestänyt vanhemmille Kimppailtoja viime kevään ja syyslukukauden aikana. Kimppaillat jatkuvat myös kevätlukukaudella. Viime keväänä jaettiin kysely kaikille kouluun menevien lasten vanhemmille. Kiitän vastauksistanne ensimmäiseen kyselyyn.

Teen pro gradu-työtä vanhempien Kimppailloista kasvatustieteen laitoksella Jyväskylän yliopistossa. Tutkimuksen tarkoituksena on selvittää, onko vanhempien keskinäisessä toiminnassa, osallistuvuudessa, toisiinsa tukeutumisessa sekä kodin ja koulun yhteistyössä tapahtunut muutoksia. Keväällä tehdyn kyselyn ja tämän kyselyn vastauksia verrataan toisiinsa. Tutkimuksessa selvitetään myös vanhempien kokemuksia Kimppailloista sekä osallistumattomuuden syitä. Vastauksienne pohjalta pyritään kehittämään Kimppailtoja. Kysely sisältää kysymyksiä myös ensimmäisellä luokalla olevalle lapsellenne.

Tämä kysely on suunnattu kaikille ensimmäisten luokkien lasten vanhemmille. Vaikka et olisikaan osallistunut Kimppailtoihin, pyydän, että vastaisit kuitenkin tähän kyselyyn. Kaikkien vanhempien antamat tiedot ja mielipiteet ovat ensiarvoisen tärkeitä tämän tutkimuksen ja Kimppailtojen kehittämisen kannalta. Vastauksianne käsitellään ehdottoman luottamuksellisesti ja niitä käytetään vain tutkimustarkoitukseen. Vastauslomakkeet eivät tule koulun käyttöön.

Pyydän teitä palauttamaan täyttämäne lomakkeen oheisessa palautuskuoressa lapsenne luokanvalvojalle **8.2.2002** mennessä. Luokanvalvoja toimittaa lomakkeet edelleen Mannerheimin Lastensuojeluliiton Keski-Suomen piiriin. Molemmat vanhemmat voivat laittaa täyttämänsä lomakkeen samaan kirjekuoreen.

Etukäteen kiittäen

Sanna Lähde
Kasvatustieteen ylioppilas
Kasvatustieteen laitos, Jyväskylän yliopisto
Puh. 050-5866797

KYSELY ENSIMMÄISTEN LUOKKIEN LASTEN VANHEMMILLE (koulun nimi)

Ympyröi yksi vastausvaihtoehdon numero, jos muuta ei mainita. Avoimiin kysymyksiin kirjoita kysytty tieto sitä varten olevalle viivalle. Voit jatkaa näiden kysymysten vastauksiasi myös kyselylomakkeen lopussa olevaan tilaan. Muistathan laittaa kysymyksen numeron näkyviin. Kyselylomakkeen viimeisellä sivulla on kysymyksiä myös perheenne 1. luokalla olevalle lapselle

TAUSTATIEDOT

1. Sukupuoli

- 1 nainen
- 2 mies

2. Syntymävuotesi _____

3. Ammatillinen koulutus

- 1 ei varsinaista ammatillista koulutusta
- 2 ammattikurssi tai –kursseja
- 3 ammattikoulu tai vastaava
- 4 opistoasteen ammatillinen koulutus
- 5 korkeakoulu- tai yliopistokoulutus
- 6 muu, **mikä?** _____

4. Ammatti

5. Tämänhetkinen työllisyystilanne

- 1 ansiotyössä tai itsenäinen ammatinharjoittaja
- 2 työtön tai lomautettu
- 3 opiskelija
- 4 eläkkeellä tai pitkäaikaisesti sairas
- 5 äitiys-/isyys-/ vanhempainlomalla työstä
- 6 hoitaa omaa kotitaloutta
- 7 muu, **mikä?** _____

6. Jos olet töissä, teetkö

1 kokoaikatyötä

2 osa-aikatyötä

7. Asuinalueesi

1 kaupungin lähiö

2 kaupungin keskusta

3 kunnan taajama

4 kunnan haja-asutusalue

8. Kuinka kauan perheesi on asunut tällä asuinalueella?

1 muutamia kuukausia

2 puoli vuotta

3 vuoden

4 puolitoista vuotta

5 kaksi vuotta

6 kolme vuotta tai enemmän

PERHETIETOJA**9. Mikä on sinun perhemuotosi?**

1 äiti, isä ja yhteiset lapset

2 uusperhe: äiti, isä ja jomman kumman lapsia

3 yksinhuoltajaperhe

4 lapsestaan erillään asuva vanhempi, lapsi on luonani

A ____ viikkoa kuukaudessa

B viikonloppuisin

C satunnaisesti

5 joku muu perhetilanne, **mikä?** _____

10. Kuinka monta lasta asuu sinun kanssasi ? _____

11. Sinun kanssasi asuvien lasten iät

12. Ensimmäisellä luokalla olevan lapsesi asema sisarusarjassa

1 esikoinen

2 sisarusarjan keskellä oleva lapsi

3 kuopus

NYKYISET SOSIAALISET VERKOSTOSI

13. Voitko mainita, keitä ihmisiä kuuluu perheesi lähipiiriin? _____

14. Kuinka tärkeänä pidät seuraavia ihmisiä lapsesi kasvatuksen kannalta? (Ympyröi jokaisesta kohdasta yksi numero)

	Erittäin tärkeä	Tärkeä	Melko tärkeä	Vain vähän tärkeä	Ei lainkaan tärkeä
a) lastenne isovanhemmat	5	4	3	2	1
b) sinun/puoliso sisarukset	5	4	3	2	1
c) muut sukulaiset	5	4	3	2	1
d) ystävät	5	4	3	2	1
e) lähinaapurit	5	4	3	2	1
f) asuinalueesi ihmiset	5	4	3	2	1
g) lapsen luokanvalvoja	5	4	3	2	1
h) muut opettajat	5	4	3	2	1
i) päivähoidon henkilöstö	5	4	3	2	1
j) minä itse	5	4	3	2	1
k) puolisoni	5	4	3	2	1

15. Kuinka tiiviisti olet tekemisissä seuraavien ihmisten kanssa? (Ympyröi jokaisesta kohdasta yksi numero)

	Päivittäin	Viikoittain	Kuukausittain	Harvemmin	Ei koskaan
a) lastenne isovanhemmat	5	4	3	2	1
b) sinun/puoliosi sisarukset	5	4	3	2	1
c) muut sukulaiset	5	4	3	2	1
d) ystävät	5	4	3	2	1
e) lähinaapurit	5	4	3	2	1
f) asuinalueesi ihmiset	5	4	3	2	1
g) lapsen luokanvalvoja	5	4	3	2	1

16. Ketkä ihmiset osallistuvat lapsesi kasvatukseen esimerkiksi lapsen ohjaamiseen ja neuvojen antamiseen? (Ympyröi jokaisesta kohdasta yksi numero)

	Päivittäin	Viikoittain	Kuukausittain	Harvemmin
a) lastenne isovanhemmat	4	3	2	1
b) sinun/puoliosi sisarukset	4	3	2	1
c) muut sukulaiset	4	3	2	1
d) ystävät	4	3	2	1
e) lähinaapurit	4	3	2	1
f) asuinalueesi ihmiset	4	3	2	1

17. Kuinka hyvin mielestäsi tunnet lapsesi luokkatovereiden vanhempia?

- 1 en juuri ollenkaan
- 2 melko hyvin
- 3 hyvin

18. Kuinka usein pidät yhteyttä lapsesi luokkatovereiden vanhempiin?

- 1 harvemmin
- 2 kuukausittain
- 3 viikoittain
- 4 päivittäin

19. Mistä olet saanut apua pulmatilanteissa? Esimerkiksi lapsesi koulunkäynnin osalta tai kasvatukseen liittyvissä asioissa. (Ympyröi jokaisesta kohdasta yksi numero)

	Usein	Joskus	Harvoin	Ei koskaan
a) lapsesi luokkatovereiden vanhemmilta	4	3	2	1
b) muilta vanhemmilta	4	3	2	1
c) lapsesi opettajalta	4	3	2	1
d) koulun rehtorilta	4	3	2	1
e) jostain muualta, mistä?	4	3	2	1

20. Kuinka tarpeelliseksi koet muilta vanhemmilta saadun tuen vanhemmuuteen ja lastenkasvatukseen liittyvissä seuraavissa asioissa? (Ympyröi jokaisesta kohdasta yksi numero)

	Tarpeellinen	Jonkin verran tarpeellinen	Ei lainkaan tarpeellinen
a) keskustelu	3	2	1
b) konkreettinen apu esim. lastenhoitoapu	3	2	1
c) neuvojen antaminen	3	2	1
d) kokemusten vaihtaminen	3	2	1
e) jotakin muuta, mitä?	3	2	1

21. Kuinka hyvin tunnet lapsesi luokkatovereita?

- 1 en juuri ollenkaan
- 2 jonkin verran
- 3 hyvin

22. Tiedätkö yleensä, keiden luokkatovereiden kanssa lapsesi liikkuu?

- 1 kyllä
- 2 en

KODIN JA KOULUN YHTEISTYÖ

23. Kuinka tärkeänä pidät seuraavia asioita opettajan kohdalla? (Ympyröi jokaisesta kohdasta yksi numero)

	Erittäin tärkeä	Tärkeä	Melko tärkeä	Vain vähän tärkeä	Ei lainkaan tärkeä
a) opettaminen	5	4	3	2	1
b) lapsen oppimisen tukeminen	5	4	3	2	1
c) lapsen ymmärtäminen	5	4	3	2	1
d) kotikasvatuksen tukeminen	5	4	3	2	1
e) vanhempien tukeminen	5	4	3	2	1
f) muuta, mitä?	5	4	3	2	1

24. Kuinka tärkeänä pidät seuraavia kodin ja koulun yhteistyömuotoja? (Ympyröi jokaisesta kohdasta yksi numero)

	Erittäin tärkeä	Tärkeä	Melko tärkeä	Vain vähän tärkeä	Ei lainkaan tärkeä
a) reissuvihko (lapsen mukana kulkeva vihko, johon sekä vanhemmat että opettaja voivat kirjoittaa viestejä toisilleen)	5	4	3	2	1
b) vanhempainillat	5	4	3	2	1
c) kahdenkeskiset keskustelut opettajan kanssa	5	4	3	2	1
d) osallistuminen koulun toimintaan (esim. koulupäivän seuraaminen)	5	4	3	2	1
e) koulu paikkana vanhempien kokoontumisille	5	4	3	2	1
f) koulu koko asuinalueesi kohtaamispaikkana	5	4	3	2	1
g) muuta, mitä?	5	4	3	2	1

25. Onko koulun vanhempaintoiminta täyttänyt odotuksesi ja perheesi tarpeet?

KIMPPAILLAT

Kysymykset 26-33 on tarkoitettu vanhemmille, jotka ovat osallistuneet Kimppailtoihin. Vanhemmat, jotka eivät ole osallistuneet Kimppailtoihin, voivat siirtyä kysymykseen 34.

26. Kuinka monta kertaa olet osallistunut viime keväänä ja syyslukukaudella järjestettyihin Kimppailtoihin?

- 1 kerran
- 2 kaksi
- 3 kolme

27. Jos et ole osallistunut kaikkiin Kimppailtoihin, kuinka paljon seuraavat asiat ovat vaikuttaneet? (Ympyröi jokaisesta kohdasta yksi numero)

	Erittäin paljon	Paljon	Jonkin verran	Ei lainkaan
a) ajanpuute	4	3	2	1
b) sopimaton ajankohta	4	3	2	1
c) vanhempien tapaamiset ovat mielestäni tarpeettomia	4	3	2	1
d) huonot kokemukset illoista	4	3	2	1
e) muu syy, mikä?	4	3	2	1

28. Kuinka tarpeelliseksi koet Kimppailloissa läpikäytyt teemat? (Ympyröi jokaisesta kohdasta yksi numero)

	Erittäin tarpeellinen	Tarpeellinen	Jonkin verran tarpeellinen	Ei lainkaan tarpeellinen
a) vanhempien tutustuminen ja motivointi	4	3	2	1
b) voimavarat ja vahvuudet: lapsen koulunkäynnin tukeminen	4	3	2	1
c) vuorovaikutustaidot: lapsen kaverisuhteet	4	3	2	1

29. Kuinka tyytyväinen olet ollut teemojen käsittelyyn Kimppailloissa? (Ympyröi jokaisesta kohdasta yksi numero)

	Erittäin tyytyväinen	Tyytyväinen	Melko tyytyväinen	Tyytymätön
a) vanhempien tutustuminen ja motivointi	4	3	2	1
b) voimavarat ja vahvuudet: lapsen koulunkäynnin tukeminen	4	3	2	1
c) vuorovaikutustaidot: lapsen kaverisuhteet	4	3	2	1

30. Kuinka tyytyväinen olet Kimppailtojen aikana käytettyihin työskentelymuotoihin? (Ympyröi jokaisesta kohdasta yksi numero)

	Erittäin tyytyväinen	Tyytyväinen	Melko tyytyväinen	Tyytymätön
a) pienryhmät	4	3	2	1
b) toiminnalliset menetelmät esimerkiksi syntymäpäiväjono aforismilaput	4	3	2	1
c) yhteiset keskustelut	4	3	2	1
d) kouluttajan alustukset	4	3	2	1

31. Onko Kimppaillat mielestäsi edistänyt vanhempien toisiinsa tutustumista ja vanhempien välistä yhteistyötä?

- 1 ei lainkaan
- 2 jossain määrin
- 3 paljon
- 4 erittäin paljon

32. Mitä Kimppaillat mielestäsi merkitsevät lapsellesi? _____

33. Mitä asioita Kimppailloissa voisi parantaa, jotta ne vastaisivat entistä paremmin vanhempien tarpeita? _____

Kysymykset 34-38 on tarkoitettu vanhemmille, jotka eivät ole osallistuneet Kimppailtoihin.

34. Kuinka paljon seuraavat asiat ovat vaikuttaneet siihen, että et ole osallistunut Kimppailtoihin? (Ympyröi jokaisesta kohdasta yksi numero)

	Erittäin paljon	Paljon	Jonkin verran	Ei lainkaan
a) ajanpuute	4	3	2	1
b) sopimaton ajankohta	4	3	2	1
c) kiinnostuksen puute	4	3	2	1
d) vanhempien tapaamiset ovat mielestäni tarpeettomia	4	3	2	1
e) muu syy, mikä?	4	3	2	1

35. Mitkä asiat saisivat sinut kiinnostumaan Kimppailtoihin osallistumisesta?

36. Missä yhteydessä olet tutustunut lapsesi luokkatovereiden vanhempiin?

37. Onko mielestäsi lapsesi luokkatovereiden vanhempien välinen kanssakäyminen ja yhteistyö riittävää?

1 kyllä

2 ei

38. Olisiko mielestäsi tarpeellista, että lapsesi luokkatovereiden vanhemmat tutustuisivat paremmin toisiinsa?

1 kyllä

2 ei

Voit halutessasi jatkaa avoimien kysymyksien vastauksia tähän loppuun:

(Muistathan laittaa myös kysymyksen numeron näkyviin.)

LAPSELLE ESITETTÄVÄT KYSYMYKSET

Kysymyksiä esitettäväksi perheessänne 1. luokalla olevalle lapselle:

1. Mitä mieltä lapsi on ollut Kimppailloista?

- a) olisi ollut kiva osallistua koko perheellä
- b) olisi ollut kiva, jos minä olisin päässyt mukaan
- c) hyvä, että vanhemmat osallistuivat
- d) olisin halunnut, että vanhempani olisivat osallistuneet
- e) en olisi halunnut omien vanhempieni osallistuvan

2. Kuinka paljon lapsi tuntee koulukavereidensa vanhempia?

- a) ei kenenkään vanhempia
- b) yhden kaverin vanhemmat
- c) muutaman kaverin vanhemmat
- d) puolet luokan vanhemmista
- e) kaikkien lasten vanhemmat ainakin ulkonäöltä

3. Millaisissa tilanteissa lapsi on tutustunut muiden lasten vanhempiin?

- a) vanhempainilloissa
- b) luokan juhlissa
- c) jo aiemmin päivähoitossa ollessa
- d) kaverin luona kyläillessä
- e) hankaluuksia selvitellessä
- f) harrastusten parissa

4. Mitä lapsi ajattelee omien vanhempien antamasta tuesta koulunkäynnissä?

- a) vanhempien ei tarvitse puuttua kouluasioihin
- b) tarvitsisin enemmän apua
- c) saan apua ja tukea aina, kun tarvitsen
- d) vanhempien apu on minulle tärkeä

5. Onko Kimppailloilla ollut vaikutusta lapsen kaverisuhteisiin?

- a) ei havaittavaa vaikutusta
- b) vaikeuttanut lapsen kaverisuhteita
- c) helpottanut tutustumista toisiin lapsiin
- d) helpottanut asioiden selvittelyä toisten lasten kanssa
- e) vähentänyt lasten välisiä riitoja ja kiusaamista

6. Millaisia koulun vanhempainiltojen pitäisi lapsen mielestä olla? Kenelle tarkoitettuja ja mitä niissä tulisi tehdä?

Liite 3. Ensimmäisen ja toisen kyselyn tuloksia

TIEDUSTELUKYSELYN VANHEMMAT

TAULUKKO 1 . Vanhempien taustamuuttujia (%)

	nainen (n=77)	mies (n=26)
Ammatillinen koulutus		
ei varsinaista ammatillista koulutusta	6	0
ammattikurssi- tai kursseja	12	8
ammattikoulu tai vastaava	21	27
opistoasteen ammatillinen koulutus	38	38
korkeakoulu- tai yliopistokoulutus	21	23
muu	2	4
Työllisyystilanne		
ansiotyössä tai itsenäinen ammatinharjoittaja	62	96
työtön tai lomautettu	14	0
opiskelija	7	4
eläkkeellä tai pitkäaikaisesti sairas	0	0
äitiys-/isyys-/vanhempainlomalla työstä	7	0
hoitaa omaa kotitaloutta	5	0
muu	5	0
Työaika		
kokoaikatyö	84	100
osa-aikatyö	16	0

TAULUKKO 2. Asumis- ja perhetiedot (%)

	%
Asuinalue	
kaupungin lähiö	35
kaupungin keskusta	1
kunnan taajama	36
kunnan haja-asutusalue	28
yhteensä	100 (n=102)
Asumisaika	
muutamia kuukausia	0
puoli vuotta	2
vuosi	5
puolitoista vuotta	9
kaksi vuotta	7
kolme vuotta tai enemmän	77
yhteensä	100 (n=103)

(jatkuu)

TAULUKKO 2. (jatkuu)

	%
Perhemuoto	
äiti, isä ja yhteiset lapset	79
uusperhe: äiti, isä ja jomman kumman lapsia	5
yksinhuoltajaperhe	10
lapsestaan erillään asuva vanhempi	3
jokin muu perhetilanne	3
yhteensä	100 (n=103)
Kouluun menevän lapsen asema sisarussarjassa	
esikoinen	38
sisarussarjan keskellä oleva lapsi	16
kuopus	46
yhteensä	100 (n=103)
Lasten lukumäärä	
yksi	11
kaksi	49
kolme	26
neljä	6
viisi	2
seitsemän	2
kahdeksan	2
kymmenen	2
yhteensä	100 (n=98)

TAULUKKO 3. Vanhempien oman lapsuuden tietoja (%)

	%
Pääasiallinen asuinalue	
kaupungin lähiö	22
kaupungin keskusta	6
kunnan taajama	38
kunnan haja-asutusalue	34
yhteensä	100 (n=103)
Asuinalueen vanhempien yhteistyö lastenkasvatuksessa	
kyllä	42
ei	58
yhteensä	100 (n=77)

TAULUKKO 4. Yhteistyö (%)

	Kyllä	Ei	Yhteensä
Muiden ihmisten puuttuminen lapsen käyttäytymiseen ja toimintaan	99	1	100 (n=100)
Oman lapsen kanssa samaan kouluun menevien lasten vanhempien tunteminen	91	9	100 (n=100)
Asuinalueen vanhempien yhteistyön lisääminen lastenkasvatuksessa	67	33	100 (n=87)

TAULUKKO 5. Kanssakäyminen asuinalueen perheiden kanssa (%)

	%
Harvemmin	12
Kuukausittain	26
Viikoittain	40
Päivittäin	22
Yhteensä	100 (n=98)

TAULUKKO 6. Kokeiluluokalle ohjaaminen (%)

	%
Kyllä	81
Ei	19
Yhteensä	100 (n=98)

TAULUKKO 7. Kimppailtoihin osallistujat perheestä (%)

	%
Molemmat vanhemmat	37
Vain äiti	45
Vain isä	5
Ei kumpikaan	13
Yhteensä	100 (n=101)

TAULUKKO 8. Kimppailtojen vaikutus vanhempien toisiinsa tutustumiseen ja yhteistyöhön (%)

	%
Ei lainkaan	1
Jonkin verran	80
Erittäin paljon	19
Yhteensä	100 (n=94)

TAULUKKO 9. Vanhempien osallistuminen kodin ja koulun yhteistyöhön (%)

	%
Aina, kun koulun taholta tarjotaan mahdollisuutta	26
Aina, kun minusta tuntuu tarpeelliselta	31
Mahdollisimman moneen koulun tarjoamaan mahdollisuuteen	42
Ei ole mahdollisuutta osallistua	0
Ei ole kiinnostusta osallistua	1
Yhteensä	100 (n=100)

TAULUKKO 10. Aikaisempi kokemus kodin ja koulun yhteistyöstä (%)

	%
Kyllä	65
Ei	35
Yhteensä	100 (n=98)

KIMPPAILTOIHIN OSALLISTUJAT

TAULUKKO 11. Vanhempien taustamuuttujia (%)

	nainen (n=71)	mies (n=13)
Ammatillinen koulutus		
ei varsinaista ammatillista koulutusta	4	0
ammattikurssi- tai kursseja	4	8
ammattikoulu tai vastaava	24	17
opistoasteen ammatillinen koulutus	44	50
korkeakoulu- tai yliopistokoulutus	20	25
muu	4	0
Työllisyystilanne		
ansiotyössä tai itsenäinen ammatinharjoittaja	63	92
työtön tai lomautettu	7	0
opiskelija	10	8
eläkkeellä tai pitkäaikaisesti sairas	0	0
äitiys-/isyys-/vanhempainlomalla työstä	7	0
hoitaa omaa kotitaloutta	9	0
muu	4	0
Työaika		
kokoaikatyö	78	100
osa-aikatyö	22	0

TAULUKKO 12. Asumis- ja perhetiedot (%)

	%
Asuinalue	
kaupungin lähiö	36
kaupungin keskusta	0
kunnan taajama	41
kunnan haja-asutusalue	23
yhteensä	100 (n=81)
Asumisaika	
muutamia kuukausia	2
puoli vuotta	6
vuosi	0
puolitoista vuotta	4
kaksi vuotta	11
kolme vuotta tai enemmän	77
yhteensä	100 (n=82)

(jatkuu)

TAULUKKO 12. (jatkuu)

	%
Perhemuoto	
äiti, isä ja yhteiset lapset	79
uusperhe: äiti, isä ja jomman kumman lapsia	5
yksinhuoltajaperhe	10
lapsestaan erillään asuva vanhempi	0
jokin muu perhetilanne	6
yhteensä	100 (n=82)
Ensimmäisellä luokalla olevan lapsen asema sisarusarjassa	
esikoinen	46
sisarusarjan keskellä oleva lapsi	19
kuopus	35
yhteensä	100 (n=80)
Lasten lukumäärä	
yksi	11
kaksi	48
kolme	28
neljä	5
viisi	1
kuusi	1
seitsemän	3
kahdeksan	1
yhdeksän	1
kymmenen	1
yhteensä	100 (n=83)

TAULUKKO 13. Lähipiirin ihmisten tärkeys oman lapsen kasvatuksessa (%)

	ei lainkaan tärkeä	vain vähän tärkeä	melko tärkeä	tärkeä	erittäin tärkeä
Isovanhemmat	1	7	18	35	39
yhteensä 100 (n=83)					
Omat/puolison sisarukset	0	23	21	37	19
yhteensä 100 (n=83)					
Muut sukulaiset	8	31	37	22	2
yhteensä 100 (n=84)					
Ystävät	2	14	35	39	10
yhteensä 100 (n=84)					
Lähinaapurit	8	31	31	26	4
yhteensä 100 (n=84)					
Asuinalueen ihmiset	11	38	38	11	2
yhteensä 100 (n=84)					
Lapsen luokanvalvoja	0	4	7	42	47
yhteensä 100 (n=84)					
Muut opettajat	1	6	31	47	15
yhteensä 100 (n=83)					

(jatkuu)

TAULUKKO 13. (jatkuu)

	ei lainkaan tärkeä	vain vähän tärkeä	melko tärkeä	tärkeä	erittäin tärkeä
Päivähoidon henkilöstö yhteensä 100 (n=76)	10	7	13	42	28
Minä itse yhteensä 100 (n=84)	0	0	0	2	98
Puoliso yhteensä 100 (n=81)	1	1	0	4	94

TAULUKKO 14. Kanssakäyminen lähipiirin ihmisten kanssa (%)

	ei koskaan	harvemmin	kuukausittain	viikoittain	päivittäin
Isovanhemmat yhteensä 100 (n=82)	1	10	19	54	16
Omat/puolison sisarukset yhteensä 100 (n=80)	0	17	45	30	8
Muut sukulaiset yhteensä 100 (n=82)	2	49	32	17	0
Ystävät yhteensä 100 (n=82)	0	3	21	60	16
Lähinaapurit yhteensä 100 (n=83)	0	16	18	50	16
Asuinalueen ihmiset yhteensä 100 (n=81)	3	33	26	33	5
Lapsen luokanvalvoja yhteensä 100 (n=82)	0	28	50	18	4

TAULUKKO 15. Lähipiirin ihmisten osallistuminen lasten kasvatukseen (%)

	harvemmin	kuukausittain	viikoittain	päivittäin
Isovanhemmat yhteensä 100 (n=83)	28	29	36	7
Omat/puolison sisarukset yhteensä 100 (n=81)	47	26	21	6
Muut sukulaiset yhteensä 100 (n=82)	66	28	6	0
Ystävät yhteensä 100 (n=84)	31	46	22	1
Lähinaapurit yhteensä 100 (n=83)	58	13	25	4
Asuinalueen ihmiset yhteensä 100 (n=83)	66	22	10	2

TAULUKKO 16. Osallistuminen Kimppailtoihin (%)

	%
Kerran	30
Kaksi	40
Kolme	30
Yhteensä	100 (n=84)

ULKOPUOLISET VANHEMMAT

TAULUKKO 17. Vanhempien taustamuuttujia (%)

	nainen (n=68)	mies (n=56)
Ammatillinen koulutus		
ei varsinaista ammatillista koulutusta	7	12
ammattikurssi- tai kurseja	9	2
ammattikoulu tai vastaava	27	34
opistoasteen ammatillinen koulutus	38	29
korkeakoulu- tai yliopistokoulutus	16	21
muu	3	2
Työllisyystilanne		
ansiotyössä tai itsenäinen ammatinharjoittaja	66	95
työtön tai lomautettu	16	3
opiskelija	4	0
eläkkeellä tai pitkäaikaisesti sairas	2	2
äitiys-/isyys-/vanhempainlomalla työstä	7	0
hoitaa omaa kotitaloutta	3	0
muu	2	0
Työaika		
kokoaikatyö	76	100
osa-aikatyö	24	0

TAULUKKO 18. Asumis- ja perhetiedot (%)

	%
Asuinalue	
kaupungin lähiö	36
kaupungin keskusta	1
kunnan taajama	39
kunnan haja-asutusalue	24
yhteensä	100 (n=122)
Asumisaika	
muutamia kuukausia	4
puoli vuotta	1
vuosi	3
puolitoista vuotta	3
kaksi vuotta	11
kolme vuotta tai enemmän	78
yhteensä	100 (n=123)

(jatkuu)

TAULUKKO 18. (jatkuu)

	%
Perhemuoto	
äiti, isä ja yhteiset lapset	82
uusperhe: äiti, isä ja jomman kumman lapsia	2
yksinhuoltajaperhe	11
lapsestaan erillään asuva vanhempi	1
jokin muu perhetilanne	2
yhteensä	100 (n=123)
Ensimmäisellä luokalla olevan lapsen asema sisarussarjassa	
esikoinen	41
sisarussarjan keskellä oleva lapsi	19
kuopus	40
yhteensä	100 (n=121)
Lasten lukumäärä	
yksi	12
kaksi	53
kolme	20
neljä	8
viisi	3
kuusi	2
yhdeksän	1
kymmenen	1
yhteensä	100 (n= 121)

TAULUKKO 19. Lähipiirin ihmisten tärkeys oman lapsen kasvatuksessa (%)

	ei lainkaan tärkeä	vain vähän tärkeä	melko tärkeä	tärkeä	erittäin tärkeä
Isovanhemmat	1	5	25	35	34
yhteensä 100 (n=122)					
Omat/puolison sisarukset	5	23	19	34	19
yhteensä 100 (n=120)					
Muut sukulaiset	10	38	36	8	8
yhteensä 100 (n=123)					
Ystävät	3	25	32	25	15
yhteensä 100 (n=123)					
Lähinaapurit	8	45	26	15	6
yhteensä 100 (n=123)					
Asuinalueen ihmiset	13	50	28	5	4
yhteensä 100 (n=123)					
Lapsen luokanvalvoja	0	3	19	47	31
yhteensä 100 (n=122)					
Muut opettajat	0	15	37	38	10
yhteensä 100 (n=123)					
Päivähoidon henkilöstö	11	9	23	35	22
yhteensä 100 (n=107)					

(jatkuu)

TAULUKKO 19. (jatkuu)

	ei lainkaan tärkeä	vain vähän tärkeä	melko tärkeä	tärkeä	erittäin tärkeä
Minä itse yhteensä 100 (n=123)	0	0	1	5	94
Puoliso yhteensä 100 (n=116)	0	0	1	5	94

TAULUKKO 20. Kanssakäyminen lähipiirin ihmisten kanssa (%)

	ei koskaan	harvemmin	kuukausittain	viikoittain	päivittäin
Isovanhemmat yhteensä 100 (n=124)	1	8	18	63	10
Omat/puolison sisarukset yhteensä 100 (n=122)	0	25	26	33	16
Muut sukulaiset yhteensä 100 (n=124)	1	54	33	12	0
Ystävät yhteensä 100 (n=123)	0	10	24	50	16
Lähinaapurit yhteensä 100 (n=124)	1	13	19	44	23
Asuinalueen ihmiset yhteensä 100 (n=122)	3	29	25	37	6
Lapsen luokanvalvoja yhteensä 100 (n=121)	0	31	51	16	2

TAULUKKO 21. Lähipiirin ihmisten osallistuminen lasten kasvatukseen (%)

	harvemmin	kuukausittain	viikoittain	päivittäin
Isovanhemmat yhteensä 100 (n=123)	30	32	34	4
Omat/puolison sisarukset yhteensä 100 (n=122)	45	35	7	13
Muut sukulaiset yhteensä 100 (n=124)	81	17	2	0
Ystävät yhteensä 100 (n=124)	47	35	18	0
Lähinaapurit yhteensä 100 (n=123)	55	28	16	1
Asuinalueen ihmiset yhteensä 100 (n=123)	77	19	4	0

TAULUKKO 22. Lapsen luokkatovereiden vanhempien välinen kanssakäymisen ja yhteistyön riittävyys (%)

	%
Kyllä	72
Ei	28
Yhteensä	100 (n=115)

TAULUKKO 23. Vanhempien toisiinsa paremmin tutustumisen tarpeellisuus (%)

	%
Kyllä	56
Ei	44
Yhteensä	100 (n=97)

MUUT TAULUKOT

TAULUKKO 24. Opettajan toiminta (%)

	ei lainkaan tärkeä	vain vähän tärkeä	melko tärkeä	tärkeä	erittäin tärkeä
Opettaminen, tiedustelukyselyn vanhemmat yhteensä 100 (n=100)	1	1	5	42	51
Opettaminen, Kimppailtoihin osallistujat yhteensä 100 (n=83)	0	0	2	24	74
Opettaminen, ulkopuoliset vanhemmat yhteensä 100 (n=122)	1	0	1	21	77
Lapsen oppimisen tukeminen, tiedustelukyselyn vanhemmat yhteensä 100 (n=100)	0	0	1	9	90
Lapsen oppimisen tukeminen, Kimppailtoihin osallistujat yhteensä 100 (n=83)	0	0	0	7	93
Lapsen oppimisen tukeminen, ulkopuoliset vanhemmat yhteensä 100 (n=122)	0	1	0	10	89

(jatkuu)

TAULUKKO 24. (jatkuu)

	ei lainkaan tärkeä	vain vähän tärkeä	melko tärkeä	tärkeä	erittäin tärkeä
Lapsen ymmärtäminen, tiedustelukyselyn vanhemmat yhteensä 100 (n=100)	0	0	1	15	84
Lapsen ymmärtäminen, Kimppailtoihin osallistujat yhteensä 100 (n=83)	0	0	0	12	88
Lapsen ymmärtäminen, ulkopuoliset vanhemmat yhteensä 100 (n=122)	0	0	3	21	76
Kotikasvatuksen tukeminen tiedustelukyselyn vanhemmat yhteensä 100 (n=100)	1	3	33	42	21
Kotikasvatuksen tukeminen, Kimppailtoihin osallistujat yhteensä 100 (n=83)	1	2	21	51	25
Kotikasvatuksen tukeminen, ulkopuoliset vanhemmat yhteensä 100 (n=122)	0	8	27	43	22
Vanhempien tukeminen, tiedustelukyselyn vanhemmat yhteensä 100 (n=99)	4	7	43	32	14
Vanhempien tukeminen, Kimppailtoihin osallistujat yhteensä 100 (n=83)	1	8	36	42	12
Vanhempien tukeminen, ulkopuoliset vanhemmat yhteensä 100 (n=122)	0	20	35	30	15

TAULUKKO 25. Kodin ja koulun yhteistyömuodot (%)

	ei lainkaan tärkeä	vain vähän tärkeä	melko tärkeä	tärkeä	erittäin tärkeä
Reissuvihko, tiedustelu- kyselyn vanhemmat yhteensä 100 (n=99)	0	2	3	23	72
Reissuvihko, Kimppa- iltoihin osallistujat yhteensä 100 (n=83)	0	0	4	20	76
Reissuvihko, ulkopuoliset vanhemmat yhteensä 100 (n=122)	0	1	3	25	71

(jatkuu)

TAULUKKO 25. (jatkuu)

	ei lainkaan tärkeä	vain vähän tärkeä	melko tärkeä	tärkeä	erittäin tärkeä
Vanhempainillat, tiedustelu- kyselyn vanhemmat yhteensä 100 (n=100)	1	4	20	46	29
Vanhempainillat, Kimppa- iltoihin osallistujat yhteensä 100 (n=83)	0	4	8	52	36
Vanhempainillat, ulkopuoliset vanhemmat yhteensä 100 (n=122)	0	11	28	45	16
Kahdenkeskiset keskustelut opettajan kanssa, tiedustelu- kyselyn vanhemmat yhteensä 100 (n=100)	1	0	10	23	66
Kahdenkeskiset keskustelut opettajan kanssa, Kimppa- iltoihin osallistujat yhteensä 100 (n=83)	0	1	5	28	66
Kahdenkeskiset keskustelut opettajan kanssa, ulkopuoliset vanhemmat yhteensä 100 (n=122)	0	1	11	30	58
Osallistuminen koulun toimintaan, tiedustelu- kyselyn vanhemmat yhteensä 100 (n=100)	2	11	41	36	10
Osallistuminen koulun toimintaan, Kimppa- iltoihin osallistujat yhteensä 100 (n=82)	0	17	33	40	10
Osallistuminen koulun toimintaan, ulkopuoliset vanhemmat yhteensä 100 (n=122)	2	29	38	28	3
Koulu paikkana vanhempien kokoontumisille, tiedustelu- kyselyn vanhemmat yhteensä 100 (n=100)	2	16	40	36	6
Koulu paikkana vanhempien kokoontumisille, Kimppa- iltoihin osallistujat yhteensä 100 (n=83)	1	10	45	37	7
Koulu paikkana vanhempien kokoontumisille, ulkopuoliset vanhemmat yhteensä 100 (n=122)	7	35	34	21	3

(jatkuu)

TAULUKKO 25. (jatkuu)

	ei lainkaan tärkeä	vain vähän tärkeä	melko tärkeä	tärkeä	erittäin tärkeä
Koulu koko asuinalueen kohtaamispaikkana, tiedustelukyselyn vanhemmat yhteensä 100 (n=100)	9	31	28	27	5
Koulu koko asuinalueen kohtaamispaikkana, Kimppa- iltoihin osallistujat yhteensä 100 (n=82)	6	26	39	23	6
Koulu koko asuinalueen kohtaamispaikkana, ulkopuoliset vanhemmat yhteensä 100 (n=122)	11	36	32	18	3

TAULUKKO 26. Yhteydenpito lapsen luokkatovereiden vanhempiin (%)

	Kimppailtoihin osallistujat	Ulkopuoliset vanhemmat
Harvemmin	48	56
Kuukausittain	20	23
Viikoittain	27	20
Päivittäin	5	1
Yhteensä	100 (n=84)	100 (n=124)

TAULUKKO 27. Tieto siitä, keiden luokkatovereiden kanssa lapsi liikkuu (%)

	Kimppailtoihin osallistujat	Ulkopuoliset vanhemmat
Kyllä	100	97
Ei	0	3
Yhteensä	100 (n=84)	100 (n=121)

TAULUKKO 28. Tiedustelukyselyn vanhempien ammatillisen koulutuksen yhteys perheen Kimppailtoihin osallistujiin (%)

	ei varsinaista amatillista koulutusta	ammattikurssi- tai kursseja	ammatti- koulu tai vastaava	opisto- asteen koulutus	korkeakoulu- tai yliopisto- koulutus	muu
Molemmat vanhemmat	0	20	27	46	50	33
Vain äiti	60	30	64	39	36	67
Vain isä	20	10	0	5	5	0
Ei kumpikaan	20	40	9	10	9	0
Yhteensä	100 (n=5)	100 (n=10)	100 (n=22)	100 (n=39)	100 (n=39)	100 (n=3)

 $G^2=19.85$, $df=2$, $p=0.178$
* $p<.05$, ** $p<.01$, *** $p<.001$

TAULUKKO 29. Tiedustelukyselyn vanhempien työllisyystilanteen yhteys perheen Kimppailtoihin osallistujiin (%)

	ansiotyössä tai itsenäinen ammatin- harjoittaja	työtön tai lomautettu	opiskelija	äitiys-/isyys-/ vanhempain- lomalla työstä	hoitaa omaa kotitaloutta	muu
Molemmat vanhemmat	39	27	33	0	75	67
Vain äiti	40	64	67	80	25	0
Vain isä	6	0	0	0	0	33
Ei kumpikaan	15	9	0	20	0	0
Yhteensä	100 (n=72)	100 (n=11)	100 (n=6)	100 (n=5)	100 (n=4)	100 (n=3)

$G^2=20.45$, $df=15$, $p=0.155$

* $p<.05$, ** $p<.01$, *** $p<.001$

TAULUKKO 30. Kimppailtoihin osallistujien ammatillisen koulutuksen yhteys "vanhempien tutustuminen ja motivointi" –teeman tarpeellisuuteen (%)

	ei varsinaista amatillista koulutusta	ammattikurssi- tai kurseja	ammatti- koulu tai vastaava	opisto- asteen koulutus	korkeakoulu- tai yliopisto- koulutus	muu
Ei lainkaan tarpeellinen	0	0	5	0	0	0
Jonkin verran tarpeellinen	0	25	0	0	19	0
Tarpeellinen	33	25	39	35	25	33
Erittäin tarpeellinen	67	50	56	65	56	67
Yhteensä	100 (n=3)	100 (n=4)	100 (=18)	100 (n=37)	100(n=16)	100(n=3)

$G^2=15.26$, $df=15$, $p=0.433$

* $p<.05$, ** $p<.01$, *** $p<.001$

TAULUKKO 31. Kimppailtoihin osallistujien ammatillisen koulutuksen yhteys "voimavarat ja vahvuudet: lapsen koulunkäynnin tukeminen" –teeman tarpeellisuuteen (%)

	ei varsinaista amatillista koulutusta	ammattikurssi- tai kurseja	ammatti- koulu tai vastaava	opisto- asteen koulutus	korkeakoulu- tai yliopisto- koulutus	muu
Ei lainkaan tarpeellinen	0	0	0	0	0	0
Jonkin verran tarpeellinen	0	0	0	0	13	0
Tarpeellinen	0	25	33	32	13	33
Erittäin tarpeellinen	100	75	67	68	74	67
Yhteensä	100 (n=3)	100 (n=4)	100 (n=18)	100 (n=37)	100(n=15)	100(n=3)

$G^2=10.71$, $df=10$, $p=0.381$

* $p<.05$, ** $p<.01$, *** $p<.001$

TAULUKKO 32. Kimppailtoihin osallistujien ammatillisen koulutuksen yhteys "vuorovaikutustaidot: lapsen kaverisuhteet" –teeman tarpeellisuuteen (%)

	ei varsinaista amatillista koulutusta	ammattikurssi- tai kursseja	ammatti- koulu tai vastaava	opisto- asteen koulutus	korkeakoulu- tai yliopisto- koulutus	muu
Ei lainkaan tarpeellinen	0	0	0	0	0	0
Jonkin verran tarpeellinen	0	0	0	0	6	0
Tarpeellinen	33	25	50	35	38	33
Erittäin tarpeellinen	67	75	50	65	56	67
Yhteensä	100 (n=3)	100 (n=4)	100 (n=18)	100 (n=37)	100(n=16)	100(n=3)

$G^2=4.86$, $df=10$, $p=0.900$

* $p<.05$, ** $p<.01$, *** $p<.001$

TAULUKKO 33. Kimppailtoihin osallistujien työllisyystilanne ja ajanpuute osallistumisen esteenä (%)

	ansiotyössä tai itsenäinen ammatin- harjoittaja	työtön tai lomautettu	opiskelija	äitiys-/isyys-/ vanhempain- lomalla työstä	hoitaa omaa kotitaloutta	muu
Ei lainkaan	26	50	50	0	25	0
Jonkin verran	14	50	25	50	0	0
Paljon	27	0	0	50	25	0
Erittäin paljon	33	0	25	0	50	100
Yhteensä	100 (n=49)	100 (n=4)	100 (n=4)	100 (n=2)	100 (n=4)	100(n=2)

$G^2=19.74$, $df=15$, $p=0.182$

* $p<.05$, ** $p<.01$, *** $p<.001$

TAULUKKO 34. Kimppailtoihin osallistujien työllisyystilanne ja sopimaton ajankohta osallistumisen esteenä (%)

	ansiotyössä tai itsenäinen ammatin- harjoittaja	työtön tai lomautettu	opiskelija	äitiys-/isyys-/ vanhempain- lomalla työstä	hoitaa omaa kotitaloutta	muu
Ei lainkaan	4	25	25	0	25	0
Jonkin verran	19	25	50	0	0	0
Paljon	12	25	0	50	0	100
Erittäin paljon	65	25	25	50	75	0
Yhteensä	100 (n=48)	100 (n=4)	100 (n=4)	100 (n=2)	100 (n=4)	100(n=2)

$G^2=21.76$, $df=15$, $p=0.144$

* $p<.05$, ** $p<.01$, *** $p<.001$

TAULUKKO 35. Kimppailtoihin osallistujien työllisyystilanne ja vanhempien tapaamisten tarpeettomuus osallistumattomuuden syynä (%)

	ansiotyössä tai itsenäinen ammatin- harjoittaja	työtön tai lomautettu	opiskelija	äitiys-/isyys-/ vanhempain- lomalla työstä	hoitaa omaa kotitaloutta	muu
Ei lainkaan	90	75	100	50	100	50
Jonkin verran	8	25	0	50	0	50
Paljon	2	0	0	0	0	0
Erittäin paljon	0	0	0	0	0	0
Yhteensä	100 (n=48)	100 (n=4)	100 (n=4)	100 (n=2)	100 (n=4)	100(n=2)

$G^2=7.13$, $df=10$, $p=0.713$

* $p<.05$, ** $p<.01$, *** $p<.001$

TAULUKKO 36. Kimppailtoihin osallistujien työllisyystilanne ja kokemusten huonous osallistumattomuuden syynä (%)

	ansiotyössä tai itsenäinen ammatin- harjoittaja	työtön tai lomautettu	opiskelija	äitiys-/isyys-/ vanhempain- lomalla työstä	hoitaa omaa kotitaloutta	muu
Ei lainkaan	94	75	100	50	100	100
Jonkin verran	6	25	0	50	0	0
Paljon	0	0	0	0	0	0
Erittäin paljon	0	0	0	0	0	0
Yhteensä	100 (n=48)	100 (n=4)	100 (n=4)	100 (n=2)	100 (n=4)	100(n=2)

$G^2=5.38$, $df=5$, $p=0.372$

* $p<.05$, ** $p<.01$, *** $p<.001$

TAULUKKO 37. Kimppailtoihin osallistujien perhemuodon yhteys Kimppailtoihin osallistumisen määrään (%)

	äiti, isä ja yhteiset lapset	uusperhe: äiti, isä ja jomman kumman lapsia	yksinhuoltaja- perhe	jokin muu perhetilanne
Kerran	29	25	38	40
Kaksi	45	0	37	20
Kolme	26	75	25	40
Yhteensä	100(n=65)	100 (n=4)	100 (n=8)	100 (n=5)

$G^2=6.93$, $df=6$, $p=0.372$

* $p<.05$, ** $p<.01$, *** $p<.001$

TAULUKKO 38. Ensimmäisellä luokalla olevan lapsen sisarusarjan aseman yhteys Kimppailtoihin osallistumisen määrään Kimppailtoihin osallistujilla (%)

	esikoinen	sisarusarjan keskellä oleva lapsi	kuopus
Kerran	27	33	29
Kaksi	46	40	32
Kolme	27	27	39
Yhteensä	100 (n=37)	100 (n=15)	100(n=28)

$G^2=1.78$, $df=4$, $p=0.773$

* $p<.05$, ** $p<.01$, *** $p<.001$

TAULUKKO 39. Ulkopuolisten vanhempien työllisyystilanne ja ajanpuute osallistumattomuuden syynä (%)

	ansiotyössä tai itsenäinen ammatin- harjoittaja	työtön tai lomautettu	opiskelija	eläkkeellä tai pitkä- aikaisesti sairas	äitiys-/isyys-/ vanhempain- lomalla työstä	hoitaa omaa koti- taloutta	muu
Ei lainkaan	3	18	0	0	0	0	0
Jonkin verran	20	46	0	100	0	50	0
Paljon	30	9	0	0	25	0	0
Erittäin paljon	47	27	100	0	75	50	100
Yhteensä	100 (n=87)	100(n=11)	100(n=3)	100(n=1)	100(n=4)	100(n=2)	100(n=1)

$G^2=21.76$, $df=18$, $p=0.243$

* $p<.05$, ** $p<.01$, *** $p<.001$

TAULUKKO 40. Ulkopuolisten vanhempien työllisyystilanne ja sopimaton ajankohta osallistumattomuuden syynä (%)

	ansiotyössä tai itsenäinen ammatin- harjoittaja	työtön tai lomautettu	opiskelija	eläkkeellä tai pitkä- aikaisesti sairas	äitiys-/isyys-/ vanhempain- lomalla työstä	hoitaa omaa koti- taloutta	muu
Ei lainkaan	6	9	0	0	0	0	0
Jonkin verran	29	73	33	100	25	0	0
Paljon	24	9	33	0	0	50	0
Erittäin paljon	41	9	33	0	75	50	0
Yhteensä	100 (n=90)	100 (n=11)	100 (n=3)	100 (n=1)	100 (n=4)	100(n=2)	100(n=1)

$G^2=19.70$, $df=18$, $p=0.350$

* $p<.05$, ** $p<.01$, *** $p<.001$

TAULUKKO 41. Ulkopuolisten vanhempien työllisyystilanne ja kiinnostuksen puute osallistumattomuuden syynä (%)

	ansiotyössä tai itsenäinen ammatin- harjoittaja	työtön tai lomautettu	opiskelija	eläkkeellä tai pitkä- aikaisesti sairas	äitiys-/isyys-/ vanhempain- lomalla työstä	hoitaa omaa koti- taloutta	muu
Ei lainkaan	33	36	67	0	100	0	0
Jonkin verran	51	55	33	0	0	50	100
Paljon	8	0	0	100	0	50	0
Erittäin paljon	8	9	0	0	0	0	0
Yhteensä	100(n=86)	100 (n=11)	100(n=3)	100 (n=1)	100 (n=4)	100(n=2)	100(n=1)

$G^2=22.41$, $df=18$, $p=0.214$
* $p<.05$, ** $p<.01$, *** $p<.001$

TAULUKKO 42. Ulkopuolisten vanhempien työllisyystilanne ja vanhempien tapaamisten tarpeettomuus osallistumattomuuden syynä (%)

	ansiotyössä tai itsenäinen ammatin- harjoittaja	työtön tai lomautettu	opiskelija	eläkkeellä tai pitkä- aikaisesti sairas	äitiys-/isyys-/ vanhempain- lomalla työstä	hoitaa omaa koti- taloutta	muu
Ei lainkaan	68	46	100	0	100	50	100
Jonkin verran	26	45	0	0	0	50	0
Paljon	5	0	0	100	0	0	0
Erittäin paljon	1	9	0	0	0	0	0
Yhteensä	100(n=84)	100 (n=11)	100 (n=3)	100 (n=1)	100(n=4)	100(n=2)	100(n=1)

$G^2=18.17$, $df=18$, $p=0.445$
* $p<.05$, ** $p<.01$, *** $p<.001$

TAULUKKO 43. Ulkopuolisten vanhempien perhemuoto ja ajanpuute osallistumattomuuden syynä (%)

	äiti, isä ja yhteiset lapset	uusperhe: äiti, isä ja jomman kumman lapsia	yksin- huoltaja- perhe	lapsestaan erillään asuva vanhempi	jokin muu perhe- tilanne
Ei lainkaan	5	0	9	0	0
Jonkin verran	23	0	18	0	33
Paljon	30	0	9	0	0
Erittäin paljon	42	100	64	100	67
Yhteensä	100 (n=90)	100(n=2)	100 (n=11)	100 (n=2)	100 (n=3)

$G^2=11.92$, $df=12$, $p=0.452$
* $p<.05$, ** $p<.01$, *** $p<.001$

TAULUKKO 44. Ulkopuolisten vanhempien perhemuoto ja sopimaton ajankohta osallistumattomuuden syynä (%)

	äiti, isä ja yhteiset lapset	uusperhe: äiti, isä ja jomman kumman lapsia	yksinhuoltajaperhe	lapsestaan erillään asuva vanhempi	jokin muu perhetilanne
Ei lainkaan	5	0	9	0	0
Jonkin verran	29	0	64	0	67
Paljon	24	0	9	50	33
Erittäin paljon	42	100	18	50	0
Yhteensä	100 (n=93)	100 (n=2)	100(n=11)	100(n=2)	100 (n=3)

$G^2=15.49$, $df=12$, $p=0.216$

* $p<.05$, ** $p<.01$, *** $p<.001$

TAULUKKO 45. Ulkopuolisten vanhempien perhemuoto ja kiinnostuksen puute osallistumattomuuden syynä (%)

	äiti, isä ja yhteiset lapset	uusperhe: äiti, isä ja jomman kumman lapsia	yksinhuoltajaperhe	lapsestaan erillään asuva vanhempi	jokin muu perhetilanne
Ei lainkaan	36	0	27	100	0
Jonkin verran	47	50	64	0	100
Paljon	9	0	9	0	0
Erittäin paljon	8	50	0	0	0
Yhteensä	100 (n=89)	100 (n=2)	100 (n=11)	100(n=2)	100 (n=3)

$G^2=14.72$, $df=12$, $p=0.257$

* $p<.05$, ** $p<.01$, *** $p<.001$

TAULUKKO 46. Ulkopuolisten vanhempien perhemuoto ja vanhempien tapaamisten tarpeettomuus osallistumattomuuden syynä (%)

	äiti, isä ja yhteiset lapset	uusperhe: äiti, isä ja jomman kumman lapsia	yksinhuoltajaperhe	lapsestaan erillään asuva vanhempi	jokin muu perhetilanne
Ei lainkaan	68	0	64	100	67
Jonkin verran	24	100	36	0	33
Paljon	6	0	0	0	0
Erittäin paljon	2	0	0	0	0
Yhteensä	100(n=87)	100(n=2)	100(n=11)	100(n=2)	100(n=3)

$G^2=9.65$, $df=12$, $p=0.647$

* $p<.05$, ** $p<.01$, *** $p<.001$

TAULUKKO 47. Ulkopuolisten vanhempien perhemuodon yhteys lapsen luokkatovereiden vanhempien kanssakäymisen ja yhteistyön riittävyyteen (%)

	äiti, isä ja yhteiset lapset	uusperhe: äiti, isä ja jomman kumman lapsia	yksinhuoltajaperhe	lapsestaan erillään asuva vanhempi	jokin muu perhetilanne
Kyllä	74	100	64	50	33
Ei	26	0	36	50	67
Yhteensä	100(n=95)	100(n=3)	100(n=11)	100(n=2)	100(n=3)

$G^2=4.83$, $df=4$, $p=0.305$

* $p<.05$, ** $p<.01$, *** $p<.001$

TAULUKKO 48. Ulkopuolisten vanhempien perhemuodon yhteys vanhempien toisiinsa paremmin tutustumisen tarpeellisuuteen (%)

	äiti, isä ja yhteiset lapset	uusperhe: äiti, isä ja jomman kumman lapsia	yksinhuoltajaperhe	lapsestaan erillään asuva vanhempi	jokin muu perhetilanne
Kyllä	54	0	70	100	67
Ei	46	100	30	0	33
Yhteensä	100(n=81)	100(n=1)	100(n=10)	100(n=1)	100(n=3)

$G^2=3.86$, $df=4$, $p=0.425$

* $p<.05$, ** $p<.01$, *** $p<.001$